Discursurile lui NICOLAE TITULESCU

„Eu vreau ca România să trăiască. Și va trăi...!"

Aria cercetărilor istoriografice contemporane românești, mereu sporită în lărgime și profunzime în ultimii ani, a înscris la capitolul Nicolae Titulescu o seamă de contribuții interesante și valoroase. Studiilor, comentariilor și evocărilor monografice consacrate vieții și operei diplomatului și patriotului român de strălucire internațională li se adaugă acum un volum compact (aproape 600 de pagini) scris de însuși Titulescu. Apariția acestui prim volum de *Discursuri* [1] (deși sînt incluse aci, alături de cuvîntări, un număr relativ mare de intervenții scrise) reprezintă un eveniment în sine. Eveniment editorial și în egală măsură eveniment pentru specialiștii în drept și diplomație, pentru istoricii relațiilor internaționale ale României în veacul nostru, pentru studenți și profesori, cît și pentru întreaga opinie publică din țara noastră.

Îngrijitorul ediției a selectat din opera lui Titulescu un număr aproape egal de texte privind politica internă și cea externă, texte care aduc în atenția lectorului punctul de vedere al omului de stat român asupra unor probleme dintre cele mai importante din viața țării precum și a comunității internaționale. În 1913 — după un an de cînd Titulescu deținea pentru întîia oară un portofoliu ministerial și aproape la un deceniu de cînd numele său devenise de notorietate în lumea juridică și științifică a țării — Take Ionescu scria : „...Un mare, un extraordinar talent s-a ridicat la tribuna românească și acest talent este al nostru. Nu numai că Titulescu a făcut ieri începutul cel mai strălucitor în istoria elocinței parlamentare a României, dar acest început l-a clasat deopotrivă gînditor și orator" [2].

Discursurile privind diferite aspecte ale politicii interne din primele două decenii ale secolului, fie că era vorba de o reorganizare a facultăților de drept, sau de reforma agrară și reforma sistemului financiar — acțiuni pe care Titulescu le-a preconizat cu consecvență — deși au în vedere soluționări în cadrul ordinii sociale și de stat existente în acea vreme, sînt pătrunse de o adîncă dragoste pentru popor și pledează pentru înnoiri în viața didactică, economică, socială. Fără a depăși limitele orînduirii existente, Titulescu a lansat în dezbaterile parlamentare și în cercurile științifice idei de esență burghezo-democratică destinate să introducă elementele vieții moderne într-o serie de domenii ale activității sociale. „Românii, spunea el, vor să toarne ei tiparul propriei lor vieți naționale și sînt foarte sensibili la gîndul că făcînd ceea ce fac s-ar putea crede că imită pe cineva" [3]. Urmărind să modernizeze învățămîntul, sistemul juridic, sistemul agrar și financiar al țării, Titulescu vădea un simț acut al necesității de a regenera instituțiile și concepțiile dominante, păstrînd intacte relațiile de tip capitalist.

Domeniul în care profunzimea sa de gîndire, capacitatea excepțională de a sesiza direcția evenimentelor, au căpătat o desăvîrșită expresie a fost politica externă românească, al cărei slujitor devotat a fost vreme de aproape două decenii.

Pornind de la propria profesiune de credință — „eu care sînt pămîntean, adînc pămîntean, eu care particip de atîția ani la viața internațională fără a uita că sînt român, eu care sînt un soldat al țării mele, în tranșeele păcii, și care n-a cunoscut încă demobilizarea, eu care am văzut toate țările la ele acasă sau la muncă spre a ajunge la concluzia că nimic nu poate prețui mai mult ca glia părintească, eu care sînt adînc uman, dar care am curajul de a spune public că umanitatea nu mă interesează dacă România nu-și găsește locul în sînul ei" — Titulescu a afirmat cu neslăbită vigoare drepturile și interesele României în arena internațională.

Din discursurile adunate în acest volum — a căror valoare literară și inspirată forță de convingere pot constitui obiectul unei analize științifice — străbate o preocupare primordială. „...Politica externă a României — spunea el într-un interviu dat în februarie 1928 corespondentului parizian al ziarului austriac „Neue Freie Presse" — tinde la menținerea păcii europene în cadrele tratatelor de pace în vigoare" [4]. În expunerile de la Liga Națiunilor, în convorbirile avute în numeroasele sale misiuni în capitalele europene, în prelegerile ținute în fața unor universități (cele de la Bratislava, Oxford, Cambridge sînt incluse în acest volum), Titulescu nu a încetat să militeze pentru respectarea intereselor statelor suverane, pentru apărarea păcii și libertății popoarelor, pentru stăvilirea agresiunilor fasciste și a cursului spre război imprimat de cercurile hitleriste evenimentelor internaționale.

Strălucita elocință și completa argumentare pe care o dovedesc discursurile personifică în ochii cititorului un adevărat film al ideilor de pace și înțelegere între națiuni, al căror pelerin s-a considerat Titulescu. Rînd pe rînd, se încheagă o suită de imagini din care Titulescu — fie că era ministru de finanțe sau ministru al afacerilor externe, fie că era ambasador al României la Londra sau președinte al Societății Națiunilor — apare rostind o lucidă și înflăcărată chemare la rațiune și pace. Într-o declarație în fața subcomisiei pentru soluționarea pașnică a diferendelor internaționale la Geneva în septembrie 1925, el spunea : „...consider că o țară nu poate participa la o operă internațională într-un mod util și sănătos decît dacă are conștiința că interesele sale vitale, pe care numai ea le poate aprecia în deplina și libera sa suveranitate, au fost salvgardate". (Op. cit. pag. 265.) Vorbind la Cambridge, în 1929, despre progresul ideii de pace, el sublinia : „...Marele război a fost o nebunie. Marele război a fost o crimă contra umanității..." (Op. cit. pag. 348). Insistînd asupra relațiilor de bună vecinătate, și referindu-se la semnificația reluării relațiilor diplomatice româno-sovietice el arăta în iunie 1934 : „Orice politică externă serioasă se întemeiază înainte de toate pe bune raporturi cu statele vecine". (Op. cit. pag. 439).

Promotor al Micii Înțelegeri și al Înțelegerii Balcanice, inițiator și sprijinitor al unor importante acorduri bilaterale și multilaterale dedicate salvgardării securității colective a națiunilor, el afirma în 1936 : „Securitatea nu este o operă de formule". Și astfel, în fiecare intervenție, regăsim promovate și dezvoltate principiile și ideile garantării unei vieți internaționale pașnice.

Zeci de momente de însemnătate deosebită din anii interbelici au fost marcate de prezența titulescianâ. Cititorul va distinge după această prezență încrustată în cronică printr-un discurs, însuși profilul situației internaționale din acel moment.

În așteptarea unei ediții de documente inedite din opera eminentului diplomat român — atît de necesară pentru cunoașterea de la sorginte a concepțiilor și modalităților sale de acțiune diplomatică — acest prim volum de discursuri relevă, prin înseși granițele cuvintelor autorului, locul și rolul lui Nicolae Titulescu în gîndirea și conștiința națională, în afirmarea intereselor de pace și înțelegere între popoare ale României.

Cristian POPIȘTEANU

[1] N. Titulescu : Discursuri ; studiu introductiv, texte alese și adnotări — Robert Deutsch ; Editura Științifică.
[2] „La Roumanie", 23 decembrie 1913.
[3] N. Titulescu. Discursuri, pag. 478.
[4] Op. cit. pag. 294.

6 arde Parisul?

Dominique Lapierre și Larry Collins

- **Căpitanul Werner Ebernach examinează podurile Parisului**
- **Numărul 221 și ultimul**
- **Cum s-au „repliat" Plumpfranck și ai săi**
- **Ard dosarele judecătorului Dotzel**
- **Masacrul din Bois de Boulogne**

Încadrat de doi SS-iști, Appel intră cu Brunner la șeful gării Bobigny. Lovind cu pumnul în biroul șefului de gară, Appel răcni : „Drancy trebuie să aibă gata un tren de 40 de vagoane înainte de căderea serii !" Apoi, coborînd brusc tonul, prizonierul adăugă cu un glas disperat : „Dar pentru numele lui Dumnezeu, fă ca acest tren să nu plece niciodată".

■

În acea zi (era sărbătoarea Înălțării), tragedia de la Pantin putea să treacă aproape neobservată. Obsedați de spectrul foametei, majoritatea celor 3 500 000 de parizieni se întrebau ce vor mînca în ziua aceea și în zilele următoare. Nu se mai găsea nimic de cumpărat pe cartele, pachetele de la țară nu mai soseau și, în majoritatea căminelor, micile rezerve fuseseră consumate. În ziarul „Le Petit Parisien", un oarecare domn Chevalier, de la Academia de Științe, se străduia totuși să-i încurajeze. „În cazul unei situații disperate — scria el — populația trebuie să știe că frunzele copacilor sînt comestibile, în special frunzele de tei, de ulm și de frasin".

La deșteptare, pe parizieni îi aștepta o altă amenințare. În cursul nopții, pe zidurile orașului fuseseră lipite afișe semnate de generalul von Choltitz în care se anunța că ordinea va fi menținută „cu cea mai mare asprime". În consecință, guvernatorul Parisului hotărîse să interzică ceea ce trebuia să fie evenimentul zilei : pelerinajul copiilor la catedrala Notre-Dame.

■

La ora la care pelerinajul copiilor ar fi trebuit să înceapă, pe podul din Neuilly, la vest de Paris, un căpitan german în vîrstă de 36 de ani cobora dintr-un automobil militar camuflat cu crengi înfrunzite. Cu un gest, Werner Ebernach opri coloana de camioane a companiei de pionieri nr. 813 care urma automobilul său și înaintă pînă la parapetul podului. Ofițerul cu ochi albaștri, care pierduse trei degete de la mîna stîngă pe frontul de răsărit, aprinse o țigară și începu să privească fluviul. Nu și-ar fi închipuit niciodată că era atît de larg. Fluviul Spree, care străbătea Berlinul, orașul său natal, nu era decît un rîu în comparație cu Sena. Privind drept înainte, Ebernach putea să observe, pornind de la frunzișul din Bois de Boulogne, maiestuoasele arcuri ale podului din Puteaux. De cealaltă parte, în amonte, podul Jatte străbătea o mică insulă plină cu case cenușii. Căpitanul despături o hartă pe marginea parapetului și începu să numere încet.

De la un capăt la celălalt al Parisului, între suburbia Pecq, la vest, și suburbia Choisy, la sud-est, Sena era străbătută de 45 de poduri asemănătoare aceluia pe care Ebernach îl avea în fața ochilor. Aceste 45 de poduri erau arterele vitale prin care curgea sîngele întregii aglomerații pariziene. Pe lîngă populație și vehicule, sub arcurile lor treceau metroul, gazele, electricitatea, apa, telefonul. Fără poduri, Sena cu meandrele ei redevenea ceea ce fusese cu 2 000 de ani înainte — un formidabil obstacol natural. Fără îndoială, căpitanul Ebernach nu știa că unele poduri erau adevărate opere de artă sau că altele erau mărturii ale istoriei. Numele eroilor gravate pe podul Austerlitz evocau epopeea napoleoneană, iar pietrele cu care fusese construit podul Concorde erau pietrele Bastiliei. Peste pietrele de șase ori seculare ale podului Tournelle veghea statuia Sfintei Genoveva, ocrotitoarea Parisului... Istoria Franței și a Parisului era înscrisă pe aceste 45 de poduri. În buzunarul tunicii căpitanului Ebernach, sub Crucea de Fier clasa I, se afla o foaie de hîrtie albastră pe care avea s-o arate în curînd generalului von Choltitz. Era semnată de generalul-colonel Jodl și purta mențiunea „K.R. Blitz" — Foarte urgent. Era ordinul prin care i se cerea să pregătească distrugerea celor 45 de poduri pariziene. Werner Ebernach nu știa de ce cere Hitler distrugerea acestora. Tehnician modest, Ebernach nu era introdus în secretele zeilor de la O.K.W. și ale strategiei lor. În cursul carierei sale, aruncase în aer zeci de poduri iar podurile Parisului, considera el, nu vor provoca mai multe greutăți decît acelea din Kiev sau din Dniepropetrovsk. Peste cîtva timp, în fața guvernatorului Parisului, va putea deci să facă prezicerea că „atunci cînd pietrele tuturor podurilor Parisului vor cădea în Sena, fluviul va înceta să mai curgă".

Înainte de a se sui din nou în automobilul său militar, căpitanul Werner Ebernach ținu să efectueze o examinare de importanță capitală. Însoțit de șeful secției de explozive a unității lui, hauptfeldwebelul Hegger, coborî pe mal și începu să cerceteze cu atenție punctele de sprijin ale podului. Deodată, fascicuiul luminos al lanternei sale se opri pe placa metalică pe care o căuta în arcadă. Ca și cum ar fi făcut o descoperire, Ebernach exclamă : „Uite, Hegger, datorită camerelor de mine construite de francezi, treaba va merge și mai repede decît îmi închipuiam eu".

■

Pentru Dietrich von Choltitz, ordinul pe care căpitanul Werner Ebernach îl ținea în mînă intrînd în biroul său nu constituia o surpriză. Von Choltitz cunoștea dinainte textul acestui ordin deoarece primise o copie de la O.K.W. Prezența lui Ebernach constituia însă o reală surpriză. Înainte de război avusese prilejul să aprecieze zelul cu care Ebernach se achitase de o sarcină asemănătoare aceleia pe care o primise acum. La Gimma, în Saxonia, în cursul manevrelor din 1936, sub privirile admirative ale lui Choltitz și ale cîtorva generali, Ebernach distrusese dintr-o dată două poduri de pe rîul Mulde. Hotărîrea și siguranța de sine pe care le arbora acum același ofițer erau de natură să-i demonstreze lui Choltitz că-și ținuse promisiunile din tinerețe. După părerea lui Choltitz, era neîndoielnic că Ebernach putea să gîtuie Sena în ruinele podurilor ei. Dar guvernatorul Parisului înțelegea să păstreze controlul absolut al operațiunii. „Luați măsurile necesare", spuse el căpitanului. Dar îl avertiză că în Paris nu va putea să aibă loc nici o distrugere „fără autorizația lui personală". Își amintește că a pus atunci mîna pe umărul vijeliosului ofițer și i-a spus : „Ebernach, Sena nu este Mulde, Parisul nu este Gimma, și acum lumea întreagă, nu numai un pumn de generali, are privirile ațintite asupra noastră".

Abia ieșise Ebernach din biroul generalului von Choltitz, cînd șeful statului major, colonelul von Unger, intră ținînd în mînă două rapoarte. La citirea primului raport, guvernatorul Parisului se mulțumi să dea din umeri : se referea la greva poliției. Dar la citirea celui de-al doilea, făcu o strîmbătură. În cursul după-amiezii, opt soldați germani fuseseră uciși într-o ambuscadă întinsă de Rezistență în suburbia Aubervilliers. Cînd în sfîrșit arătătorul lui grăsuliu se opri la „liziera nord" a planului, von Unger îl auzi oftînd și mormăind : „Azi lovesc în suburbie. Mîine vor lovi în Paris !"

■

În închisorile Fresnes și Romainville, aproape pustii, domnea o tăcere stranie. Singură, alături de rogojina goală a Norei, cîntăreața poloneză Yvonne de Bignolles, bucătăreasa de la Romainville, nu dormea. Plîngea.

La Fresnes, zdrobit, disperat, inginerul Louis Armand nu dormea nici el. Pîndea zadarnic zgomotul metalic al linguriților pe țevi, prin care se transmiteau știrile în fiecare noapte. Dar în noaptea aceea, zidurile de la Fresnes tăceau. Louis Armand nu auzea decît glasul lui interior care-i spunea că, asemenea tuturor celor rămași, va fi împușcat a doua zi.

La celălalt capăt al închisorii, în sectorul femeilor, secretara Geneviève Roberts, care își salvase șeful lăsîn-

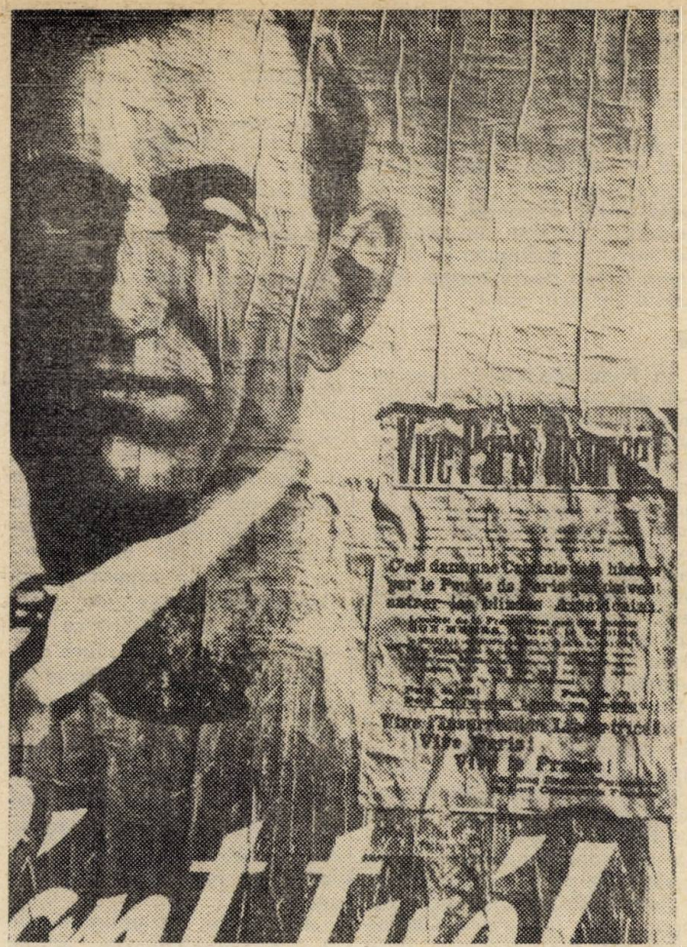

La 19 august 1944, pe toate zidurile Parisului a apărut această proclamație a mișcării de Rezistență prin care populația capitalei este chemată la insurecție împotriva ocupantului. Iat-o lipită aci peste fotografia colaboraționistului Philippe Henriot, executat de patrioți

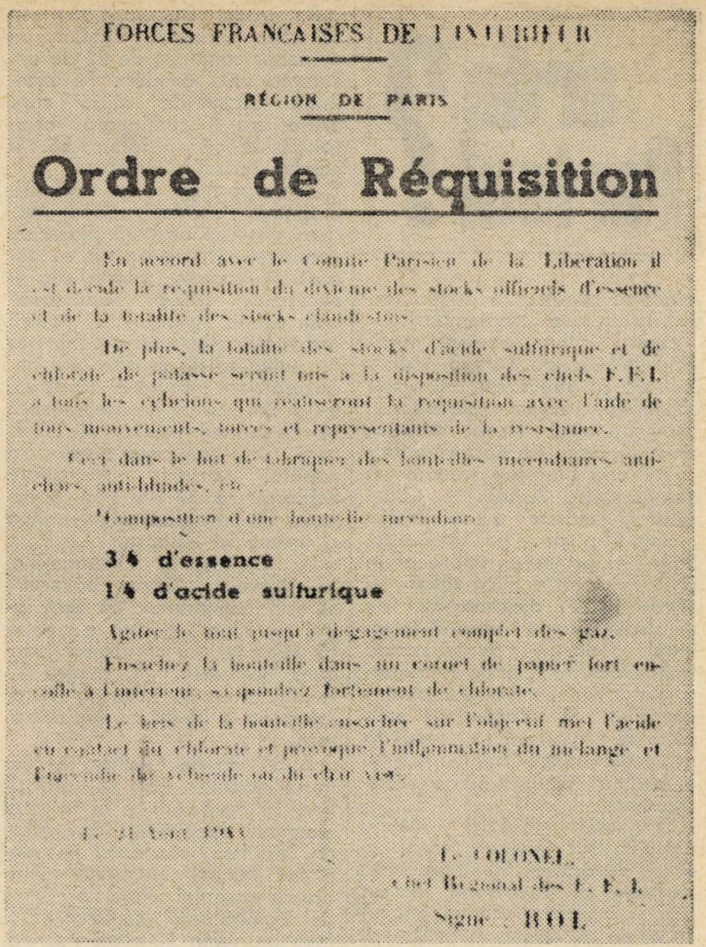

FORCES FRANÇAISES DE L'INTÉRIEUR

RÉGION DE PARIS

Ordre de Réquisition

En accord avec le Comité Parisien de la Libération il est décidé la réquisition du dixième des stocks officiels d'essence et de la totalité des stocks clandestins.

De plus, la totalité des stocks d'acide sulfurique et de chlorate de potasse seront mis à la disposition des chefs F.F.I. à tous les échelons qui assureront la réquisition avec l'aide de tous mouvements, partis et représentants de la résistance.

C'est dans le but de fabriquer des bombes incendiaires anti-chars, anti-blindés, etc...

Composition d'une bouteille incendiaire

3/4 d'essence
1/4 d'acide sulfurique

Agiter le mélange et dégagement complet des gaz.

Enrouler la bouteille dans un carré de papier fort encollé à l'intérieur et imprégné fortement de chlorate.

Le bris de la bouteille enflamme sur l'objectif visé l'acide qui a traversé le chlorate et provoque l'inflammation du mélange et l'incendie de celui-ci ou du char visé.

Le Colonel [illegible]
chef Régional des F.F.I.
Signé : ROL.

Comandamentul Rezistenței din regiunea Parisului a afișat un ordin de rechiziție a benzinei și acidului sulfuric. În text se explică populației rețeta de fabricare a „sticlelor incendiare" pentru distrugerea tancurilor germane

du-se arestată, auzea același glas. În momentul în care trenul din Pantin pornise, preotul închisorii intrase brusc în celula ei pentru a-i aduce împărtășania. Pentru Geneviève Roberts nu se mai punea problema dacă va fi sau nu împușcată, ci cînd anume. Spre ora 1 dimineața auzi brusc zgomote pe culoar. Își spuse că va muri. O cheie se răsuci în broască și ușa se deschise. Ca un pachet cu rufe murdare, un paznic aruncă o femeie în celulă. Era Nora, cîntăreața tuberculoasă din Romainville. Un groaznic acces de tuse o salvase în ultimul moment din convoiul aflat în gara Pantin.

■

Sergentul de intendență Herman Plumpfranck, în vîrstă de 43 de ani, goli sertarele dulapului în cele două valize de carton pe care le avea și închise cu grijă valizele cu curele. Plumpfranck spera că cele 50 de perechi de ciorapi de mătase pe care le lua cu el îi vor servi drept monedă de schimb în zilele grele. Și, după cum credea e, asemenea zile se apropiau.

Coborî în holul hotelului „Continental" — unde locuise în cursul acestor patru ani frumoși și liniștiți de ocupație — și anunță portarul că pleacă. Plumpfranck făgăduise însă că se va înapoia înainte de Crăciun. Apoi, ca un turist dinainte de război, ținînd în mînă cele două valize, se îndreptă spre chioșcul de la Palais-Royal pentru a cumpăra pentru ultima oară „Pariser Zeitung", cotidianul german din Paris. Dar în dimineața aceea, bătrîna negustoreasă dădu din cap: „Neamțule, spuse ea, s-a isprăvit cu «Pariser Zeitung»"... Numărul 221 și ultimul apăruse în ajun.

În cursul nopții, întreaga redacție se repliase la Bruxelles. Văzînd că neamțul își ia din nou valizele, o femeie mărunțică, cu părul zburlit, care își cumpăra ziarul de dimineață, exclamă: „Ce, ne părăsiți?" Era scriitoarea Colette care locuia în apropiere și care îl întîlnise pe german aproape în fiecare dimineață, în acest loc, timp de patru ani.

Într-adevăr, în dimineața aceea de 16 august 1944, mii de funcționari germani ca sergentul Herman Plumpfranck „părăseau" Parisul. În ajun, generalul Warlimont informase O.B. West prin telefon că Hitler autorizase evacuarea din Paris a tuturor statelor majore și a serviciilor necombatante, inclusiv Gestapoul și S.D. [1]).

Neîntreruptele coloane de camioane care urmau să-i transporte spre est aveau să provoace primele gîtuiri de circulație pe care le cunoscuseră străzile Parisului de la război încoace. Pe terasele cafenelelor lor, parizienii asistau impasibili la plecarea ocupanților. În picioare, în spatele ferestruicilor cenușii ale camioanelor, prietenele nemților plîngeau fluturînd batiste, soldați cîntau „E numai la revedere" sau strigau că se vor înapoia înainte de Crăciun. Dar aspectul cel mai uimitor era mutarea care însoțea aceste plecări. Parisul se golea de băi, covoare, aparate de radio, lăzi cu vin, transportate cu camioane. În scuarul Lamartine, sub privirile dezamăgite ale locuitorilor care se bucuraseră prea repede la gîndul ospățului pe care intenționau să-l facă, germanii îmbarcară în ultimul moment cei doi purcei pe care îi creșteau. Ofițerul Walter Neuling, de la serviciul de carburanți, văzu la hotel „Majestic" un ofițer scoțînd perdelele de la camera lui și punîndu-le în valiză „pentru a-și face mai tîrziu un costum", cum explică el.

În multe locuri nu au existat suficiente camioane pentru a transporta tot ceea ce agonisiseră anumite servicii ale armatei germane în decursul a patru ani de rechiziții și jafuri. Din pricina penuriei mijloacelor de transport, cîțiva parizieni au beneficiat de distribuirea neașteptată a unor provizii. Pe strada Boursault, în arondismentul XVII, personalul unui garaj oferi locuitorilor cartierului mii de sticle cu coniac și cu vin. Pe strada Chaussée d'Antin, soldați de la intendență aruncară grămezi întregi de unt în brațele gospodinelor înspăimîntate.

Dar, de cele mai multe ori, nemții ardeau ceea ce nu puteau să care cu ei. Încă din zorii acelei zile de 16 august, cerul Parisului se întunecase de fumul negru pe care îl împrăștia în oraș cenușa tonelor de arhive și de documente secrete. Maiorul Max Braubach, șeful Biroului 1 al comandantului militar din Franța, își amintește că a ars în cazanele caloriferului de la hotel „Raphaël", pe strada Kleber, „arhivele secrete a patru ani de ocupație a Parisului". Pe strada Boissy-d'Anglas, exact în spatele obloanelor lăsate ale ambasadei americane, secretara tribunalului militar din Paris, Irma Kohlhage, în vîrstă de 26 de ani, aruncă în flăcări sute de dosare ale parizienilor pe care șeful ei, judecătorul Dotzel, îi condamnase la moarte. Își amintește că a avut nevoie de toată di-

[1]) Serviciile O.B. West urmau să se replieze la Metz, acelea ale comandantului marinei din vest la Saverne, iar acelea ale flotei aeriene a 3-a la Reims. Ordinele privitoare la această evacuare precizau că replierile se vor efectua cît mai discret posibil.

arde Parisul?

mineața „pentru a scăpa de hîrtiile acelea blestemate".

Pentru cîțiva oameni ordinele de repliere au provocat în ziua aceea adevărate drame de conștiință. Venise momentul în care căpitanul Hans Werner, de la serviciul de aprovizionare din strada Beaujon, trebuia să aleagă între Antoinette Charpentier, amanta lui, și Wehrmacht. El o alese pe Antoinette. Spre ora prînzului, îmbrăcat în civil și ducînd o mică valiză, își părăsi discret apartamentul de pe strada Mozart plecînd la un hotel deocheat de pe strada Henri-Rochefort, unde Antoinette pregătise un refugiu pentru prietenul ei, cuceritorul din 1940. Ei urmau să se ascundă acolo pînă cînd „totul va reintra în ordine" și apoi să se căsătorească.

Sergentul aviator Willy Schmitz, din Coblenz, hotărî și el să dezerteze. Își împachetă uniforma și revolverul într-un ziar și aruncă pachetul într-un canal de pe strada Jules-David, în apropiere de Porte des Lilas. Apoi se duse pe jos la prietena lui, vopsitoarea Marcelle Brasart, în mica ei cameră de la hotel „Star", unde hotărîseră să se ascundă. Dimpotrivă, feldwebelul Eugen Hommens, omul căruia cu trei zile înainte Forțele Franceze din Interior îi furaseră un revolver, renunță în cele din urmă să rămînă cu Annick, prietena lui. El avea să recunoască însă că alegerea sa fusese dictată în special „de teama de a fi la discreția unei franțuzoaice care ar putea să mă trădeze într-o zi".

Dar pentru mulți germani care trebuiau să plece, în ziua aceea numai întîmplarea urma să le hotărască destinul. În momentul în care era pe punctul să se urce în automobilul care trebuia s-o evacueze spre Germania, secretara de stat major Maria Fuchs, din Wiesbaden, își aminti că-și dăduse ceasul la reparat unui ceasornicar de pe bulevardul Haussmann. Ceru colegilor ei s-o aștepte cîteva minute. Văzînd-o intrînd, cu respirația tăiată, în prăvălia lui, ceasornicarul exclamă: „Domnișoară Fuchs, n-ați plecat încă?"

Cînd Maria Fuchs se înapoie la hotel „Continental", automobilul plecase. Avea să rămînă așadar la Paris și să împartă soarta miilor de germani care se pregăteau acum să apere orașul.

■

Pentru 35 de tineri francezi, soldații generalului von Choltitz aveau să fie în ziua aceea niște asasini.

Pe strada Docteur-Roux, în suburbia pariziană Chelles, un muncitor comunist de 22 de ani aștepta un camion. Pe brat, lîngă ceasul de mînă care arăta ora 8 dimineața, erau tatuate două inițiale: J.S. Îl chema Jacques Schlosser.

„Transporturi — Mutări. Seigneur, Chelles". Cînd Jacques observă această placă pe camionul care se oprise, se năpusti în camera tatălui său și exclamă: „Tată, astă-seară vom ocupa primăria". Pentru feroviarul Alexandre Schlosser nu putea exista o știre mai îmbucurătoare: membrii din Chelles ai Rezistenței îl desemnaseră să fie primul primar al Eliberării. Cînd camionul dispăru la capătul străzii, Alexandre Schlosser se sui din nou în camera sa, se așeză pe un scaun și începu să aștepte.

La Chelles, la Villemomble, la Draveil, „Coco boxerul", șoferul camionului, se opri apoi de 13 ori pentru a aduna 13 tovarăși ai tînărului Jacques Schlosser. Și pentru 13 familii urma să înceapă de asemenea o lungă zi de așteptare.

La 15 km de Chelles, în cartierul popular Bastilia, alți tineri își părăseau și ei în acel moment locuințele. Suindu-se pe bicicletă, studentul în medicină Michel Huchard, membru al grupului „Tinerilor Creștini Combatanți", se întoarse și făcu un semn bătrînei Jeanne, doica lui bretonă care, de la fereastra bucătăriei, îl privea plecînd. Purta costumul bleumarin pe care ea îl călcase atît de des. Jeanne nu detesta nimic pe lume mai mult ca aceste întîlniri misterioase la care pleca uneori „Micki" al ei. Dar în dimineața aceea, tînărul avea un aer atît de radios, încît bătrîna Jeanne era sigură că-și va respecta promisiunea: va sosi la timp pentru dejunul-surpriză pe care i-l pregătea. Căci în ziua aceea, Michel Huchard împlinea 21 de ani.

La etajul IV al unei vechi clădiri de pe strada Capri, o mamă neliniștită își privea fiul plecînd. Jean Dudraisil, de 21 de ani, elev la școala dentară, anunțase că nu va putea să ducă tatălui său, deținut în lagărul de la Saint-Denis, obișnuitul colet de miercuri. Trebuia să „îndeplinească o misiune". Se va înapoia la timp pentru masa de seară.

Paulette Restignat, funcționară la poștă, nu știa că fiul ei face parte dintr-un grup al Rezistenței. În dimineața aceea, cînd ea plecă la muncă, Jacques Restignat, în vîrstă de 17 ani, mai era în pat. Peste cîteva clipe, după ce promise mamei lui că va veni ca în fiecare zi la cantina Danton pentru a lua dejunul cu ea, se sui și el pe bicicletă.

În dimineața aceea, în camion sau pe bicicletă, 35 de tineri se îndreptau spre aceeași întîlnire. Comuniștii și catolicii nu se cunoșteau. Dar făceau parte cu toții din „Forțele Unite ale Tineretului Patriotic". Un anume căpitan Serge stabilise legătura cu conducătorii acestui grup puternic în numele Intelligence Service-ului din care spunea că face parte. Misteriosul căpitan propusese tinerilor, care ardeau de dorința de a lupta, marfa cea mai rară și mai rîvnită în vara aceea: arme. Pentru a căuta aceste arme, comuniști, catolici, muncitori, studenți, în total 35 de tineri, se îndreptau în dimineața aceea de 16 august spre ceasul lor din urmă.

■

La Porte Maillot, în fața ieșirii din metrou care dă în bulevardul Gouvion-Saint-Cyr, un bărbat înalt și zvelt, purtînd un impermeabil, cu pălăria lăsată pe ochi și cu ochelari cu rame groase de baga, se plimba încolo și încoace. La ora 11 fix, în fața lui opri un camion. Omul citi pe portieră: „Transporturi-Mutări. Seigneur, Chelles". Se apropie de vehicul și-l întrebă în șoaptă pe șofer dacă venise „pentru arme". La semnul afirmativ din cap al lui „Coco boxerul", omul spuse: „Sînt căpitanul". Apoi scoase din buzunar un pachet de țigări „Gauloises" și i-l oferi: „Ca să ai răbdare pînă cînd toată lumea va fi aici", îi spuse. Peste cîteva minute se opriră alte două camioane și în curînd 20 de tineri fumau pe trotuar țigările generosului căpitan. Cînd Jean-Pierre Dudraisil îi zări din depărtare, încetini pasul și își spuse: „Ciudată idee să dai atîtea întîlniri în același loc. O să fim prinși cu toții!" Dar peste puțină vreme, grupul tinerilor catolici se alătură la rîndul său căpitanului și tinerilor comuniști din Chelles. Printre ei se afla o fată, Diane, responsabila pentru femei a grupului tinerilor catolici.

Căpitanul îi sui pe toți în camioane, inclusiv bicicletele, cu excepția uneia pe care spunea că vrea s-o împrumute ca s-o ia înaintea convoiului și să se asigure că drumul e liber. Ceru responsabililor să aibă grijă ca prelatele vehiculelor să rămînă închise cît mai ermetic posibil în cursul drumului „pentru ca germanii să nu poată observa nimic suspect". Anunță că vor avea loc două opriri. La prima, nimeni nu avea voie să se miște. La a doua, vor sosi la garajul unde se aflau armele.

Camioanele porniră. În primul camion, Diane putea să deslușească în penumbră fețele încordate ale tovarășilor ei. Michel Huchard, Jean-Pierre Dudraisil și Jacques Restignat stăteau unul lîngă altul fără să-și vorbească. După cinci minute, convoiul se opri. Diane, singura fată din grup, dădu la o parte prelata din spate și scoase un țipăt. Germani înarmați cu puști-mitraliere, care ieșeau de pe un teren viran, se îndreptau spre camioane. Michel Huchard strigă: „Liniște!" Dar un glas începu să recite Tatăl Nostru. Peste două sau trei minute, o ploaie de lovituri de paturi de pușcă și de gloanțe se abătu asupra vehiculelor. „Raus! Raus! Schnell!" („Jos! Jos! Repede"), porunceau nemții împungînd prelatele cu pușile-mitraliere. Afară cineva strigă în franceză: „Săriți!" Diane recunoscu glasul căpitanului. Jean-Pierre Dudraisil sări primul. În acel moment un soldat trase o rafală scurtă în direcția lui și băiatul simți o arsursă la picior. Un alt băiat îl imită. Apoi Diane, cu părul ei lung și blond, apăru pe marginea camionului și focul încetă brusc. Împinși cu pușile-mitralieră spre gardul terenului viran, tinerii din cele trei camioane fură aliniați cu mîinile în sus.

Peste o oră, Diane și cei 35 de tovarăși ai ei se aflau de-a lungul unui zid în sinistra curte a imobilului din Rue des Saussaies nr. 9, unde atîția francezi trăiseră în chinuri groaznice ultimele clipe ale vieții lor. După ce stătuseră cu mîinile în sus ore întregi, fură despărțiți și interogați. Diane fu condusă într-o celulă de la etajul V.

În jurul orei 8 seara auzi ușa celulei deschizîndu-se și pe cineva care o anunță că e liberă. „Ce-ați făcut cu tovarășii mei?" întrebă ea. „Rămîn aici", i se răspunse pe un ton sec.

A doua zi, într-un garaj din Rue Chardon-Lagache, părinți disperați aveau să caute trupurile copiilor lor printre zecile de cadavre pe care pompierii le adunaseră în spatele cascadei din Bois de Boulogne. Germanii își răpuseseră victimele cu grenade. Corpurile erau atît de mutilate încît era cu neputință să fie identificate. Alexandre Schlosser, candidatul la funcția de primar al comunei Chelles, căruia fiul său îi promisese arme pentru a ocupa primăria, și-a amintit atunci de cele două inițiale tatuate pe încheietura mîinii lui Jacques... Dar mulți părinți nu aveau să-și găsească niciodată copiii printre trupurile sfîrtecate ale primilor 35 de martiri ai eliberării Parisului [2]).

(Va urma)

---

[2]) Nu se cunosc împrejurările exacte ale morții celor 35 de împușcați de la cascada din Bois de Boulogne. Potrivit mărturiei locuitorilor din imobilele situate în apropiere de Bois de Boulogne, în seara aceea, spre ora 9, s-au auzit numeroase detunături. Potrivit d-lui Lucas, cel care a descoperit cadavrele a doua zi dimineață și a anunțat pompierii (poliția era în grevă), pozițiile corpurilor arăta că tinerii fuseseră doborîți în momentul cînd coborau din camioane. Rănile indicau că victimele fuseseră răpuse cu grenade. Din motive inexplicabile, germanii au pus în libertate pe Diane și pe șoferul unuia din camioane, „Coco boxerul". Cît despre falsul căpitan răspunzător de acest masacru, el a fost arestat după Eliberare, condamnat la moarte și împușcat. Numele lui adevărat era Serge Marcheret.

Le Monde

PARIS

O IZOLARE CRESCÎNDĂ

LA 6 OCTOMBRIE, două declarații au accentuat și mai mult izolarea crescîndă în care se află S.U.A. pe scena mondială ca urmare a politicii lor vietnameze. Prima a fost făcută la Paris de Pierre Mendès France. A doua aparține ministrului apărării al Indiei, Sardar Swaran Singh, în fața Adunării Generale a O.N.U.

Nu este prima oară — dimpotrivă — cînd în Adunarea Generală a O.N.U. se ridică glasuri pentru a cere S.U.A. să pună capăt fără condiții bombardamentelor lor asupra Vietnamului de nord ; reprezentanții țărilor din Europa răsăriteană s-au ocupat pe larg de acest subiect. Totuși, este semnificativ că un mare număr de țări considerate de S.U.A. „prietene", dacă nu „aliate", au adoptat o poziție asemănătoare cu cea a lui Singh ; printre acestea, cîteva sînt membre ale N.A.T.O. : Olanda, Danemarca, Norvegia și Franța. Alte țări, apropiate în general de Washington, au adoptat poziții asemănătoare : Canada, Indonezia, Suedia, Etiopia. Pentru toate aceste țări, azi este evident că Statelor Unite le revine să facă primul pas pentru a pune capăt conflictului inegal cu „mîndrul popor al Vietnamului" căruia Mendès France i-a adus un omagiu.

Cuvintele neechivoce cu care fostul președinte de Consiliu francez a condamnat politica „nejustificabilă" a bombardării Vietnamului de nord se înscriu pe aceeași linie cu numeroase intervenții auzite la O.N.U. Fără îndoială, ele au fost primite fără mare plăcere la Washington, unde anumite cercuri guvernamentale își pun mari „speranțe" într-un „post-gaullism" care ar fi eventual controlat de Federația stîngii.

La nivelul Europei occidentale, numai trei țări au refuzat să formuleze rezerve asupra politicii bombardamentelor americane. Este vorba de Irlanda, Italia și Marea Britanie.

Din aceste trei „tăceri", cea a Londrei este desigur cea mai scumpă în ochii Washingtonului. Răspunderea lui Harold Wilson și George Brown este cu atît mai mare, în special de cînd au refuzat ca, în fața presiunilor americane, să folosească argumentul pe care îl putea constitui pentru ei votarea la Congresul partidului laburist a unei moțiuni condamnînd politica vietnameză a S.U.A. Situația paradoxală a conducătorilor britanici este accentuată și mai mult de faptul că au emis rezerve în 1966, în cursul agravării escaladării americane. Această escaladare a continuat, iar rezervele par să nu-și mai aibă rostul. „Sîntem neputincioși să înlesnim tratative, deci păstrăm tăcerea", se adaugă la Whitehall. Iată o interpretare ciudată a „relațiilor speciale" americano-britanice, care interzice orice presiune asupra partenerului. Cu atît mai mult cu cît refuzul de a exercita cea mai mică presiune rămîne pînă în prezent unilateral și cu cît o luare de poziție a Marii Britanii ar putea să aibă un efect major la Casa Albă și asupra opiniei americane.

În timp ce în „parlamentul" din Saigon erau validate alegerile cu o majoritate de cîteva voturi, un mare număr de studenți și budiști au organizat o demonstrație de stradă împotriva regimului Ky-Thieu. Polițiștii au atacat cu violență pe manifestanți, încercînd să le bareze drumul spre clădirea parlamentului

reflector

UN INTERVIU AL MINISTRULUI DE EXTERNE CHILIAN

„Lucrul cel mai rău în atitudinea unor conducători ai Americii Latine față de Statele Unite, îl constituie ceea ce eu aș numi «servilism»" — a declarat Gabriel Valdés, ministrul de externe chilian, într-un interviu acordat ziarului „Le Monde". „În acest sens, fiecare reuniune a reprezentanților țărilor membre ale Organizației Statelor Americane ne oferă numeroase exemple. Astfel, în septembrie trecut, la conferința miniștrilor afacerilor externe ai țărilor O.S.A., noi am făcut o propunere care n-a suscitat prea mult entuziasm. Ideea, după ce i s-au făcut cîteva modificări, a fost reluată de delegația S.U.A. Cîțiva delegați latino-americani au aplaudat-o îndelung, prezentînd-o drept o „inițiativă" a Washingtonului... Nu-mi vine să cred că o asemenea metodă ar fi cea mai convenabilă pentru ameliorarea raporturilor, adesea dificile, între Statele Unite și vecinii de emisferă. Cred, dimpotrivă, că le facem în acest mod un deserviciu americanilor înșiși...".

În ceea ce privește stadiul actual de dezvoltare economică a Americii Latine, Gabriel Valdés a spus : „În această problemă avem, e drept, propriile noastre responsabilități. N-ar fi nici just și nici obiectiv să acuzăm în mod unilateral Statele Unite. Trebuie să găsim noi înșine soluții, cel puțin din cele care ne sînt la îndemînă. Trebuie de asemenea să dezvoltăm relațiile noastre nu numai cu Europa occidentală, ci și cu Europa răsăriteană".

Referindu-se la Conferința O.S.A. ținută la Washington în luna septembrie, Valdés a declarat : „Delegația chiliană a fost foarte fermă. Ne-am opus cu succes propunerii americane și argentiniene cu privire la invitarea juntei interamericane de apărare de a participa la lucrările Conferinței. Brazilienii ne-au susținut în mod eficace. Noi privim cu interes și simpatie politica externă a guvernului francez. Franța procedează așa cum am dori și noi să procedăm și așa cum și celelalte națiuni latino-americane ar vrea s-o facă în propria lor zonă, chiar dacă ele n-o recunosc întotdeauna. Căci datele fundamentale nu s-au schimbat : nu cursa înarmărilor, ruinătoare, inutilă, absurdă va permite Americii Latine să învingă foamea și mizeria, ci progresul economic, dreptatea socială, o mai bună redistribuire a bogățiilor...".

(După **Le Monde**)

SONDAJELE CARE INDISPUN

Este clar că totul s-a schimbat. Nimeni nu-l văzuse pînă acum pe președintele Lyndon Johnson revenind la Casa Albă după cîteva zile petrecute în Texas, printre prietenii săi, altfel decît într-o deosebit de bună dispoziție. „Texas este cura sa de întinerire", spuneau unii. Dar la 2 octombrie el a revenit la Washington, după cum afirmă colaboratorii săi apropiați, cu o vizibilă proastă dispoziție. „S-ar spune că e vorba de un alt om", mi-a mărturisit unul dintre ei...

Președintele a fost extrem de indispus de o știre : ultimul sondaj efectuat de Institutul Gallup este catastrofal. Nu pentru că îl întrec adversarii săi republicani — ci din pricina unui rău și mai mare. După datele culese de „Gallup", Johnson pierde la alegătorii democrați, în favoarea lui „Bobby" Kennedy. 39 la sută din persoanele interogate s-au declarat acum în favoarea acestuia în ce privește cursa pentru Casa Albă, în timp ce numai 37 la sută se declară în favoarea lui Johnson. Pentru tînărul senator al statului New York, aceasta reprezintă un brusc și senzațional progres, pe care numai îndepărtarea progresivă a publicului de politica vietnameză a lui Johnson o poate explica.

O realitate și mai gravă — căci, în ceea ce privește pe alegători, președintele mai poate spera ca, pînă în toamna anului viitor să folosească evenimentele care determină reacțiile opiniei publice și să le canalizeze într-un sens mai favorabil lui — este însă revolta care mocnește în Congres, acest Congres pe care doar cu cîteva luni în urmă președintele se lăuda că-l manipulează de douăzeci de ani după bunul său plac.

(Din **Le Figaro**)

THE CHRISTIAN SCIENCE MONITOR
BOSTON

ROLUL COMPLEXULUI MILITARO-INDUSTRIAL

SENATORUL Thruston B. Morton din Kentucky, fost președinte al Comitetului Național Republican, a declarat că, după părerea sa, președintele Johnson a fost „influențat în privința războiului din Vietnam de către complexul militaro-industrial".

Este o referire la discursul de rămas bun rostit de Dwight Eisenhower la 17 ianuarie 1961 și în care generalul-președinte a pus lumea în gardă împotriva unui fenomen nou din viața politică americană, pe care l-a caracterizat ca reprezentînd „conjugarea unei imense mașini militare cu o mare industrie a armamentelor". Fostul președinte a arătat că influența generală a acestui complex „este resimțită în fiecare oraș, în fiecare casă, și în fiecare birou al guvernului federal". El a declarat că „numai o opinie publică alertă și cunoscătoare a situației" poate ține în frîu acest complex.

Se pune întrebarea dacă termenul „complex" reprezintă cel mai potrivit cuvînt pentru a exprima relația dintre forțele armate americane și industria materialelor de război. Este însă neîndoielnic că există într-adevăr o legătură care a devenit capabilă să exercite o enormă influență asupra stabilirii politicii naționale.

Într-un sens oarecare putem vorbi de un nou gen de piață pe care se cumpără și se vinde un singur lucru: arme. Este cea mai specializată piață din lume. Volumul schimburilor pe această piață este indicat de actualul buget militar al Statelor Unite. În linii generale, evaluările inițiale pentru actualul an fiscal s-au ridicat la 75 miliarde dolari, la care urmează să se adauge alte 20 de miliarde pentru cheltuielile războiului din Vietnam. În ultimul timp s-a luat hotărîrea de a se instala un nou sistem antirachetă — „subțire" — evaluat la o sumă suplimentară de 5—6 miliarde dolari, eșalonată pe următorii cinci ani. Costul unui sistem „dens" este evaluat cam la 30 de miliarde.

Desigur că nu toți banii cheltuiți pentru forțele armate americane intră în armamente. Dar fondurile cheltuite pentru armament formează cea mai mare piață unică din lume. Trăsătura cu totul nouă a acestei piețe o constituie faptul că mulți dintre vînzători sînt societăți care nu vînd decît forțelor armate americane. Nu este vorba aici de arsenale proprietatea guvernului, ca acelea care fabricau micile arme și tunurile Americii „în zilele inocenței noastre". Acum este vorba de întreprinderi a căror existență depinde în exclusivitate de pregătirea de război. Aceste societăți, care depind întru totul de contractele de război, ar dispărea într-o lume dezarmată. În consecință, ele sînt în mod natural interesate într-un sistem de apărare cît mai larg și în dezvoltare.

O firmă de investiții comerciale, Arthur Weisenberger & Co., a publicat la 4 septembrie în „New York Times" o reclamă în care enumera 28 de societăți care „ar beneficia într-o mare măsură dacă s-ar aproba un program complet de arme antirachetă". În numărul din 11 martie al revistei „New Republic", Frederic W. Collins a analizat problema amplasării uzinelor aparținînd acestor 28 de societăți și a constatat că ele se află în 42 de state și 172 de districte. Acest fapt sporește numărul voturilor din Congres interesate în bunăstarea acestor 28 de societăți.

Nu toți cei 84 de senatori și 172 de membri ai Congresului, influențați de aceste interese, pot fi considerați drept „ulii". Cîteodată, influențele locale care trebuie să hotărască asupra unui vot unic sînt în conflict sau în echilibru. Dar situația este neobișnuită. Ea influențează birourile multor membri ai Congresului și, așa cum a arătat președintele Eisenhower, toate birourile guvernului federal.

Una din cele cîteva trăsături caracteristice ale „complexului militaro-industrial" american este că unește în cadrul unei comunități unice de interese conducerile unui foarte mare număr de corporații extrem de importante și pe conducătorii forțelor armate americane. Este un fapt că, în cadrul cumpărării și vînzării zilnice de arme, s-a format o comunitate a cumpărătorilor și a vînzătorilor. Sînt oameni care se întîlnesc mereu, chiar zilnic, pe piața unică, unde serviciile armate americane achiziționează arme.

Este inerent ca pe această piață specială și unică să existe tendința de a avea loc un schimb de idei care să ducă la formarea unui punct de vedere de grup. Necontrolat și neechilibrat în modul cuvenit, punctul de vedere al acestui grup ar putea să influențeze într-un mod necuvenit politica națională.

Acesta este pericolul împotriva căruia avertiza Dwight Eisenhower în ultima sa cuvîntare ca președinte. În ultimul timp au existat exemple concrete ale modului în care se manifestă acest pericol. Hotărîrea de a desfășura un sistem de rachete antibalistice a fost, fără îndoială, o concesie făcută de președintele Johnson intereselor de grup ale acelora care au un interes comun în construirea și desfășurarea unui sistem A.B.M. Firește, nu este posibil să se facă o distincție între acest gen special de presiune și alte presiuni exercitate asupra oricărei hotărîri politice a guvernului. Dar principala influență a provenit din partea „complexului militaro-industrial" și a intereselor politice legate de el. Exemplul cel mai grăitor în această privință a fost poate tocmai cel care l-a determinat pe președintele Eisenhower să ia cuvîntul în public și în mod atît de energic. Este vorba de teoria așa-zisului „decalaj în materie de rachete", care a provenit din aceeași sursă în cursul ultimei perioade a Administrației Eisenhower. Această teorie a fost încurajată de forțele aeriene și sprijinită de grupul furnizorilor lor. Teoria a avut influență politică. Ea a dăunat candidaturii la președinție a lui Richard Nixon, așa cum recent a subliniat el însuși. Se poate considera chiar că a constituit factorul hotărîtor într-o întrecere electorală atît de strînsă cum a fost cea din 1960.

Teoria „decalajului în materie de rachete" era rezultatul unei denaturări a evaluărilor. Era genul de denaturare care se ivește acolo unde sînt implicate interese de grup. O mulțime de oameni din „complexul militaro-industrial" erau interesați personal în teoria „decalajului". Ea corespundea dorințelor lor de a se elabora noi programe de construcții de arme.

Senatorul Thruston Morton afirmă că, după părerea sa, intervenția din Vietnam este și ea rezultatul acestui gen de denaturare. Chiar dacă afirmația senatorului este greu de demonstrat, e rezonabil să se afirme că sprijinul acordat războiului a provenit din partea „complexului militaro-industrial". Se poate argumenta în mod mai clar și mai plauzibil că presiunile inițiale în favoarea bombardamentelor asupra Vietnamului de nord au provenit din aceeași sursă.

Cu alte cuvinte, problema pusă la 17 ianuarie 1961 de președintele Eisenho-

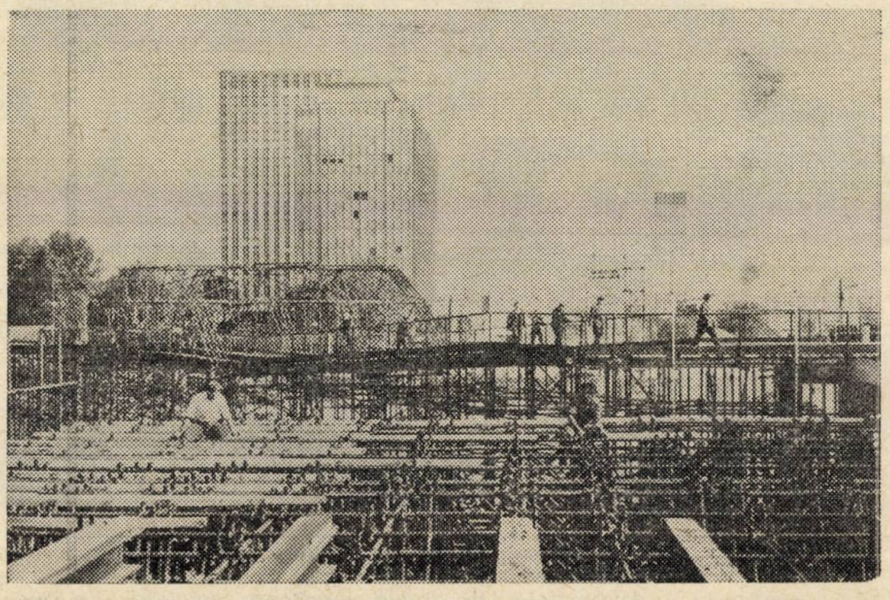

Se pregătește arhitectura Parisului de mîine: șantier de construcții în cartierul Défence

wer în ultima sa cuvîntare ca președinte continuă să stea în fața compatrioților săi. Există în mod vădit un „complex" de interese militare și industriale înrudite care exercită o mare influență. Ea constituie în mod cert unul din motivele pentru care calea spre pace în Vietnam se dovedește a fi atît de lungă, dureroasă și grea. Încetarea războiului ar fi de fapt contrară intereselor „complexului".

Joseph C. HARSCH

ИЗВЕСТИЯ

MOSCOVA

RELAȚII SOVIETO-PAKISTANEZE

S-A ÎNCHEIAT vizita oficială a președintelui Republicii Pakistan, Mohammed Ayub Khan, în U.R.S.S. Comunicatul comun sovieto-pakistanez relevă că această vizită constituie o contribuție de seamă la cauza dezvoltării relațiilor de prietenie dintre cele două țări.

Extinderea contactelor sovieto-pakistaneze în ultimii ani, consolidarea relațiilor dintre cele două țări pe baza egalității în drepturi, încrederii și înțelegerii reciproce au deschis cîmp larg colaborării în domeniul politic, economic, științific și cultural. Influentul ziar pakistanez „Doon" sublinia că ajutorul economic din partea Uniunii Sovietice a contribuit la realizarea planurilor de dezvoltare a Pakistanului. Ministrul comerțului, Abdul Gaffar Khan, declara că, în ultimii doi ani, exportul de mărfuri pakistaneze în țara noastră a crescut de peste 10 ori.

Comunicatul comun confirmă caracterul reciproc avantajos al relațiilor economice statornicite între U.R.S.S. și Pakistan și consemnează succesul tratativelor în ce privește extinderea acestei colaborări pînă în anul 1975. Schimbul larg de păreri, într-o serie de probleme internaționale importante, dintre conducătorii sovietici și președintele Pakistanului, a arătat apropierea sau coincidența punctelor de vedere. Atașamentul față de cauza păcii, năzuința de a dezvolta colaborarea dintre statele iubitoare de pace pe baza principiilor bunei vecinătăți, neamestecului în treburile interne și respectării dreptului la autodeterminare al popoarelor și-au găsit expresia în comunicatul comun.

Atît Uniunea Sovietică, cît și Pakistanul consideră necesară încetarea imediată a războiului din Vietnam și asigurarea dreptului poporului vietnamez de a-și hotărî soarta de sine stătător.

Asemănarea punctelor de vedere într-o serie de probleme, în special în ce privește încheierea tratatului internațional de nediseminare a armei nucleare, necesitatea ridicării eficienței activității O.N.U. ca instrument de asigurare a păcii și securității, au constituit de asemenea un rezultat important al dialogului dintre Moscova și Rawalpindi.

Președintele Pakistanului a reafirmat speranța în reglementarea cît mai rapidă a problemelor litigioase dintre India și Pakistan și în stabilirea unor relații normale, de bună vecinătate, între aceste țări.

În luna august a acestui an, Pakistanul a sărbătorit 20 de ani de la formarea sa ca stat independent. Drumul străbătut de tînărul stat în acești ani a fost un drum complex și greu. Pakistanul a fost atras în blocurile militare C.E.N.T.O. și S.E.A.T.O. urmînd multă vreme o linie unilaterală în relațiile economice. Viața a demonstrat că așanumitul „ajutor" al S.U.A. a fost adesea un paravan pentru camuflarea politicii lor de subordonare. Guvernul pakistanez a hotărît să desfășoare o politică externă independentă, care să corespundă intereselor vitale ale republicii, să consolideze legăturile cu Uniunea Sovietică și cu alte țări socialiste.

Colaborării multilaterale dintre Uniunea Sovietică și Pakistan îi sînt deschise orizonturi largi.

V. NAKAREAKOV

Morning STAR

LONDRA

CAPITALUL AMERICAN ÎN INDUSTRIA BRITANICĂ

CERCURILE cu simț de răspundere devin tot mai îngrijorate de penetrația rapidă a capitalului american în industria britanică. Investițiile S.U.A. s-au extins asupra unui larg domeniu al activității economice. Cele mai recente știri lasă să se înțeleagă că guvernul nu se opune americanilor care cumpără acțiuni în cadrul firmelor aeriene britanice. Asemenea știri accentuează această îngrijorare.

S-ar părea că americanii sînt de două ori în cîștig. Hotărîrea guvernului de a scoate din uz avioanele britanice și de a cheltui 1 000 milioane lire sterline pentru avioane americane a făcut ca îngrijorarea multor sindicate să se manifeste deschis.

Președintele Camerei de Comerț declara că cele 1 600 de companii înregistrate în Anglia aparțin sau sînt controlate de firme americane și că valoarea netă a fondurilor lor se ridică la 1 900 milioane lire sterline. Se afirmă că această sumă este de două ori mai mare decît investițiile americane din Germania occidentală și de trei ori mai mare decît cele din Franța. Anglia continuă să fie principalul centru de exploatare a capitalului american din Europa.

Potrivit „Studiului asupra circulației capitalului", publicat în luna septembrie, investițiile americane în industriile britanice reprezentau în 1965 : în industria manufacturieră — 1 180 milioane lire sterline ; în industria petrolului — 388 milioane lire sterline ; în comerț — 148 milioane lire sterline ; în alte domenii — 114 milioane lire sterline. Deci, un total de 1 830 milioane lire sterline, cu 205 milioane mai mult decît în anul precedent.

Aproximativ acum un an „The New York Times" arăta că, în perioada 1958—1965, în Anglia au mai fost înființate alte 280 firme americane. Profesorul Dunning scria, toamna trecută, într-o publicație de specialitate că vînzările firmelor finanțate de S.U.A. în 1964 au atins procentul de 8,94 la sută din totalul vînzărilor de produse britanice. El sublinia că este posibil ca în 1966 să asistăm la situația în care „aproximativ 10 la sută din totalul produselor create în fabricile engleze să fie creditate de capitalul american".

Este fără îndoială inadmisibil că guvernul — care cheltuiește atîtea fonduri pentru armament și pentru a ține în frîu mișcările de eliberare națională — permite americanilor să preia controlul industriei. Această situație este deosebit de îngrijorătoare pentru poporul

→

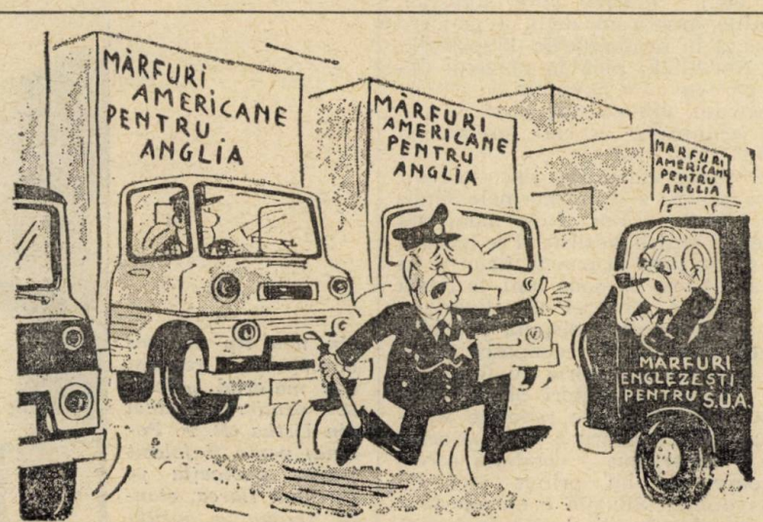

— Hei, nu vezi că e sens unic ?

(Din **Morning Star**, Londra)

britanic, iar sindicatele (care în 1964 au aprobat o rezoluție deplîngînd infiltrarea capitalului străin în industria Angliei pentru a obține controlul asupra unor sectoare-cheie din economia noastră) trebuie să acționeze. Apropiata conferință anuală a partidului laburist ar trebui să adopte cea mai fermă poziție în această problemă vitală.

Neliniștită de penetrația americană, recenta conferință a Confederației sindicatelor industriale și de construcții navale și-a exprimat îngrijorarea față de această situație deoarece ea afectează industria constructoare de mașini. Conferința a cerut guvernului să examineze situația creată ca urmare a penetrației americane în industria britanică de automobile, electronică, mașini de calcul, mașini-unelte și în industria chimică. Hotărîrea conferinței arată că, pînă cînd nu vor fi luate măsuri corespunzătoare și nu vor fi examinate rezultatele, trebuie oprită pătrunderea capitalului american. În continuare, se arată că în acest răstimp Ministerul Tehnologiei trebuie să intensifice eforturile pentru a încuraja industria britanică să-și ducă mai departe propriile cercetări și activități de dezvoltare. În Hotărîre se scoate în evidență faptul că Anglia este în prezent martoră la crearea unor companii controlate de americani, la care sînt angajați specialiști britanici, beneficiile fiind transferate în S.U.A., în detrimentul industriei britanice. O asemenea companie a angajat membri ai asociației sale pentru a elabora proiecte care au fost microfilmate și trimise ulterior în S.U.A., la firma Lockeheeds. Această firmă a reușit să le folosească, intrînd în concurență cu industria aeronautică britanică.

Potrivit informațiilor culese de Consiliul economic național de dezvoltare și de Congresul uniunii sindicatelor, iată care este ponderea circulației de fonduri deținute de sucursalele americane din Anglia : motociclete (Ford, Vauxhall, Rootes) : 50 la sută ; produse petroliere rafinate (Esso, Regent, Mobil) : 40 la sută ; calculatoare electronice : 40 la sută ; unelte agricole : 40 la sută ; frigidere : între 33 la sută și 50 la sută ; produse farmaceutice : peste 20 la sută.

Firmele americane au importante interese în domeniul telecomunicațiilor, rețelei telefonice, industriei electronice, precum și în industria de mașini (tractoare, utilaj poligrafic, macarale, utilaj minier etc.). Potrivit altor statistici, companiile americane dețin o pondere importantă în prospectările de gaze din Marea Nordului ; pînă în prezent, din 488 de parcele cu o suprafață de 100 000 mile pătrate, 310 au fost puse la dispoziția grupurilor în care predomină companii americane.

Multe firme americane sînt suficient de abile pentru a sesiza normele sindicatelor noastre. Dar unele manifestă prejudecăți antisindicaliste și se impune ca ele să fie puse la punct oficial și cu severitate. Timp de nouă luni, la firma textilă Robert Arundel (Stockport) a existat anul trecut o dispută deoarece conducerea refuza să recunoască sindicatele. În luna noiembrie au fost concediați 145 de muncitori și recrutați imediat alții. Apelurile repetate adresate guvernului pentru a impune acestei firme americane o conduită corespunzătoare nu au primit nici un răspuns public. Situația e cu adevărat critică. 90 de muncitori sînt încă fără lucru.

George SINFIELD

Die Presse

VIENA

NECESITATEA CLARIFICĂRILOR

DUPĂ Renania-Palatinat, Schleswing-Holstein și Saxonia de jos, Bremen este al patrulea land al Republicii Federale a Germaniei în care partidul social-democrat a înregistrat pierderi de voturi la alegerile regionale. Nu mai poate fi vorba de o întîmplare ; mai curînd se poate spune că în aceste rezultate electorale se conturează o tendință care îngrijorează tot mai mult conducerea partidului. Cazul Bremen — deși este vorba de cel mai mic land al R.F.G. — este cu atît mai semnificativ cu cît aci, de 12 ani, social-democrații dispuneau nestingheriți de o majoritate absolută, Bremenul fiind considerat ca unul din bastioanele stîngii democratice din Germania occidentală.

Cărui fapt se datorează repetatele pierderi de voturi ale social-democraților ? Se face oare simțită intrarea în „marea coaliție" ? Sînt ele consecința recesiunii economice ? Se manifestă în rîndurile maselor de alegători opoziția împotriva conducerii partidului ? Sau este vorba de o anume uzură generală a orînduirii, pentru care, datorită diferitelor împrejurări, trebuie să plătească, în primul rînd, partidul social-democrat ? Trebuie să fim precauți în pronunțarea unei sentințe, deoarece împrejurările locale exercită o influență considerabilă asupra rezultatelor alegerilor. Nu credem totuși să greșim dacă vom spune că aceste eșecuri constituie prețul firesc plătit pentru dificila reorientare psihologică — de la rolul unei opoziții de decenii la cel al împărtirii răspunderii guvernamentale cu coaliția U.C.D./U.C.S.

După război și după succesele electorale ale creștin-democraților — dar mai ales după interzicerea partidului comunist — partidul social-democrat a fost buretele care absorbea tot ce se afla în opoziție și la stînga formațiunilor guvernamentale majoritare. Votau pentru social-democrați, ca să dea glas nemulțumirii față de regimul în vigoare, chiar și păturile care, din punct de vedere ideologic, n-aveau nimic comun cu țelurile și principiile partidului social-democrat.

De pe vremea lui Schumacher, partidul social-democrat era considerat ca singura opoziție și ca atare, el profita de voturile multora, care, acum — în noile împrejurări — nu vor să mai știe nimic de el.

Social-democrații au intrat în „marea coaliție" într-o perioadă cînd, în politica externă ca și în economie, se încheia o eră, al cărei sfîrșit a fost semnificativ pecetluit prin grandioasa înmormîntare a lui Adenauer. Ei au preluat deci nu numai toate ipotecile inerente răspunderii guvernamentale, dar și consecințele dificilei situații — cauză a unei dezamăgiri în rîndurile alegătorilor. Conducerea partidului și-a dat, fără îndoială, seama de acest lucru, dar dorea, chiar cu prețul unor sacrificii, să cucerească acea legitimitate națională, care — în cursul procesului normal de uzură a U.C.D./U.C.S. — trebuia, odată și odată, să-i aducă majoritatea. Rezultatele alegerilor de land n-au corespuns așteptărilor ; ele nu schimbă însă nimic din justețea hotărîrii luate, chiar dacă termenele unui succes vor trebui să fie fixate pentru o dată mult mai tîrzie.

Faptul că, din punct de vedere al politicii interne, se manifestă o oarecare indispoziție, o dovedește și succesul P.N.D. — partid neonazist — care a depășit cu ușurință clauza procentuală de

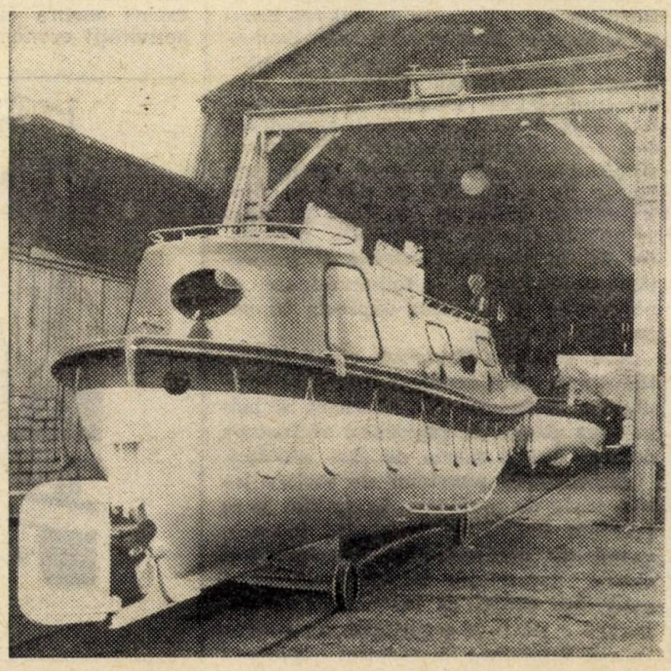

Un nou tip de ambarcațiune, realizat din material plastic, la șantierul naval din Ustka (R. P. Polonă) poate fi folosit pentru navigația pe furtună. Barca, etanșă, revine la poziția de plutire chiar dacă este răsturnată de valuri.

5 la sută ; și aceasta, împotriva penibilelor demascări din ultimul timp. Nu există motive pentru o dramatizare a situației, dar nici pentru a trece cu vederea simptomele crescînde de nemulțumire și protest. De altminteri și partidul liberal — în ciuda ieșirii lui Erich Mende din politică și împotriva aparențelor — a înregistrat un cîștig de voturi.

Un partid social-democrat condamnat la o opoziție permanentă nu ar fi fost de dorit. Pe de altă parte, din punct de vedere politic, nu este ușor pentru conducătorii de partid să-și consoleze propriii lor adepți cu un viitor mai îndepărtat. Aceasta cu atît mai puțin cu cît intrarea în coaliție s-a făcut nu fără dispute serioase ; cu cît împotriva lui Herbert Wehner acționează de mult o frondă, iar la stînga și la dreapta eșichierului politic vest-german se manifestă o opoziție față de actuala evoluție guvernamentală. Evenimentele din Berlinul occidental au arătat, ca într-o eprubetă, tot ceea ce este în joc. Trebuie deci ca și în sînul partidului social-democrat să înceapă un proces de clarificare.

Ludwig MARTON

JORNAL DO BRASIL

„FRONTUL AMPLU"

Referindu-se la recenta întîlnire pe care a avut-o cu Joao Goulart la Montevideo, în legătură cu constituirea „Frontului amplu", Carlos Lacerda a declarat că a fost „o întrevedere prietenească între doi brazilieni care au abordat probleme ce interesează țara lor" și că „astfel de întruniri vor avea loc și pe viitor în Uruguay sau Brazilia". Fostul guvernator a dezmințit, totodată, că momentul psihologic al întrunirii sale cu Joao Goulart ar fi fost special ales ca să coincidă cu reuniunea Fondului Monetar Internațional (F.M.I.) de la Río de Janeiro. În același timp, însă, el a menționat că „întrevederea cu fostul președinte are o deosebită importanță pentru poporul brazilian, pe cînd reuniunea F.M.I. nu prezintă nici un interes pentru Brazilia".

Declarația semnată la Montevideo de fostul guvernator Carlos Lacerda și de ex-președintele Joao Goulart subliniază că „Frontul amplu" își propune ca obiective redemocratizarea țării prin alegeri libere, lupta pentru pacea și independența Braziliei, pentru reintroducerea libertăților publice și individuale, pentru drepturi civile și politice egale ale tuturor cetățenilor țării.

Lacerda a declarat că membrii Frontului nu vor desfășura nici un fel de activitate subversivă, acesta fiind, după părerea sa, un adevăr care îl face să spere că guvernul federal va aproba constituirea „Frontului amplu". Frontul se va realiza prin dorința unor lideri politici și nu cu ajutorul decretelor guvernamentale pe baza cărora au fost înființate cele două partide existente în prezent în țară : A.R.E.N.A. și M.D.B.

În legătură cu știrea potrivit căreia guvernul federal ar pregăti unele măsuri prin care să restrîngă activitățile persoanelor cărora le-au fost suspendate drepturile politice, un purtător de cuvînt al președintelui republicii a declarat că „guvernul de la Río nu este handicapat de constituirea frontului deoarece el se bazează pe forța instrumentului său politic, A.R.E.N.A., și pe forțele militare capabile să asigure liniștea necesară". Totodată, cercurile militare nu acordă o prea mare importanță rolului fostului guvernator în cadrul „Frontului amplu", apreciind că, politicește, Lacerda nu mai are nici o șansă pentru viitor.

Fostul guvernator al statului Río Grande do Sul și colaborator apropiat al lui Goulart, exilat și el în Uruguay (Brizola — n.n.), a refuzat să ia contact cu Lacerda, declarînd că nu-l surprinde faptul că cumnatul său, Joao Goulart, a acceptat să colaboreze cu Lacerda. Aceasta, după părerea sa, demonstrează încă o dată lipsa de consecvență, care l-a dus la pierderea autorității în perioada cînd a fost președinte al republicii. După părerea lui Brizola, Lacerda rămîne mereu același politician care, în cîrdășie cu unele grupuri internaționale, a contribuit la înlăturarea cîtorva președinți ai Braziliei, iar ca guvernator al statului Guanabara a dus o activitate polițienească ce a lovit în libertățile democratice. În prezent, el se află în opoziție pentru simplul motiv că militarii nu i-au permis să devină președinte al republicii.

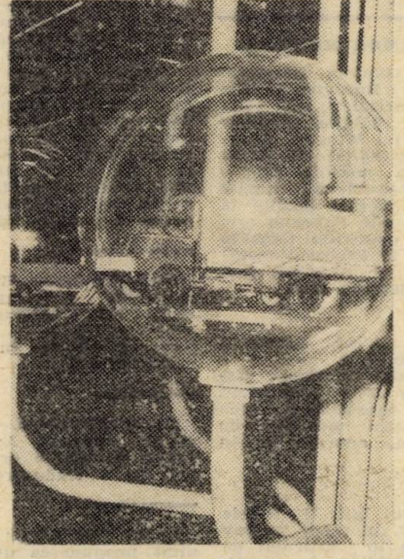

La Tîrgul internațional al automobilului, care a avut loc recent la Frankfurt (R.F.G.) o firmă olandeză și-a expus produsele într-un mod original : miniaturi de autocamioane într-un glob de cristal

EL HADJI HAMANI DIORI

președintele republicii Niger

Hamani Diori, președintele Nigerului, s-a născut la 16 iunie 1916 la Suduré, într-o familie de religie mahomedană. Educația și-a făcut-o la Niamey, capitala țării, la Porto Novo și apoi la Dakar. În anul 1938 a fost numit profesor la „Ecole de la France d'Outre Mer" din Paris.

Hamani Diori își începe activitatea politică în anul 1946, cînd participă la întemeierea Partidului Progresist din Niger. În același an este ales deputat pentru Niger în Adunarea Națională franceză. După expirarea mandatului de deputat, în anul 1951, se reîntoarce în țară și este ales secretar general al Partidului Progresist din Niger. Din anul 1956 pînă în 1958 a fost reales deputat al Nigerului în Adunarea Națională franceză. La 12 octombrie 1958, o dată cu interzicerea partidului de opoziție Sawaba, Partidul Progresist devine singurul partid din țară. La 18 decembrie 1958, momentul constituirii Republicii Autonome Niger în cadrul comunității franceze, Hamani Diori a fost ales președinte al țării. Totodată el a ocupat, din 1958 pînă în 1960, și funcția de prim-ministru al țării. La proclamarea independenței țării — 3 august 1960 — Hamani Diori a fost reales președinte al Republicii Niger. Din același an el ocupă și funcția de președinte al Consiliului de Miniștri, iar de la 23 noiembrie 1965 este și ministru de externe.

În anii care au trecut de la proclamarea independenței Nigerului s-au depus eforturi pentru dezvoltarea țării.

Pe plan intern, o preocupare principală este traducerea în viață a celui de-al doilea plan de dezvoltare de patru ani.

Pe plan internațional, activitatea Republicii Niger a început o dată cu admiterea sa în Organizația Națiunilor Unite, la 21 septembrie 1960. De atunci Nigerul a aderat la aproape toate marile organizații internaționale sau interafricane. În același timp Nigerul a stabilit legături strînse cu un mare număr de state, în special cu țările africane.

Conducătorii republicii au declarat că țara lor se pronunță pentru o politică de pace, depunînd eforturi pentru colaborarea cu toate statele lumii, indiferent de sistemul lor social și politic.

În cuvîntarea rostită în cadrul dezbaterilor generale ale actualei sesiuni a Adunării Generale a O.N.U., Hamani Diori a arătat că alegerea ministrului de externe al României în funcția de președinte al Adunării Generale reprezintă un semn de prețuire față de rolul jucat de România în viața politică internațională. Pronunțîndu-se pentru lichidarea sechelelor „războiului rece" în Europa și Asia, președintele Nigerului a subliniat necesitatea ca Africa să-și dobîndească deplina libertate iar condițiile inechitabile existente în comerțul internațional față de țările în curs de dezvoltare să fie înlăturate.

A. M.

poșta redacției

SOARTA MERCENARILOR...

Ing. Valeriu Mindeu, Roman. **1) Faptul că mercenarii străini au reușit să se sustragă atîta vreme urmăririi forțelor armate congoleze se datorește, pe de o parte, condițiilor specifice uriașului teritoriu de junglă, pe care s-a desfășurat acțiunea, iar pe de altă parte complicității jandarmeriei katangheze, aflată multă vreme în subordinea lor. În cele din urmă însă, după cum a anunțat la 6 octombrie Comitetul Internațional al Crucii Roșii, mercenarii au acceptat să depună armele și să se supună hotărîrii Organizației Unității Africane privind plecarea lor din țară sub supraveghere internațională. Cei 130 de mercenari conduși de colonelul Schramme urmează să fie evacuați spre Malta. Împreună cu ei se află în prezent la Bukavu 950 de jandarmi din Katanga, care vor fi evacuați în Gambia (al cărei guvern a declarat că-i va primi). Președintele Mobutu a promis că jandarmii rebeli care se vor decide să se înapoieze în Congo vor fi amnistiați.**

2) Pentru probleme privind revista „Magazin istoric", adresați-vă direct redacției respective.

...ȘI A LUI CHOMBE

Ion Răiculescu, Turnu Severin. **Cazul Chombe este considerat ca avînd implicații pentru întreaga Africă neagră, dată fiind amenințarea pe care politica sa procolonialistă a reprezentat-o pentru majoritatea statelor africane.**

Marian Stancu, comuna Drăgănești de Vale, raionul Roșiorii de Vede. **1) Moise Chombe se află în continuare în detențiune la Alger. La 24 septembrie, cei doi piloți englezi, David Taylor și Trevor Copleston, au fost puși în libertate după 86 de zile de la aterizarea avionului lor în Algeria. În legătură cu împrejurările în care au fost siliți să schimbe destinația avionului, ei au arătat că, la aproximativ 10 minute după decolare, li s-a ordonat, sub amenințarea revolverului, să se îndrepte spre Alger. „Am motive să cred că a fost o lovitură bine pregătită, a adăugat David Taylor. Presiunile puternice m-au decis să merg la Alger". Alte amănunte au fost furnizate la 5 octombrie într-un interviu acordat publicației „Pourquoi pas ?", chiar de către cei doi belgieni care l-au răpit pe Chombe, și anume Charles Sigal și Marcel Hambursin. Iată versiunea lor : la începutul anului 1966, afirmă Sigal, francezul Francis Bodeman i-a angajat pentru a pune bazele unei companii în Belgia. Sigal a fost plătit cu regularitate, dar compania n-a luat ființă niciodată. Ulterior, Bodeman i-ar fi spus că patronii săi doresc să întemeieze o „fundație de reînarmare morală" în Africa și că pentru conducerea ei au neapărat nevoie de persoane de tipul lui Chombe. Cum Sigal era prieten cu Hambursin, unul din principalii consilieri ai lui Chombe, contactul a fost stabilit fără întîrziere. La 28 iunie, Sigal și Bodeman au plecat la Madrid, unde se afla Chombe și unde se spunea că vor întîlni pe „marele patron" al fundației, „un milionar american, pe nume Davidson". Dar, potrivit afirmațiilor lui Sigal, amîndoi știau perfect că acest Davidson n-a existat niciodată. În timp ce se aștepta „sosirea lui Davidson", Bodeman a propus o excursie la Ibiza, una dintre Insulele Baleare. La întoarcere a scos revolverul și i-a silit pe piloți să zboare spre Alger. Cei doi polițiști spanioli înarmați, care se aflau la bordul avionului cu misiunea de a-l păzi pe Chombe, n-au întreprins nimic. După 45 de minute, avionul ateriza la Alger, unde au fost arestați cu toții.**

2) Primul scafandru din lume s-a scufundat în Sena la 10 aprilie 1853. Costumul său era confecționat dintr-o stofă impermeabilă și prevăzut cu o cască sferică în care era montat un ochi ciclopic, cu geam. Un fel de bidon din metal, atașat costumului, conținea ceea ce se numea atunci „atmosfera artificială" menită a-i da scafandrului „reactivul" necesar șederii în apă. Într-un alt tub era degajat acidul carbonic provenit din respirația scafandrului. În felul acesta, fiind complet independent, experimentatorul costumului, al cărui nume istoria nu ni l-a păstrat, a stat atunci sub apă timp de 35 de minute. la o adîncime de 5 metri, și s-a deplasat pe o distanță de 25 de metri.

WILLIAM FULBRIGHT

Juliette Spiridonescu, Bacău. **Împărtășim aprecierile dv. despre articolul senatorului Fulbright, „Marea societate este o societate bolnavă", apărut în nr. 38 al revistei noastre. Datele biografice pe care le solicitați au apărut în nr. 10/1966. Citiți de asemenea în nr. 14/1967 o prezentare a cărții sale „Aroganța puterii", precum și articolele și declarațiile pe care le-am reprodus la rubrica „Puncte de vedere".**

LIMBI STRĂINE

Iuliu Benedek, Cehul Silvaniei. **Fără îndoială că străduința dv. de a promova, în calitate de președinte al Comisiei pentru răspîndirea cunoștințelor științifice, studierea limbii franceze și a limbii germane, este meritorie. Însușirea limbilor străine de circulație internațională este extrem de importantă. În schimb, eforturile pentru studierea organizată a unei limbi artificiale cum este esperanto ar constitui, după părerea noastră, o investiție exagerată în raport cu foloasele practice și cu contribuția la lărgirea orizontului cultural.**

INEDIT ÎN LIMBA ROMÂNĂ

Ion Bănuș, comuna Balovenii Vechi, raionul Bozovici. **1) Nici cartea „Arde Parisul ?", nici relatările despre „Bătălia Angliei" din memoriile lui Winston Churchill nu au fost editate în limba română, revista noastră propunîndu-și să reproducă numai fragmente din lucrări inedite la noi. 2) Președintele Sukarno are, în continuare, domiciliu forțat la Palatul Bogor. 3) Procesul fostului președinte al Algeriei, Ben Bella, nu s-a judecat încă.**

Radu Aurel, Bîrlad. **Problema este prea complexă pentru a putea fi lămurită printr-un răspuns succint la „Poșta redacției". Vă sugerăm să consultați lucrarea „Al doilea război mondial" de G. A. Deborin, apărută și în limba română.**

Petric Stuparu, Iași. **1) Datele solicitate de dv. în cazul Debray au fost incluse în articolul pe această temă publicat în nr. 41. 2) În legătură cu problema scăderii popularității președintelui Johnson, citiți și articolele publicate în numărul de față al revistei. 3) Sateliții artificiali nu se vor mai întoarce pe Pămînt. Unii dintre ei vor rămîne pe orbită mii de ani, alții se vor dezintegra cu timpul.**

TABULA TRAIANA

Aureliu Stan, Arad. **1) Tabula Traiana, inscripția latină aflată pe o stîncă din defileul Cazane, pe malul drept al Dunării, menționează numele și titlurile împăratului Traian precum și unele date privind construirea drumului roman din regiunea respectivă, care a fost terminat în anul 103 din era noastră. Scobitura de stîncă în care se află inscripția a fost folosită sute de ani ca adăpost, mai ales de către ciobani, fapt care a dus la degradarea sau ștergerea totală a unora dintre litere. De aceea nu se poate descifra textul integral. Apele lacului de acumulare al hidrocentralei de la Porțile de Fier vor întrece nivelul la care se află inscripția, dar Tabula Traiana va fi dislocată din stîncă și mutată mai sus, pe una din cărările frecventate de turiști. 2) Pentru a publica numele tuturor românilor care au fost decorați de președinții Franței cu Legiunea de Onoare am avea nevoie de cîteva pagini speciale, numărul lor fiind foarte mare. Numai pînă la 1 ianuarie 1932 au primit această distincție 943 de cetățeni români. Dintre ei, doi (generalii Averescu și Prezan) au primit Marea Cruce a Legiunii de Onoare, nouă au avut gradul de Mare Ofițer (generalii Coandă, Mărdărescu, Rășcanu, Rudeanu, Samsonovici, Condeescu, Pilat, Cihoski și Teodorescu), 31 — între care generalii Eremia Grigorescu, Ignat, Petala, Zadik, Văitoianu, Scărișteanu, Vlădescu — au fost comandori.**

Ing. Vasile Borșianu, Tg. Mureș. **Am citit cu multă atenție aprecierile dv. la adresa revistei. Sîntem de acord cu majoritatea observațiilor și sugestiilor. Ținem însă să vă asigurăm că nu ne-am propus niciodată să renunțăm la rubrica „Profil". De asemenea, încredințați de popularitatea „Reflectorului" și de interesul cu care este urmărită rubrica „Puncte de vedere", ne străduim să le atribuim un spațiu corespunzător în fiecare număr al revistei. Copertele III și IV fiind rezervate, prin contract, publicității, propunerea dv. în această privință nu poate fi pusă în aplicare.**

Ioan Niculescu, București. **Lista completă a laureaților Premiului Nobel pentru pace, cu specificarea anilor în care l-au obținut, a apărut în „Almanahul Scînteia" 1967.**

Iancu Tănăsescu, comuna Brîncoveni, raionul Argeș. **Nu este vorba de nici o greșeală, ci numai de o traducere diferită.**

Lucia Dumitrescu, Iași. **Nu am uitat propunerea dv. pentru rubrica „Profil". O vom aplica atunci cînd actualitatea politică va impune acest lucru.**

Gheorghe Crișan, comuna Tanț, raionul Ineu. **Am transmis sesizarea dv. secției scrisori a ziarului „Munca".**

Aurel Popianu, Timișoara, și Ștefan Vodă, Borsec. **Am înaintat organelor de resort sesizările dv. în legătură cu neregularitățile în distribuirea revistei „Lumea". Nu este, într-adevăr, admisibil ca la Borsec să vină uneori exemplare numai pentru vînzarea liberă, nu și pentru abonați, așa cum s-a întîmplat cu nr. 39/1967, sau ca revistele să se distribuie cu întîrzieri serioase abonaților din Timișoara (nr. 38 și 39).**

Florica Ceteraș, comuna Tăuți-Măgheruș, raionul Baia Mare, Emil Nasta, Orăștie, Debora Rabinovici, Iași, Ana Emilia Cioroianu, Orăștie, Gheorghe Istrati, București. **După cum am mai comunicat, revista noastră nu dispune de asemenea adrese.**

lumea

Săptămînal de politică externă editat de Uniunea Ziariștilor din Republica Socialistă România

Redacția și administrația : București, Piața Scînteii 1, Tel. 17.60.10

Tiparul executat la Combinatul poligrafic „Casa Scînteii"

PAL

Made in Rumania

C.I.L. BRĂILA

Str. Fabricilor 10

produce sortimente variate

de mobilă

calitate superioară

garnitura de bucătărie „Foișor" 2

garnitura de bucătărie „Polar"

SE GĂSESC DE VÎNZARE LA MAGAZINELE DE MOBILĂ ALE O.C.L. DIN TOATĂ ȚARA

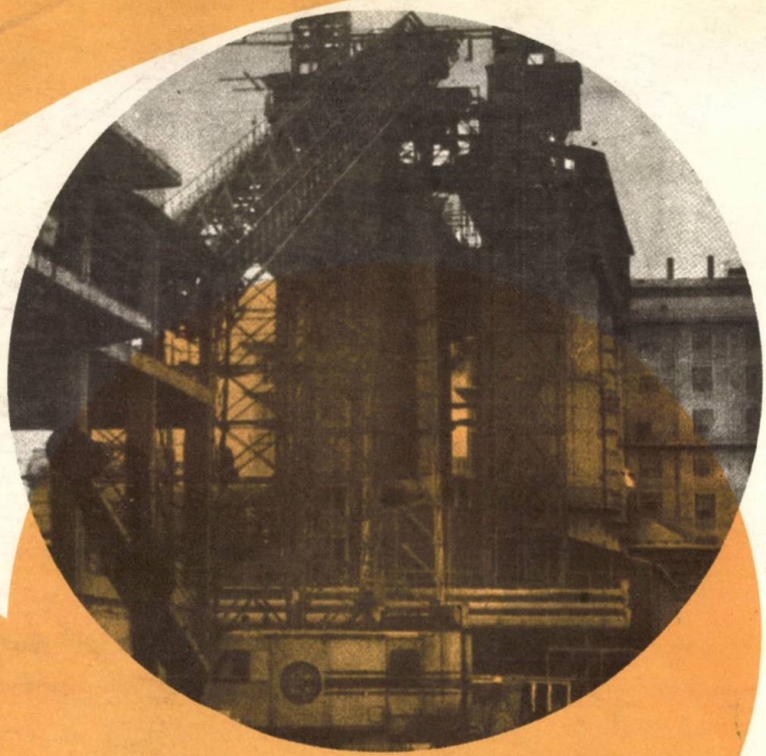

UZINELE DE PRODUSE SODICE OCNA MUREŞ

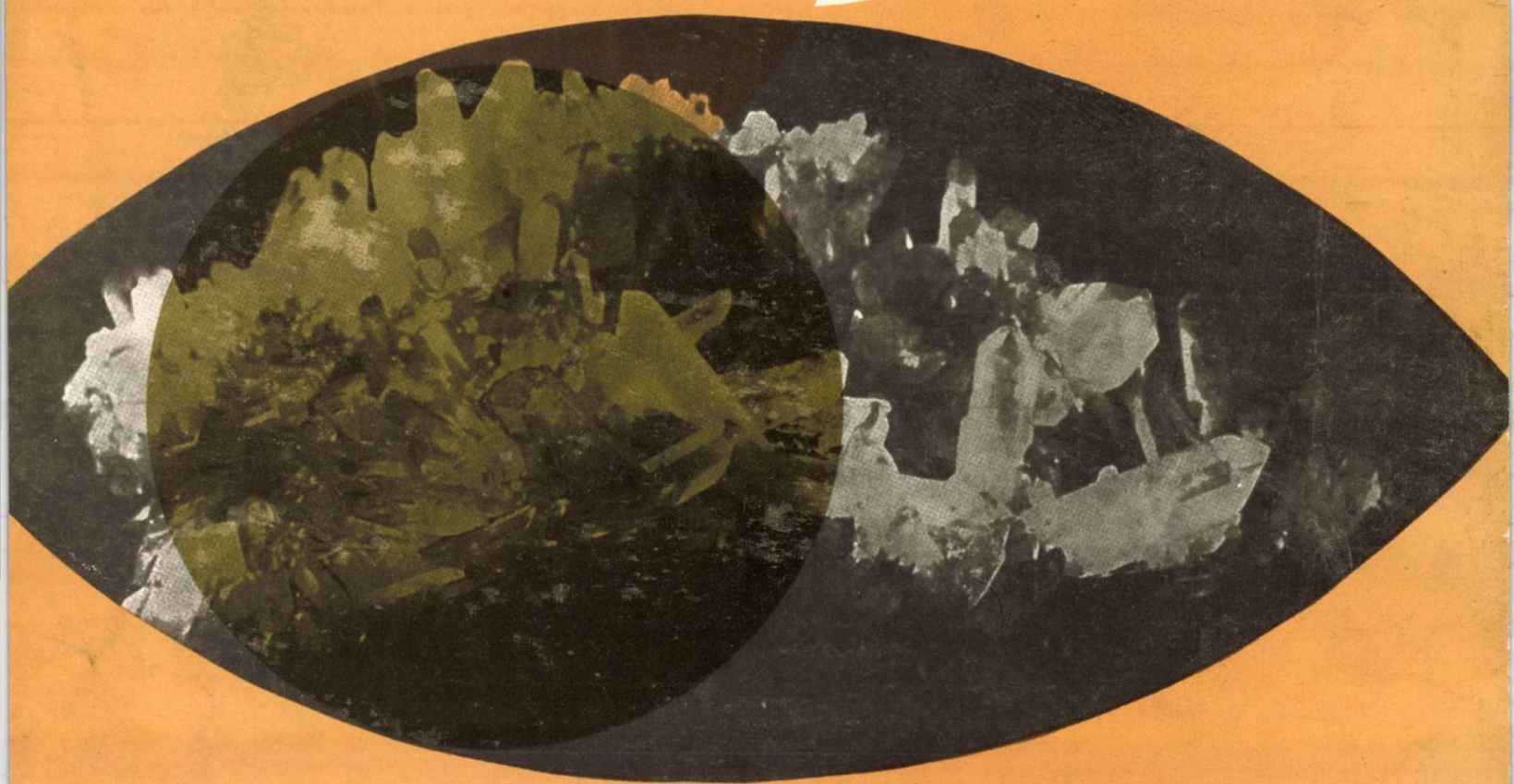

produc:

● sodă calcinată calitate extra superioară ● sodă calcinată calitate superioară ● sodă grea ● sodă caustică cal. I-a ● sodă caustică cal. II-a ● bicarbonat alimentar ● bicarbonat farmaceutic ● silicat de sodiu solid $^{1}/_{2}$ ● silicat de sodiu solid $^{1}/_{3}$ ● silicat de sodiu lichid $^{38}/_{40}$ ● silicat de sodiu lichid $^{38}/_{60}$ ● silicat de sodiu lichid tip C ● silicat de sodiu lichid tip D ● silicat de sodiu lichid tip E ● ionosil 0,2—0,7 mm ● clorură de calciu tehnică ● clorură de calciu alimentară ● oxid de magneziu tehnic ● oxid de magneziu farmaceutic ● carbonat de magneziu tehnic ● carbonat de magneziu farmaceutic.

Lei 2

Vizita primului ministru al Indiei, Indira Gandhi

Dificultăţile „integrării" latino–americane

Semicentenarul Marelui Octombrie

ÎN ORAŞUL REVOLUŢIEI

43
joi, 19 octombrie 1967

lumea

săptămîna pe glob

new york
londra
alger
madrid

238

OASPEŢI AI ŢĂRII NOASTRE

Aspect de la convorbirile oficiale între președintele Consiliului de Miniștri al Republicii Socialiste România, Ion Gheorghe Maurer, și primul ministru al Republicii India, Indira Gandhi.

Ministrul comerțului exterior al Belgiei, August de Winter (dreapta), este întîmpinat la sosirea sa în Capitală de Gheorghe Cioară, ministrul comerțului exterior al României.

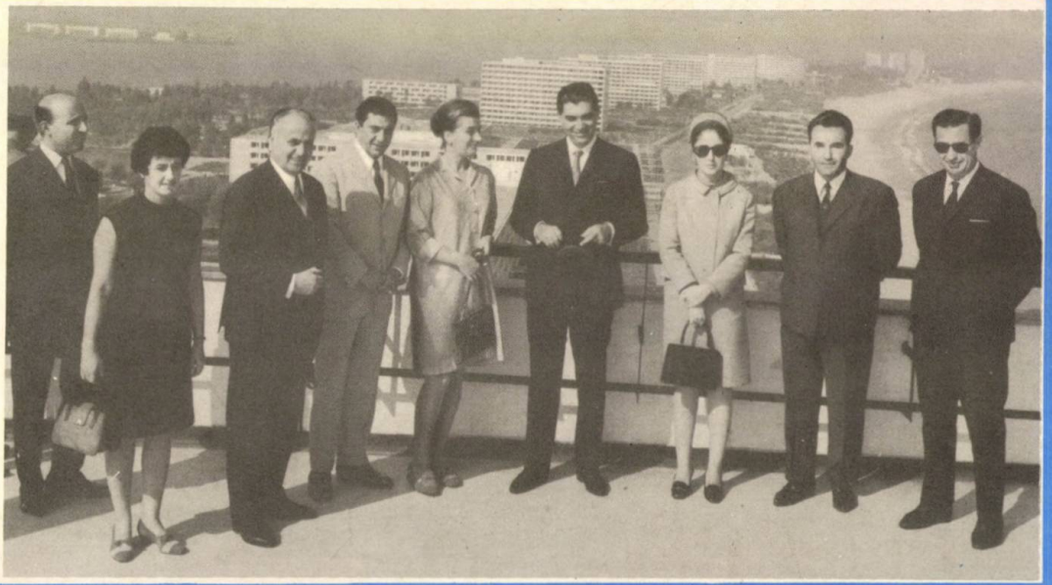

Alteța Sa prințul Gholam Reza Pahlavi, fratele Șahinșahului Iranului, împreună cu soția, prințesa Manigé, în vizită pe litoral.

lumea

Nr. 43 (208) – 19 OCTOMBRIE 1967

sumar

MERSUL EVENIMENTELOR

2 În întîmpinarea Semicentenarului Marii Revoluții Socialiste din Octombrie. — „Tenorii de război" ai Washingtonului și escaladarea. — Conferința „celor 77". — Dezbateri parlamentare în Bundestag. — Criza ministerială de la Montevideo. — Moartea lui Ernesto Che Guevara.

DE LA TRIMISUL NOSTRU LA O.N.U.

6 Cursul dezbaterii generale. *Ion Cârje*

DE LA CORESPONDENȚII NOȘTRI

14 Două convorbiri la SCARBOROUGH : GEORGE E. BROWN jr. *membru al Camerei Reprezentanților a Congresului S.U.A.* : O greșeală istorică de mari proporții. — FRANK ALLAUN, *membru al Camerei Comunelor* : Perspectivele mișcării laburiste. *Mihai Matei*

15 LONDRA — Preliminarii la Conferința conservatorilor. *John Gritten*

18 VARȘOVIA — Omagiu Mariei Sklodowska-Curie. *Iosif Dumitrașcu*

ARTICOLE ȘI REPORTAJE

5 O contribuție importantă la dezvoltarea relațiilor româno-indiene. *Sergiu Verona*

8 Drumul spinos al „integrării" latino-americane. *Luis Suarez, redactor politic al revistei „Siempre".*

9 Relații franco-vest-germane. *Klaus Bering*

11 Pakistanul și lumea de azi. Pe marginea volumului autobiografic „Prieteni dar nu stăpîni". *Mircea Ivănescu*

12 Spania. Alegerile pentru Cortesuri. *Eugen Phoebus*

19 Psihologia popoarelor și imagologia. *Lector universitar Petru Pânzaru*

SEMICENTENARUL MARELUI OCTOMBRIE

16 În orașul Revoluției. *Cristian Popișteanu*

INTERVIURI

18 GIUSEPPE MARIA SIBILLE, *președintele Grupului parlamentar Italia—România* : Preocupări actuale ale parlamentarilor italieni — *Petru Uilăcan*

19 JAIME NEBOT, *președintele juntei de planificare din Ecuador* : „Dorim să dezvoltăm relațiile noastre cu România".

SCRIITORI DIPLOMAȚI

21 François Rabelais. *Victor Torynopol*

LUMEA ÎN CĂRȚI ȘI REVISTE

22 Ironia lui Art Buchwald. *Felicia Antip*

■ 24—25—26 „Arde Parisul ?" de *Dominique Lapierre* și *Larry Collins* (7)

PUNCTE DE VEDERE DIN PRESA MONDIALĂ

27—31 Newsweek, Le Nouvel Observateur, La tribune des Nations, Le Figaro, Neue Zürcher Zeitung, Le Monde

PROFIL

31 GABRIEL VALDÉS, ministrul afacerilor externe al Republicii Chile

BREVIAR (3) • **POȘTA REDACȚIEI** (32)

12 — 18 octombrie

ÎN ÎNTÎMPINAREA SEMICENTENARULUI MARII REVOLUȚII SOCIALISTE DIN OCTOMBRIE. Se apropie marea sărbătoare a Semicentenarului Marii Revoluții Socialiste din Octombrie, întîmpinată în U.R.S.S. cu noi succese în dezvoltarea economiei și culturii, în îmbunătățirea vieții poporului, în construirea comunismului. La 12 octombrie și-a încheiat lucrările la Moscova sesiunea Sovietului Suprem al U.R.S.S., care a adoptat în unanimitate legea cu privire la planul de stat de dezvoltare a economiei naționale a U.R.S.S. pe anii 1969 și 1970, precum și bugetul pe anul 1968. Andrei Greciko, ministrul apărării al U.R.S.S., a prezentat raportul asupra noii legi cu privire la serviciul militar obligatoriu, pentru întărirea continuă a capacității de apărare a țării, pentru sporirea puterii forțelor armate sovietice. Raportorul a arătat că durata serviciului militar activ în U.R.S.S. se va reduce cu un an, prevăzîndu-se totodată stabilirea pentru tineret a unui sistem de pregătire militară inițială.

La Volgograd, orașul-erou de pe malurile Volgăi, a fost inaugurat duminică un mare ansamblu arhitectural-sculptural înălțat în memoria eroilor bătăliei victorioase din toamna anului 1942. La festivitatea și mitingul care au avut loc cu prilejul inaugurării au participat L. I. Brejnev, A. N. Kosîghin, și N. V. Podgornîi, conducători de mari unități militare, veterani ai Marelui Război pentru Apărarea Patriei, delegați ai orașelor-erou din Uniunea Sovietică — Moscova, Leningrad, Sevastopol, Odesa, Kiev — zeci de mii de locuitori ai Volgogradului.

Monumentul inaugurat recent în memoria luptătorilor sovietici căzuți în marea bătălie de la Stalingrad.

În cuvîntarea rostită aici, secretarul general al C.C. al P.C.U.S., L. I. Brejnev a evocat pe larg condițiile în care s-au desfășurat luptele de la Stalingrad și a subliniat marea lor importanță pentru desfășurarea ulterioară a Marelui Război pentru Apărarea Patriei. „Victoria de la Stalingrad — a spus vorbitorul — nu a fost pur și simplu o victorie, a fost o faptă de eroism istorică". Leonid Brejnev a arătat în continuare că poporul sovietic întîmpină cu noi succese în muncă aniversarea Semicentenarului Marii Revoluții Socialiste din Octombrie, cinstind totodată faptele de eroism ale celor care cu 25 de ani în urmă au luptat în Marele Război pentru Apărarea Patriei. „Monumentele pe care le înălțăm în memoria eroilor nu sînt numai construcții de marmură, granit sau bronz. Cel mai bun monument îl constituie faptele noastre. Fapta de eroism a celor căzuți pune o uriașă răspundere în seama acelora care trăiesc astăzi. Este o sfîntă datorie a noastră de a duce la capăt cauza pentru care ei și-au dat viața". Arătînd că agresiunea S.U.A. împotriva Vietnamului continuă și că în alte regiuni ale lumii există astăzi focare de neliniște, vorbitorul a subliniat că P.C.U.S. și guvernul sovietic fac totul pentru ca apărarea patriei să fie neclintită. În încheiere, L. I. Brejnev a exprimat convingerea poporului sovietic în victoria comunismului.

Chemările cu prilejul celei de-a 50-a aniversări a Marii Revoluții Socialiste din Octombrie, date publicității de C.C. al P.C.U.S., cuprind cuvinte de salut în cinstea glorioasei aniversări și a marxism-leninismului, în amintirea lui V. I. Lenin, inspiratorul și organizatorul Revoluției. Partidelor comuniste și muncitorești, avangarda de luptă a clasei muncitoare și a tuturor oamenilor muncii, li se transmite un înflăcărat salut frățesc și urarea „Să se întărească unitatea și coeziunea mișcării comuniste internaționale pe baza marxism-leninismului și internaționalismului proletar". Chemările salută frățește popoarele țărilor socialiste, sistemul socialist mondial și se exprimă, de asemenea, urarea pentru întărirea alianței forțelor socialismului și mișcării de eliberare națională în lupta împotriva imperialismului, pentru libertate, independență națională, pentru pace și triumful socialismului.

Este adresat un salut frățesc eroicului popor vietnamez care duce o luptă curajoasă împotriva agresiunii imperialismului american subliniindu-se totodată importanța solidarității internaționale cu lupta poporului vietnamez și înfierîndu-se agresorii americani.

C.C. al P.C.U.S. salută popoarele tinerelor state naționale, popoarele din țările coloniale și dependente, cheamă la intensificarea luptei împotriva militarismului și a fascismului, împotriva agresorilor imperialiști. Este salutată politica externă leninistă de pace a U.R.S.S. Una din chemări este consacrată cinstirii faptelor eroice ale bolșevicilor, eroilor Revoluției și războiului civil, ale luptătorilor pentru victoria socialismului, internaționaliștilor din țările străine, care au ridicat steagul luptei în sprijinul tinerei Republici a Sovietelor, care au luptat eroic în rîndurile Armatei Roșii împotriva intervenționiștilor și gardiștilor albi, memoriei veșnice a eroilor care și-au jertfit viața pentru victoria Revoluției, libertății și independenței patriei sovietice.

În reportajul nostru de la pag. 16, trimisul revistei „Lumea" evocă impresiile culese în aceste zile în orașul Marii Revoluții, Leningrad.

„TENORII DE RĂZBOI" AI WASHINGTONULUI ȘI ESCALADAREA. Pe cerul Vietnamului de nord, aviația americană își continuă cu înverșunare raidurile zilnice. Deasupra Haifongului, în săptămîna care s-a scurs, au avut loc înfruntări considerate de corespondenții de presă de la Hanoi drept „cele mai violente din cursul acestui război". Avioanele americane au atacat aproape zilnic Haifongul, bombardînd șantierele navale, uzine, școli, spitale și locuințe din centrul și din suburbiile orașului. Această ofensivă aeriană are drept obiectiv paralizarea portului, operație ce durează de mai bine de cinci săptămîni. Schimbarea de tactică a agresorilor — într-o singură zi orașul este bombardat în 3—4 reprize, iar de la 8 octombrie chiar și în timpul nopții — nu a reușit însă nici de astă dată să stăvilească eroismul și încrederea poporului vietnamez în forțele și în lupta sa. O dovedește clar cifra de 45 de avioane americane doborîte la Haifong într-o săptămînă și cea de peste 2394 de avioane distruse de la începutul războiului și pînă la 8 octombrie, de apărarea antiaeriană a Republicii Democrate Vietnam.

La Hanoi, ministrul afacerilor externe al R. D. Vietnam a dat publicității o declarație în care condamnă intensificarea bombardamentelor aviației americane asupra zonei demilitarizate și a regiunilor învecinate, precizînd că deasupra acestei zone, bombardiere de tip B-52 lansează zi și noapte bombe ce se încrucișează cu cele ale unităților de artilerie ale S.U.A. situate în partea de sud a zonei. Prin aceste bombardamente — relevă declarația — se urmărește în mod deliberat exterminarea populației din regiune (sate întregi au fost distruse, numărul victimelor omenești fiind foarte mare), fapt ce constituie o încălcare flagrantă a statutului zonei demilitarizate și a dreptului internațional.

Și, în mod firesc, opinia publică mondială se întreabă astăzi, care va fi următoarea treaptă a escaladării războiului agresiv din Vietnam. Căci Statele Unite se scufundă cu fiecare zi mai mult în această agresiune care le accentuează izolarea pe plan internațional.

La Washington, cu un an înaintea alegerilor prezidențiale, Administrația Johnson

Saigon. Demonstrație a călugărilor budiști împotriva guvernului Ky-Thieu.

breviar

11 octombrie

Tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Comitetului Central al Partidului Comunist Român, a primit pe tovarășul Lelio Basso, președintele Partidului Socialist Italian al Unității Proletare, care face o vizită în țara noastră la invitația C.C. al P.C.R.

Președintele Consiliului de Stat, Chivu Stoica, a primit pe ambasadorul R. P. Polone la București, Wieslaw Sobierajski, în legătură cu plecarea sa definitivă din România.

Președintele Consiliului de Miniștri, Ion Gheorghe Maurer, a primit pe ambasadorul R. P. Polone la București, Wieslaw Sobierajski, în legătură cu plecarea definitivă a acestuia din România.

Președintele Consiliului de Miniștri, Ion Gheorghe Maurer, a primit în audiență de prezentare pe ambasadorul Pakistanului la București, Jamsheed K. A. Marker.

12 octombrie

Președintele Consiliului de Stat, Chivu Stoica, a primit delegația parlamentară italiană, condusă de senatorul Giuseppe Maria Sibille, președintele Grupului parlamentar Italia-România.

Președintele Marii Adunări Naționale, Ștefan Voitec, a primit delegația parlamentară italiană, condusă de senatorul Giuseppe Maria Sibille.

14 octombrie

Președintele Consiliului de Stat, Chivu Stoica, a primit pe ambasadorul extraordinar și plenipotențiar al Republicii Democratice Congo, André Fernand Mandi, care și-a prezentat scrisorile de acreditare.

16 octombrie

Tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Comitetului Central al Partidului Comunist Român, a primit în audiență pe ambasadorul extraordinar și plenipotențiar al Republicii Populare Polone la București, Wieslaw Sobierajski, în legătură cu plecarea sa definitivă din România.

A sosit la București primul ministru al Republicii India, Indira Gandhi, într-o vizită oficială în țara noastră, în calitate de oaspete al președintelui Consiliului de Miniștri al Republicii Socialiste România, Ion Gheorghe Maurer.

La Palatul Consiliului de Miniștri au avut loc convorbiri oficiale între președintele Consiliului de Miniștri al Republicii Socialiste România, Ion Gheorghe Maurer, și primul ministru al Republicii India, Indira Gandhi.

17 octombrie

Tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Comitetului Central al Partidului Comunist Român, a primit pe ambasadorul extraordinar și plenipotențiar al Republicii Islamice Pakistan la București, Jamsheed K. A. Marker, în audiență de prezentare.

Președintele Consiliului de Stat, Chivu Stoica, a primit pe ambasadorul extraordinar și plenipotențiar al Laosului la București, Khamphan Panya, în legătură cu plecarea sa definitivă din România.

Președintele Consiliului de Stat, Chivu Stoica, a primit pe ambasadorul Republicii Chile la București, Miguel Serrano Fernandez, la cererea acestuia. Ambasadorul chilian a înmînat președintelui Consiliului de Stat un mesaj din partea președintelui Republicii Chile, Eduardo Frei Montalva.

Președintele Consiliului de Miniștri, Ion Gheorghe Maurer, a primit pe Alteța Sa prințul Gholam Reza Pahlavi care, împreună cu soția, prințesa Manigé, face o vizită de prietenie în țara noastră.

Președintele Consiliului de Miniștri, Ion Gheorghe Maurer, a primit pe ministrul comerțului exterior al Belgiei, August de Winter, care face o vizită în țara noastră.

Prim-vicepreședintele Consiliului de Miniștri, Ilie Verdeț, a primit pe ambasadorul extraordinar și plenipotențiar al Laosului la București, Khamphan Panya, în legătură cu plecarea sa definitivă din România.

întîmpină serioase dificultăți pe plan intern și se vede silită să facă apel la toți „tenorii" săi — cum îi numește corespondentul „France Presse" pe liderii Administrației — pentru a încerca să apere în fața marelui public american și internațional o politică de mult discreditată. Astfel, secretarul de stat Dean Rusk a ținut una din rarele sale conferințe de presă, al cărei bilanț, cu toate eforturile depuse, rămîne în esență negativ. Rusk se alătură argumentelor șefilor de stat major (orice întrerupere a bombardamentelor, a declarat amiralul Sharp, comandantul Flotei americane din Pacific, „ar prejudicia efortul nostru militar") și declară că în afara unui caz neprevăzut, războiul din Vietnam va continua. Este cît se poate de limpede, constata corespondentul „France Presse", că asemenea conferințe de presă nu sînt de natură să lichideze „breșa în încrederea" față de Administrație, care se lărgește pe zi ce trece.

„Ireductibilii", își intitulează rubrica sa „De la o zi la alta" („Le Monde" — 11 octombrie), Robert Escarpit. Reproducem integral : „Președintele Johnson a lansat un emoționant apel popoarelor lumii, cerîndu-le să nu mai construiască mașini de război și să-și consacre mai degrabă resursele marii sarcini a învățămîntului. Să sperăm că a fost auzit de toate țările și mai ales de Vietnamul de nord, care se încăpățînează în a-și opune industria de armament vizitelor pacificatoare ale avioanelor americane și își plasează sistematic școlile sub traiectoria bombelor destinate educației poporului vietnamez".

CONFERINȚA „CELOR 77". Conferința economică a țărilor în curs de dezvoltare din Asia, Africa și America Latină își continuă lucrările la Palatul națiunilor de la Club de Pins de lîngă Alger. Grupurile regionale ale țărilor din Asia, Africa și America Latină s-au întrunit înaintea dezbaterilor din ședința plenară în vederea punerii de acord a pozițiilor în principalele puncte înscrise pe ordinea de zi. În timpul dezbaterilor de sîmbătă au luat cuvîntul numeroși șefi de delegații, între care reprezentanții Indiei, Ghanei, șeful delegației malgașe și alții. În momentul în care șeful delegației sud-coreene, Kyn Choi Hah, se îndrepta spre tribună, șeful delegației algeriene la conferința „celor 77", Belaid Abdelssalam, a părăsit sala. (În prima zi a conferinței delegația regimului de la Saigon se retrăsese de la lucrări, după ce organizatorii conferinței anunțaseră că nu garantează securitatea membrilor delegațiilor sud-vietnameze și sud-coreene.)

Sosit la Alger pentru a participa la lucrările conferinței, Diallo Telli, secretarul general al Organizației Unității Africane, și-a exprimat speranța că lucrările conferinței „vor scoate la iveală noi elemente pozitive și soluții inedite de natură să contribuie la dezvoltarea economică și socială a țărilor în curs de dezvoltare, la triumful dreptății și demnității". În cursul dezbaterilor generale, participanții la conferință examinează probleme legate de schimburile economice cu țările dezvoltate, sporirea schimburilor între țările în curs de dezvoltare, revizuirea sistemului „relațiile economice pe verticală", adică a relațiilor existente între metropole și fostele lor colonii. Puncte de vedere comune se caută în problemele ajutorului străin, protecției produselor de bază, elaborării și aplicării în țările în curs de dezvoltare a unei politici noi, de natură să favorizeze și să stimuleze prelucrarea în fiecare țară a materiilor prime proprii. Se depun eforturi în vederea stabilirii „unui program comun de acțiune", cu care delegații se vor prezenta la Conferința O.N.U. pentru comerț și dezvoltare de la New Delhi din 1968.

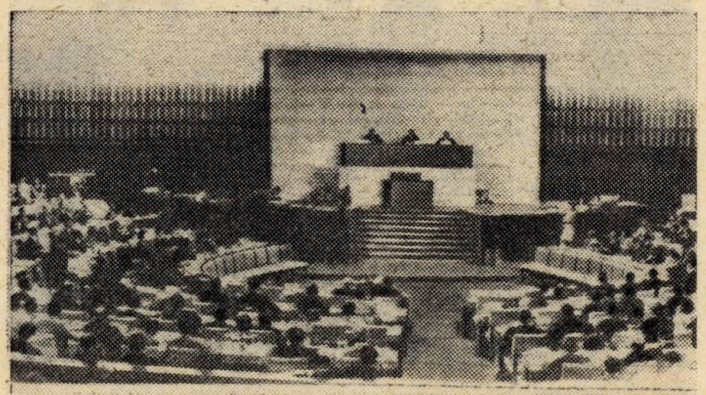

Alger. În sala Conferinței economice a țărilor Asiei, Africii și Americii Latine

DEZBATERI PARLAMENTARE ÎN BUNDESTAG. Ministrul de externe al R. F. G., Willy Brandt, a deschis vineri ședința Bundestagului, cuvîntarea sa trecînd în revistă principalele probleme ale politicii externe federale. Aderarea Angliei la Piața comună a fost problema cea mai dezbătută, mai mult de jumătate din declarația guvernamentală fiind consacrată problemei dezvoltării și lărgirii Pieței comune. Celelalte părți s-au ocupat de relațiile cu țările socialiste europene, situația din Grecia și proiectul tratatului de nediseminare. Asupra acestor puncte Willy Brandt n-a adus elemente noi, ci mai degrabă precizări.

O eventuală aderare a Angliei la Piața comună — a spus ministrul vest-german — ar fi în interesul Republicii Federale a Germaniei, atît din punct de vedere politic cît și economic. Trebuie luată mai întîi o hotărîre politică pentru începerea negocierilor. Argumentele franceze — a arătat Brandt — mi se par legitime și nu pot fi trecute cu vederea. Însă „noi sîntem gata să ne oferim serviciile pentru a se ajunge la o apropiere a punctelor de vedere încă foarte divergente". *(Corespondența noastră de la pag. 9 este consacrată vizitei pe care ministrul de externe federal, Willy Brandt, a făcut-o la Paris, luni și marți, omologului său francez, Couve de Murville.)*

Unele precizări au fost făcute și de cancelarul Kiesinger, care a sugerat că guvernul său ar fi dispus să joace un rol de mediator în această problemă. (Cancelarul Kiesinger va face o vizită la Londra, cu începere de la 23 octombrie, dată ce coincide cu deschiderea, la Luxemburg, a lu-

→

crărilor reuniunii miniștrilor afacerilor externe ai „celor șase"). „Willy Brandt — sublinia comentariul France Presse — dorește ca negocierile dintre «cei șase» și Londra să înceapă cît mai curînd ; Kiesinger a precizat însă că, după părerea sa, «cei șase» ar trebui mai întîi să se pună de acord și să-și asigure coeziunea. Cancelarul a apărut astfel mai aproape de teza franceză decît șeful diplomației vest-germane".

Abordînd aspecte ale problemei dezarmării, ministrul vest-german al afacerilor externe a declarat că negocierile din cadrul Comitetului celor 18 de la Geneva cu privire la încheierea unui tratat de neproliferare a armelor nucleare „nu s-au soldat cu nimic care să poată determina Germania occidentală să-și revizuiască atitudinea față de un astfel de tratat".

În expunerea sa, ministrul de externe Willy Brandt s-a referit și la problema relațiilor R.F.G. cu țările Europei răsăritene, subliniind că guvernul federal se pronunță pentru o normalizare a relațiilor cu aceste țări. În problema germană, Brandt a reafirmat cunoscutul punct de vedere vest-german în legătură cu nerecunoașterea Republicii Democrate Germane. Ziarul „Die Zeit", referindu-se la diferitele poziții din sînul Bundestagului în legătură cu această chestiune, scria : „În Bundestag există un grup de deputați social-democrați și unul de liber-democrați, care ar dori să extindă strădaniile de recunoaștere a R.D.G. mai departe decît vrea s-o facă guvernul federal".

CRIZA MINISTERIALĂ DE LA MONTEVIDEO. Regimul prezidențial inaugurat la 1 martie în Uruguay își propunea să aducă schimbări în viața economică a statului. „Se impune de urgență — declara, la numai cîteva zile de la învestirea sa, președintele Oscar Gestido — o luptă susținută și curajoasă împotriva inflației în creștere". Stabilitatea economică, reducerea șomajului, buna organizare a administrației publice, toate acestea reprezentau un program bogat și cît se poate de promițător. Dificultățile economice ale guvernului, moștenite de la vechiul sistem de guvernămînt „colegial", s-au arătat a fi însă cît se poate de mari. Grevele declanșate în semn de protest împotriva politicii economice a guvernului continuă cu aceeași intensitate ca și în anii precedenți (în 1966 se înregistraseră 600 de greve).

Criza ministerială, declanșată la 25 iunie la Montevideo, prin demisia ministrului economiei și finanțelor, a ministrului industriei și comerțului și a ministrului culturii, a luat proporții. Săptămîna trecută, alți 6 miniștri și-au prezentat demisia președintelui Oscar Gestido, pentru a protesta împotriva „măsurilor represive" adoptate contra grevei funcționarilor bancari și a lucrătorilor din presă și poligrafie.

Aprobînd, fără prea multe ezitări, demisiile miniștrilor săi, conform principiului, adesea invocat, că „în guvern nu trebuie să rămînă miniștrii care au adoptat atitudini de opoziție", președintele Gestido a avut — ca și în iunie — o întrevedere cu Jorge Battle, liderul partidului Colorado, cu scopul de a remedia criza de guvern.

Se pare că în discuțiile purtate nu a fost vorba numai de o simplă completare a portofoliilor vacante, ci și de o consolidare a orientării favorabile politicii economico-financiare tradiționale, adică a recomandărilor Fondului Monetar Internațional, principalul furnizor al împrumuturilor. Noile împrumuturi vor fi negociate la Montevideo între președintele Uruguayului, Oscar Gestido, și președintele F.M.I., Pierre Paul Schweitzer, aflat într-o călătorie prin țările continentului de la sud de Río Grande.

MOARTEA LUI ERNESTO CHE GUEVARA, în legătură cu care au circulat în ultimele zile știri contradictorii, a fost confirmată de primul ministru al Republicii Cuba într-o alocuțiune la Havana în fața posturilor de radio și televiziune. Fostul comandant de partizani în Cuba și ulterior ministru al industriei în guvernul revoluționar cuban a căzut eroic pe frontul de eliberare din Bolivia. Expunînd firul evenimentelor, Fidel Castro a arătat că informațiile au început prin a fi contradictorii pentru a deveni apoi, prin numeroasele indicii furnizate, certe. „În prezent, a spus Fidel Castro, îndoielile nu se referă la moartea sa, ci la modul în care s-a produs această moarte". Declarațiile oficiale, afirmînd că Guevara ar fi murit în urma rănilor primite, au fost infirmate de relatările unor soldați, coincizînd cu aceea a medicului, potrivit cărora Guevara a fost capturat viu împreună cu alți luptători. Medicul declară că moartea sa a fost provocată de un glonte în inimă. Dacă Guevara ar fi primit acest glonte în timpul luptelor dintre partizani și unitățile militare, este clar că nu mai putea fi capturat viu.

„Poporul cuban și mișcarea de eliberare — a spus Fidel Castro — au suferit o grea pierdere. Exemplul și jertfa lui Guevara sînt un imbold, o forță de convingere pentru mersul tot mai hotărît înainte al mișcării revoluționare". Pentru cinstirea memoriei lui Guevara, guvernul revoluționar și C.C. al P.C. din Cuba au hotărît declararea doliului național pe timp de trei zile, iar ziua de 8 octombrie va fi declarată „Ziua luptătorului eroic".

Vestea morții comandantului Guevara l-a găsit pe Régis Debray tot la Camiri, capitala petrolieră a Boliviei, unde așteaptă pronunțarea sentinței într-un proces ale cărui acte au fost cu grijă puse în scenă. Tînărul ziarist francez a trimis Tribunalului o scrisoare în care arată că l-a întîlnit la 20 martie, la Nancahuazú, pe Che Guevara. „...Deși sosisem în calitate de simplu ziarist, i-am cerut eu însumi lui Che Guevara să renunț la situația mea de vizitator pentru a lupta ca guerrillero. El, însă, mi-a respins cererea, lăsîndu-mă să înțeleg că misiunea de a informa lumea era tot atît de importantă ca aceea de partizan".

„Despărțindu-mă — își încheie Debray scrisoarea — la 20 aprilie de Che Guevara, am resimțit această despărțire ca pe o dureroasă necesitate : aceea de a-mi împlini datoria de militant în afara zonei de luptă. Și acum, cînd această despărțire a devenit definitivă și ireversibilă, cea mai mare durere a mea este de a nu fi murit alături de el".

Rodica DUMITRESCU

Standul românesc la Tîrgul internațional de la Köln

Régis Debray, în boxa acuzaților, este îmbărbătat de tatăl său, venit pentru a urmări desfășurarea procesului în fața instanței militare boliviene

O importantă contribuţie la dezvoltarea relaţiilor româno-indiene

De cîteva zile în țara noastră se află primul ministru al Republicii India, Indira Gandhi — ca oaspete al președintelui Consiliului de Miniștri al Republicii Socialiste România, Ion Gheorghe Maurer. Vizita prilejuiește pe lîngă cunoașterea de către premierul Indiei a realizărilor sociale, economice și culturale ale poporului nostru, și un larg schimb de vederi între conducătorii celor două guverne privind dezvoltarea și întărirea în continuare a relațiilor prietenești dintre România și India și unele probleme ale situației internaționale.

În ansamblul relațiilor româno-indiene, vizita premierului Indiei reprezintă o nouă și importantă manifestare a bunelor raporturi stabilite între cele două țări, constituie o contribuție la dezvoltarea continuă a legăturilor de prietenie dintre cele două popoare. În cei aproape 20 de ani care au trecut de la stabilirea relațiilor diplomatice dintre România și India (14 decembrie 1948) schimbul de păreri între oamenii de stat din cele două țări, ca mijloc deosebit de util pentru o mai bună cunoaștere reciprocă, a înscris momente importante. România și India au fost reciproc vizitate de șefii celor două state, de șefii guvernelor, miniștrii de externe, de titulari ai altor departamente, de delegații parlamentare, ale unor organizații obștești etc.

Toate acestea au făcut ca popoarele noastre — unite prin lupta pe care fiecare a dus-o pentru independența și suveranitatea lor deplină — să se cunoască mai bine, au adîncit sentimentele de respect reciproc. Poporul român prețuiește contribuția importantă a Indiei la făurirea civilizației mondiale, succesele poporului indian pe drumul progresului. Premierul indian a prezentat tabloul Indiei contemporane care își propune în cursul următorilor zece ani o dezvoltare prin forțe proprii, fiind convinsă că acest obiectiv va fi atins. Țara noastră — spunea Indira Gandhi — are astfel de dimensiuni încît pot fi indicate largi regiuni unde condițiile existente apar neschimbate față de trecut. Lucrul acesta este însă înșelător. Descătușarea agricolă, industrială și tehnologică de care ne apropiem, va aduce cu sine un progres nestăvilit. De asemenea, înalții oaspeți indieni au putut constata nivelul dezvoltării economice generale a României, planurile de viitor ale țării noastre.

Astfel, în ce privește relațiile bilaterale româno-indiene, după cum sublinia președintele Consiliului de Miniștri al României, Ion Gheorghe Maurer — legăturile pe plan politic, economic și cultural se lărgesc continuu.

În acest context, relațiile economice dintre România și India ocupă un loc important. Pe plan comercial s-a înregistrat în intervalul 1960—1967 o creștere de aproximativ 300 la sută a volumului comercial total. În ultimii ani acestea s-au dezvoltat pe baza acordului pe termen lung semnat în 1962, care a înregistrat o sporire importantă a volumului și categoriilor de mărfuri supuse schimbului.

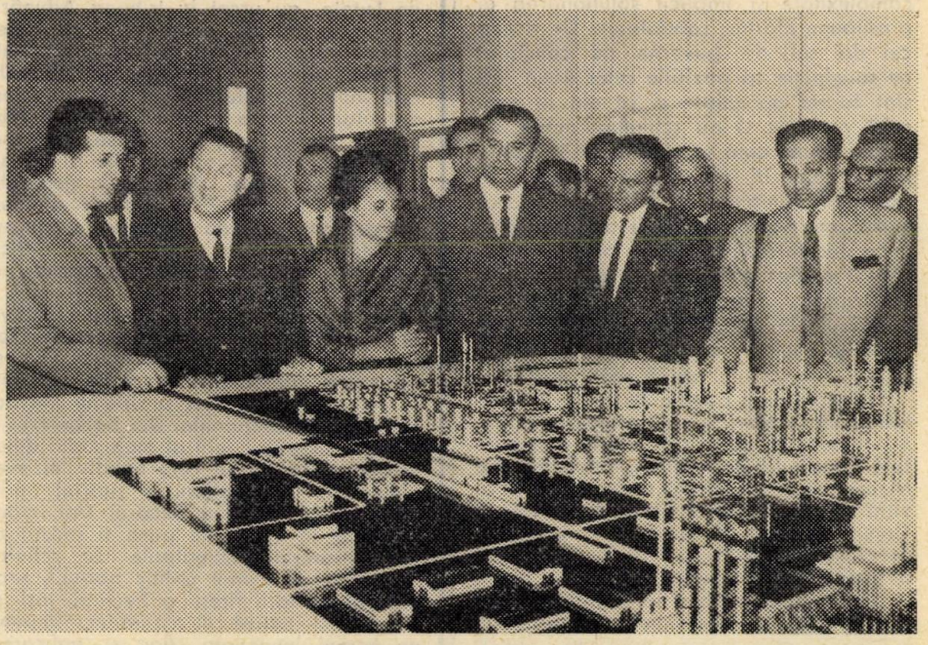

Indira Gandhi, primul ministru al Indiei, în vizită la rafinăria Brazi

La baza cooperării economice rodnice dintre România și India stau progresele importante realizate de fiecare din cele două părți. „Sîntem bucuroși — declara primul ministru al Indiei, Indira Gandhi — că am avut prilejul de a ne folosi de colaborarea românească în dezvoltarea unui sector-cheie al industriei — petrolul". După cum se știe, prima rafinărie de petrol din sectorul socialist în India, la Gauhati, a fost construită cu colaborarea României. Chiar în zilele care au precedat vizita premierului indian în România, a fost semnat un nou acord de colaborare între cele două țări pentru construirea unei alte rafinării, mai mari, la Haldia. Sînt în curs, de asemenea, discuții cu privire la alte obiective. Experții indieni consideră posibilă extinderea colaborării în sectorul industriei chimice, domeniu în care după cum se știe România a obținut progrese de seamă.

În domeniul schimburilor culturale, progresul realizat este de asemenea însemnat, din 1963 încheindu-se programe de schimburi culturale și tehnico-științifice. În mai 1967 a fost semnat un nou program de schimburi culturale și științifice între cele două țări.

Din declarațiile făcute de șefii celor două guverne rezultă importanța pe care cele două state o acordă sarcinii îmbunătățirii situației internaționale. „Țările noastre — declara tovarășul Ion Gheorghe Maurer — sînt convinse de necesitatea imperioasă ca relațiile dintre state să fie clădite pe respectarea dreptului fiecărui popor de a-și hotărî singur soarta, pe promovarea neabătută a principiilor suveranității și independenței naționale, neamestecului în →

treburile interne, egalității în drepturi și avantajului reciproc".

Numite pe bună dreptate fundamentul codului juridico-moral care trebuie să reglementeze relațiile internaționale, aceste principii au o însemnătate majoră în viața internațională.

Este firesc ca în directă legătură cu aceasta, conducătorii guvernelor celor două țări să-și manifeste preocuparea pentru problema lichidării focarelor de încordare și a conflictelor armate existente în diferite părți ale lumii. Agresiunea americană în Vietnam cunoaște o permanentă accentuare. Știrile care sosesc zilnic anunță intensificarea bombardamentelor asupra orașelor și satelor din R. D. Vietnam. Situația din Orientul Mijlociu nu a depășit stadiul său de suspensie. Or, se știe din experiența istorică : deși limitate, focarele de încordare prezintă un grav pericol potențial pentru ansamblul relațiilor dintre state.

România și India fac parte din Comitetul celor 18 pentru dezarmare. Dezarmarea și în primul rînd dezarmarea nucleară ridică probleme de o mare complexitate și implicit soluționarea ei presupune eforturi răbdătoare. De aceea cei doi șefi de guverne au constatat cu satisfacție că pozițiile celor două țări sînt foarte apropiate și că ele se consultă reciproc și au schimburi utile de vederi. După cum se știe, lucrările Comitetului celor 18 au permis cunoașterea pozițiilor României și Indiei în ce privește interzicerea folosirii armelor atomice, încetarea producției lor și lichidarea stocurilor existente, ca și a măsurilor tranzitorii parțiale care ar putea să contribuie la diminuarea efectivă a pericolului nuclear, constituind totodată o parte a procesului dezarmării nucleare.

În legătură cu poziția României în problema dezarmării și a tratatului de nediseminare la care s-a referit președintele Consiliului de Miniștri, Ion Gheorghe Maurer, Indira Gandhi a declarat : „Poziția noastră este similară cu a dv. În Comitetul celor 18 pentru dezarmare reprezentantul nostru a luat în acest sens o poziție consecventă."

Aceeași colaborare se constată și în alte organisme mondiale, în primul rînd, firește, în Organizația Națiunilor Unite.

Întîlnirile pe care le-a avut în țara noastră au prilejuit Indirei Gandhi posibilitatea de a cunoaște, la nivelul cel mai înalt, punctul de vedere și poziția țării noastre în toate problemele discutate. „Nu încape nici o îndoială — declara tovarășul Ion Gheorghe Maurer — că vizita dv. și convorbirile prilejuite de ea vor constitui o nouă și importantă contribuție la dezvoltarea și intensificarea continuă a relațiilor dintre țările noastre, în interesul popoarelor român și indian și al cauzei păcii și colaborării internaționale".

Perspectiva colaborării, bazată pe patrimoniul succeselor economice ale fiecărei țări, a fost reafirmată ca o idee importantă. „Noi putem beneficia — declara astfel Indira Gandhi — de pe urma colaborării reciproce și a schimbului de experiență".

Astfel, relațiile româno-indiene, care au cunoscut o evoluție ascendentă, au toate condițiile pentru o evoluție fructuoasă și pe viitor.

Sergiu VERONA

De la trimisul nostru la O.N.U., Ion Cârje

Cursul dezbaterilor generale

Vineri după-amiază a fost consemnată epuizarea punctului-maraton al ordinii de zi a sesiunii plenare — dezbaterea politică generală. Între primul vorbitor, ministrul afacerilor externe al Braziliei, Jose de Magalhaes Pinto, și ultimul — adjunctul ministrului de externe al Republicii Democratice Congo, Jean Umba de Lutete, au urcat la tribuna Adunării Generale alți 107 conducători de delegații, fapt reținut aici ca fără precedent.

După opinia observatorilor O.N.U., este încă prematur să se facă aprecieri definitorii asupra actualei sesiuni a Națiunilor Unite, linia urmînd să fie trasă la 19 decembrie a.c., cînd vor fi închise lucrările ei. Totuși, dezbaterile generale — în cadrul cărora au luat cuvîntul un șef de stat, șefi de guverne, numeroși miniștri de externe — pot oferi indicii prețioase asupra pulsului lucrărilor, a pozițiilor adoptate.

Sînt considerate aici ca semnificative atît amploarea și caracterul reprezentativ al participării la dezbateri, cît și substanța intervențiilor, care au abordat, în esență, principalele probleme ale actualității internaționale. Din dezbateri s-a degajat interesul real al majorității delegațiilor față de un curs pozitiv al evenimentelor internaționale, posibil prin contribuția tenace a fiecărui stat, mare sau mic, la opera de pace și securitate internațională. Dezbaterile au reliefat ideea că un climat politic normal, propice dezvoltării firești a fiecărei țări și cooperării active a națiunilor, impune nu numai invocarea, dar și aplicarea perseverentă a principiilor consacrate de Cartă, folosirea cu inițiativă și curaj a instrumentelor instituționale create de națiuni. Actualele dezbateri generale au evidențiat un profund spirit de intoleranță față de recurgerea la forță în relațiile dintre state, denunțînd-o ca sursă de tensiune și neîncredere, ori chiar de conflicte. În corespondențele anterioare am avut prilejul să prezentăm mai detaliat pledoariile solid argumentate ale majorității intervențiilor în favoarea promovării principiilor egalității în drepturi, neamestecului în treburile interne, respectării dreptului fiecărui popor de a dispune de soarta proprie. Am vrea de astă dată să subliniem, ca o trăsătură distinctă a multor cuvîntări, adeziunea fermă la valoarea inestimabilă a acestor principii pentru fiecare act internațional în parte, pentru viața internațională în întregul ei. Observatorii remarcă, astfel, că dezbaterea generală a demonstrat existența unor forțe decise să stăvilească acțiunile ostile păcii, să elimine sursele de încordare, să exploreze căile și mijloacele necesare pentru instaurarea unei păci durabile.

Dezbaterile au arătat că piedicile în realizarea acestui curs pozitiv al vieții internaționale nu trebuie subestimate. Unii observatori consideră ca semnificative pentru dezbaterea generală de anul acesta francheța tonului și greutatea argumentelor prin care au fost identificate cauzele reale ale problemelor conflictuale și, deseori, spiritul constructiv al pozițiilor expuse. În sfîrșit, la capitolul aprecierilor generale, observatorii O.N.U. remarcă faptul că numărul problemelor abordate a fost redus, ceea ce a permis orientarea pe verticală a punctelor de vedere, o tratare mai aprofundată, mai analitică, a temelor propuse, avînd drept urmare concentrarea dezbaterii politice generale asupra problemelor majore ale actualității.

O problemă cheie a dezbaterilor a constituit-o agresiunea Statelor Unite împotriva Vietnamului. Argumentele delegației americane au găsit incinta Adunării Generale „aproape goală" — pentru a relua metafora unui observator, majoritatea covîrșitoare a cuvîntărilor acuzînd intervenția S.U.A. în treburile interne ale poporului vietnamez și cerînd, ca o condiție decisivă a unei soluționări politice, sistarea imediată și necondiționată a bombardamentelor asupra R. D. Vietnam. Dezbaterile au arătat cît de izolate sînt Statele Unite în problema vietnameză. Se subliniază că cercurile oficiale americane sînt surprinse de amploarea crescîndă a acestui curent de opinie, la care aderă fără echivoc pînă și prieteni ori aliați ai lor, și că sînt profund iritate de cursul acestui curent care încurajează, printre altele, adversarii americani ai escaladării, ale căror critici la adresa Administrației beneficiază de o audiență tot mai largă. Ca o notă particulară a actualelor dezbateri este considerată și cererea multor delegații ca problema vietnameză să fie rezolvată în perspectivă, ținîndu-se cont de dreptul poporului vietnamez de a-și organiza viața potrivit propriei sale voințe, fără nici un amestec străin.

În problemele Orientului Apropiat, observatorii reține ca puncte convergente ale dezbaterii generale inadmisibilitatea anexiunilor teritoriale ca urmare a operațiunilor militare, respectarea dreptului fiecărui stat la existență suverană în condiții de pace și securitate, soluționarea problemelor conflictuale prin mijloace pașnice, construirea unor raporturi întemeiate pe respectul intereselor tuturor popoarelor din zonă. Lucrările Adunării Generale au fost întrerupte, cu acordul delegaților, pentru o scurtă perioadă consacrată explorării unei soluții acceptabile părților. Aici se consideră că acest răgaz s-ar putea dovedi util, amin-

tindu-se intenția exprimată la tribuna Adunării Generale de numeroși delegați de a coopera la căutarea unei soluții juste și durabile a problemelor Orientului Apropiat. Lucrările sesiunii plenare vor fi reluate prin examinarea situației din această regiune, căreia, după cum s-a mai anunțat, Adunarea Generală a hotărît să-i acorde urgent prioritate.

În cadrul deliberării generale s-au conturat și pozițiile în problemele dezarmării, evocîndu-se cu precădere dezarmarea nucleară și, în contextul ei, însemnătatea unor măsuri tranzitorii ca nediseminarea armelor nucleare și crearea de zone denuclearizate. Numeroase delegații au subliniat că un tratat de neproliferare nu poate constitui un scop în sine, ci un punct de pornire în realizarea obiectivului central — interzicerea folosirii armelor atomice, sistarea producției lor și lichidarea stocurilor existente. Ca atare, un asemenea tratat, pentru a-și justifica rațiunea de a fi, trebuie integrat într-un complex de măsuri menite să ducă la eliminarea armelor nucleare ; el trebuie să realizeze un echilibru reciproc acceptabil al îndatoririlor și răspunderilor tuturor părților contractante, să prevadă garanții pentru securitatea statelor nenucleare, să instituie un control echitabil și eficient, să nu limiteze folosirea energiei nucleare în scopuri pașnice. Nu puține au fost cuvîntările care, evocînd dimensiunile unor discrepanțe tehnologice, au arătat că, în condițiile revoluției tehnico-științifice contemporane, a renunța la avantajele folosirii pașnice a energiei atomice înseamnă a te autocondamna la o stare de inferioritate, inacceptabilă pentru orice stat.

Problemele politice europene au fost abordate în dezbaterea generală ca o ilustrare pregnantă a promovării unor relații de înțelegere și cooperare activă, bazate pe deplină egalitate în drepturi și respect mutual între state cu apartenență politico-filozofică diferită. Cursul pozitiv al climatului european, evocat de numeroși vorbitori ca o sursă de satisfacție și optimism pentru întreaga comunitate internațională, dovedește existența unor factori care, prevalînd asupra acțiunilor cercurilor retrograde, pot asigura condițiile propice înfăptuirii securității europene. Un asemenea climat trebuie substituit existentei blocurilor militare opuse, tuturor barierelor artificiale impuse de cercurile reacționare în calea schimbului activ de valori materiale și culturale. Observatorii consideră ca avînd o mare forță de convingere argumentul că, într-o lume a conexiunilor avansate, orice progres pe calea destinderii europene se răsfrînge pozitiv asupra climatului mondial — și invers.

O justificată atenție a fost acordată în deliberările generale problemelor dezvoltării, tratate ca parte indisolubilă a operei de consolidare a păcii și progresului uman. Observatorii O.N.U. rețin ca semnificative cîteva elemente. În primul rînd, că problemele păcii și ale dezvoltării sînt inseparabile și că progresele pe o cale sau alta aparțin unui patrimoniu comun, tot așa cum regresul pe o cale sau alta afectează întreaga comunitate internațională. S-a apreciat că decalajul economic dintre țările dezvoltate și țările în curs de dezvoltare sporește și că, în actualul ritm al evoluției sale, el poate căpăta proporții nedorite. În expunerea diverselor măsuri și programe menite să lichideze acest decalaj, desigur într-o perspectivă nu imediată, intervențiile au abordat atît planurile orizontale cît și cele verticale ale problemei dezvoltării. Se apreciază aici ca aproape unanimă părerea că, în vederea reușitei măsurilor de dezvoltare, o importanță decisivă au mecanismele internaționale, în primul rînd cele de schimb, cu condiția de a fi așezate pe baze echitabile, pe principiul egalității depline în drepturi și al avantajului reciproc. S-a exprimat speranța că viitoarea Conferință pentru comerț și dezvoltare pe care o va găzdui capitala Indiei, la începutul anului 1968, va fi de mare folos în acest sens. Totodată, în dezbateri a fost argumentată importanța hotărîrilor programelor interne de dezvoltare, a valorificării resurselor umane și materiale proprii. Observatorii subliniază că în „strategia globală a dezvoltării" — formulată de reputatul economist argentinian Raul Prebisch, secretar general al Conferinței Națiunilor Unite pentru comerț și dezvoltare, — măsurile „pe orizontală" pot fi fructuos coroborate cu „măsurile pe verticală" ; șeful delegației tanzaniene, Makame, definea acest efort metaforic : „trebuie pus accentul pe sudoarea propriei tale frunți". Se apreciază că dezbaterea generală a conturat cadrul de principiu în care pot fi abordate problemele dezvoltării.

Actualele dezbateri au pus în evidență și necesitatea perfecționării activității forumului internațional, în primul rînd pe linia asigurării universalității lui. Evidența începe să izbească — remarca un corespondent de presă, subliniind fermitatea cu care numeroase delegații cereau respectarea drepturilor legitime ale R. P. Chineze la Organizația Națiunilor Unite și înlăturarea ciankaișiștilor. Evidența despre care vorbea colegul nostru a fost ilustrată de numeroși conducători de delegații care au arătat că marile probleme ale păcii și securității internaționale pot fi abordate și soluționate în mod corespunzător numai dacă toate statele sînt reprezentate, fără nici o discriminare, în Organizația Națiunilor Unite.

Desigur, nu în toate problemele dezbătute pînă acum s-au manifestat puncte convergente ori unanimitate în opinii. Dar ca elemente dominante ale dezbaterii generale sînt considerate pozițiile realiste și constructive ale majorității delegațiilor, un interes și un spirit de răspundere crescînde față de marile chestiuni ale actualității internaționale. Intervențiile au exprimat numeroase idei și argumente, experiente proprii, de incontestabil interes pentru comunitatea internațională.

Cuvîntarea conducătorului delegației române, Mircea Malița, a fost apreciată ca înscriindu-se în spiritul constructiv al dezbaterilor generale. Unii observatori și corespondenți de presă ne spuneau că acest discurs beneficiază de prestigiul activității stăruitoare în folosul păcii și cooperării internaționale, desfășurate de țara a cărei poziție o afirma. Punctele de vedere exprimate de cuvîntare sînt apreciate ca pornind de la realități și ca fiind în acord cu interesele superioare ale păcii și securității popoarelor. Interesul și ecoul trezit de acest discurs sînt interpretate de observatori și în contextul general al sesiunii, al cărei debut a marcat o nouă manifestare a prestigiului internațional al țării noastre, prin alegerea ministrului de externe al României, Corneliu Mănescu, în funcția de președinte al Adunării Generale.

Săptămîna aceasta, activitatea sesiunii s-a concentrat în comisiile ei speciale. Urmează ca, în curînd, Adunarea Generală să-și reia lucrările în plen prin examinarea celorlalte puncte ale agendei sale.

New York, 18 octombrie

reflector

N.A.T.O. : SEDIU NOU, NECAZURI VECHI

Sîmbăta trecută, Consiliul alianței atlantice a părăsit Parisul, unde funcționa din 1952, iar luni, 16 octombrie, a avut loc inaugurarea noului său sediu, la Bruxelles. Se știe că Franța, ca urmare a hotărîrii sale din martie 1966 de a părăsi organizația militară a tratatului, a arătat că sediul comandamentului aliat pentru Europa (SHAPE) nu mai poate rămîne pe teritoriul francez. SHAPE s-a mutat în Belgia astă-primăvară. Franța nu ceruse și deplasarea sediului alianței, din care, în momentul de față, continuă să facă parte. Au luat însă această hotărîre forurile diriguitoare atlantice, iar observatorii au consemnat-o ca pe o reflectare a iritării americane față de „defecțiunea" franceză. Firește, declarații oficiale și oficioase au ținut să sublinieze că nu e vorba de „represalii", de „sancțiuni morale" împotriva Franței, că doar preocuparea de a înlesni legătura dintre cele două organisme a determinat această migrație. O motivare nu o exclude pe cealaltă și e greu de precizat care a avut ponderea cea mai mare.

Fapt este că părăsirea sediului parizian nu a fost însoțită de nici o ceremonie, iar cea care a marcat începutul existenței bruxelleze a Consiliului atlantic a comportat doar strictul necesar. Într-o jumătate de oră, premierul țării-gazdă, Van den Boeynants, și-a rostit cuvîntarea de bun-venit, secretarul general al alianței, Manlio Brosio, discursul de răspuns și au fost înălțate pavilioanele celor 15 țări membre. În legătură cu criza atlantică, s-a remarcat stăruința cu care secretarul general a contestat că ar exista măcar o asemenea criză și fervoarea cu care și-a afirmat credința în viitorul alianței. Dar acestea sînt obligațiile, ingrate, ale funcției sale. Numai acordurile simfoniei a IX-a de Beethoven, închinată fraternității umane, au răsunat mirate că tocmai asupra lor s-a oprit alegerea organizatorilor pentru a însoți solemnitatea înălțării pavilioanelor.

POLITICA „PENDULARĂ" NU RENTEAZĂ

La începutul săptămînii trecute, gruparea „Progres și Democrație, constituită în jurul fostului candidat la președinție, Jean Lecanuet, și prezidată de Jean Duhamel, nu vota în Adunarea Națională franceză moțiunea de cenzură introdusă de deputații stîngii și susținea astfel majoritatea guvernamentală. La mijlocul săptămînii, înainte de cont propriu o „chestiune prealabilă", pentru care accepta totuși sprijinul deputaților comuniști și ai Federației stîngii. În ziua următoare, trecea din nou de partea majorității, pentru a nu se asocia unei „moțiuni de amînare" depusă de comuniști și votată de toți deputații federați.

Această politică „pendulară" ar fi putut fi rentabilă pentru lecanuetiști dacă actele de independență ale lui Giscard d'Estaing ar fi afectat mai grav majoritatea guvernamentală. Dar, după succesivele sale declarații explozive din primăvară și din vară, fostul ministru de finanțe pare a fi într-o fază de repliere și espectativă, iar înțelegerea încheiată joia trecută între liderii „giscardieni" și ai U. D. Republica a V-a dă primilor satisfacția unor consultări intramajoritare mai strînse, celor din urmă garanția unui vot disciplinat al Republicanilor Independenți la capătul actualei dezbateri bugetare. „Dacă (lecanuetiștii), comentează ironic «Le Monde», au putut avea la 10 octombrie impresia că abilul Pompidou îl neglija pe d'Estaing și se interesa numai de ei și de stările lor sufletești, la 12 octombrie au trebuit să constate că șeful guvernului și fostul ministru de finanțe ajung ușor la un acord care taie craca de sub picioarele centriștilor..." Iar la 15 octombrie, premierul Pompidou saluta pe Giscard d'Estaing în localitatea Chamalières, unde șeful Republicanilor Independenți este primar, prilej cu care cele două personalități își proclamau solidaritatea.

Între timp, Lecanuet dezavua public pe deputații centriști care nu votaseră moțiunea de cenzură (toți în afară de zece). Pe cînd, se întreabă observatorii, viitoarea mișcare spre majoritari ?

Drumul spinos al „integrării" latino-

Articol scris pentru „Lumea" de

Luis SUÁREZ

redactor politic al revistei „Siempre"

Demonstrație de stradă la Montevideo, în timpul grevei generale declarată de Centrala Unică a oamenilor muncii din Uruguay impotriva politicii economice a guvernului

Reuniunea miniștrilor de externe ai țărilor membre ale ALALC (Asociația latino-americană a liberului schimb), care s-a ținut la Asuncion, capitala Paraguayului, la sfîrșitul lui august și începutul lui septembrie, a scos în evidență noile dificultăți ce stau în fața programului de „integrare" economică latino-americană, elaborat la conferința de la Punta del Este.

ALALC grupează țările latino-americane cu o economie mai dezvoltată. Statele Unite nu fac parte din ALALC ; dar orice concepție economică latino-americană care nu ține seama de puternicele interese nord-americane în America Latină se lovește de serioase obstacole. Pentru a analiza mai bine această problemă, este necesară o incursiune în trecut. ALALC a fost creată la Montevideo, în 1960. Activitatea ei a început după un an, în 1961. Încetul cu încetul au aderat la ea o serie de țări, stimulate de posibilitatea unui comerț interamerican care ar putea slăbi dependența față de monopolurile nord-americane prin acțiunea unui organism comun de apărare economică, menit să protejeze prețurile diverselor materii prime.

La reuniunea de la Asuncion au participat toate țările care au devenit membre ale ALALC : Argentina, Bolivia, Brazilia, Columbia, Chile, Ecuador, Mexic, Paraguay, Peru, Uruguay și Venezuela. Unsprezece țări care cuprind un teritoriu de 19,5 milioane km², cu 211 milioane de locuitori. Aceste țări realizează 90 la sută din produsul brut al regiunii latino-americane.

O dată cu ALALC s-a creat și dezvoltat și un alt organism economic : MCCA („Piața comună a Americii Centrale"), cu scopuri asemănătoare, deși raza ei de acțiune se limitează la America Centrală, plus Panama. „Piața Americii Centrale" a fost creată în decembrie 1960, adică numai la o lună după constituirea ALALC. MCCA cuprinde Costa Rica, Salvador, Guatemala, Honduras Nicaragua și Panama, țări care însumează un teritoriu de 520 000 km², cu o populație de 13,5 milioane locuitori.

Aparent, dezvoltarea paralelă a ALALC și a MCCA ar trebui să faciliteze eforturile de „integrare" latino-americană. Dar la Asuncion s-a constatat că ambele organisme au prins rădăcini atît de specifice, atît de proprii, încît o apropiere între ele s-ar ciocni de interesele ambelor blocuri. Cu atît mai mult cu cît în „Piața comună a Americii Centrale", ca și în cadrul ALALC, acționează, sub diverse travestiuri (profitînd de anumite facilități tarifare), investitorii nord-americani. Totuși — cel puțin teoretic — „integrarea" este reclamată astăzi de ambele blocuri. Deși, în realitate, are loc o tendință contrară, de dezmembrare, întîlnită chiar în sînul ALALC, unde au apărut înțelegeri subregionale care amenință cu apariția nu a două blocuri, ci a mai multora. Astfel s-au perfectat înțelegerea între Argentina, Brazilia, Uruguay și Paraguay, ca și cea stabilită între Chile, Columbia, Venezuela și Peru. Se spune, și nu fără temei, că blocurile subregionale ar putea „veni de hac" tuturor intențiilor de a înfăptui o singură Piață comună latino-americană. Și în loc de o „integrare" globală, latino-americană, ar putea lua naștere cel puțin patru „subintegrări".

Antonio Carillo Flores, ministrul de externe al Mexicului, spunea pe bună dreptate la Asuncion, că „realizarea Pieței comune latino-americane este o sarcină dificilă, îndelungată și complexă". Cu atît mai mult cu cît se definesc mai pregnant interesele diverselor grupări de care pomeneam. La conferința șefilor de state de la Punta del Este, s-a stabilit drept termen limită pentru crearea Pieței comune latino-americane anul 1985. La Asuncion au apărut însă umbre și îndoieli. Mai mult, reuniunea de la Asuncion a autorizat formarea așa-numitelor „mercaditos" (piețe mai mici), acordînd dreptul de funcționare unei piețe comune subregionale formată din Venezuela, Columbia, Ecuador, Peru, Bolivia și Chile.

În altă ordine de preocupări, s-a adoptat acordul de coordonare a politicii celor 11 țări membre ale ALALC pentru apărarea prețurilor la produsele de export din zonă. S-au hotărît alte cîteva măsuri practice, favorabile ALALC. Cît privește perspectiva unei piețe comune continentale, însuși ministrul de externe mexican a semnalat că nu s-a putut ajunge la îndeplinirea mandatului prezidențial pe care conferința de la Punta del Este l-a transmis reuniunii de la Asuncion, constatîndu-se o stagnare în negocierea concesiunilor tarifare pe care țările mai puțin dezvoltate le reclamă de la cele cu economie mai avansată. Peru a folosit dreptul la veto în această chestiune, a cărei dezbatere a trebuit, astfel, să fie amînată.

O dată cu aceste dificultăți evidente, apare tot mai pregnant scepticismul în legătură cu reușita unei Piețe comune latino-americane. Nemaivorbind de faptul că însăși concepția ei inițială — care avea la bază rezistența împotriva dominației economice nord-americane — a suferit modificări esențiale. Autorii proiectului inițial al Pieței comune latino-americane preconizau înființarea acesteia fără participarea S.U.A. Or, diferite forțe economice ale sectoarelor private, evident legate de interesele financiare și economice ale S.U.A., propun ca „unică salvare" a ideii de „integrare" formarea unei piețe largi care să includă și S.U.A. ; concret, se cere ca sarcina înfăptuirii Pieței comune latino-americane să fie încredințată „Alianței pentru progres". E clar că, în felul acesta, se urmărește conexarea Pieței comune cu „Alianța pentru progres", cu alte cuvinte întărirea influenței și puterii economice pe care o exercită S.U.A. în America Latină.

În fața apariției pactelor subregionale în sînul ALALC unele voci din sectorul cercurilor de afaceri mexicane au lansat ideea că, întrucît Mexicul nu este în nici una din aceste noi grupări, nu-i rămîne decît să-și formeze propria sa piață comună subregională cu S.U.A. și Canada. Această „soluție" ar favoriza mai ales Statele Unite ; iar Mexicul, care este unul din animatorii ALALC, și-ar

americane

pierde una din principalele arme față de penetrația capitalului nord-american.

În fața dificultăților crescînde ale ALALC și a scepticismului atît de manifest la Asuncion, se remarcă tendința de tonificare a „Alianței pentru progres" care a împlinit la 17 august 6 ani de existență, fără a se putea lăuda cu succese răsunătoare. Desfășurarea programului „Alianței" este prevăzută pe o durată de 10 ani, pînă în 1971. În cadrul acestui program s-a planificat o investiție de 100 de miliarde de dolari, adică 10 miliarde de dolari pe an, a cincea parte din această sumă trebuind să provină dinafară, adică din S.U.A. Dar aportul S.U.A. este cu atît mai mic, cu cît cresc cheltuielile lor în războiul din Vietnam. În realitate, succesele atribuite „Alianței" s-au născut din eforturile fiecărei țări în parte. În același timp, nu trebuie uitat că monopolurile nord-americane au continuat să profite de pe urma Americii Latine. Într-un număr din luna iunie al publicației săptămînale nord-americane „Hanson's Latin American Letter" sînt calculate beneficiile obținute de monopolurile nord-americane în sectorul industrial latino-american : aceste beneficii au ajuns în 1965 la 109 milioane dolari, ceea ce echivalează cu 24,6 la sută din cheltuielile de investiții în respectivul sector. Capitalurile private nord-americane continuă să acapareze poziții importante. După datele oficiale ale „Alianței pentru progres", în 1966 investițiile monopolurilor din S.U.A. în America Latină au crescut cu 700 de milioane de dolari. Pentru 1967 se proiectează o nouă creștere a acestor investiții cu 350 milioane peste nivelul atins în 1966.

Faptul că „Alianța" favorizează interesele nord-americane și nu dezvoltarea latino-americană reiese și din nerealizarea indicelui de creștere a economiei, stabilit la Punta del Este cu prilejul constituirii „Alianței pentru progres". Ritmul de creștere preconizat era de 2,5 la sută pe locuitor ; această cifră a fost atinsă doar în 11 țări, dar, așa cum recunoștea chiar dr. Walter Sedwitz, secretarul executiv al Comitetului interamerican economic și social al „Alianței", „cifra de 2,5 la sută pe locuitor este un concept abstract, care spune puțin sau chiar nimic", în raport cu situația maselor din fiece țară. S-a ajuns, efectiv, la o întărire a unor economii, dar în avantajul grupurilor oligarhice, care dețin în fiecare țară aproape toate bogățiile.

Dacă problemele „Pieței comune" vor trece în mîinile „Alianței pentru progres" este clar că mult plănuita „integrare" latino-americană va duce în cele din urmă la o întărire a pîrghiilor economice deținute de monopolurile nord-americane, care tind să devină mandatare ale economiilor latino-americane.

Ciudad de Mexico, octombrie

Relații franco-vest-germane

Klaus Bering

publicist vest-german

Colaborarea franco-vest-germană funcționează în detaliu ; în privința marilor probleme de politică mondială, lasă însă deschise majoritatea doleanțelor : astfel se prezintă astăzi — la aproape cinci ani de la încheierea „tratatului de prietenie franco-vest-german" — colaborarea între guvernul de la Bonn și cel de la Paris. „Reanimarea" tratatului, pe care cancelarul federal Kurt Georg Kiesinger o promisese în declarația sa guvernamentală din decembrie 1966, și-a găsit oarecum expresia într-o mai mare flexibilitate în raporturile cu Franța și în unele convenții bilaterale suplimentare. Dar, la fel ca în perioada anterioară, există și acum numeroase diferențe politice, care îngreunează eforturile depuse de ambele părți pentru menținerea și lărgirea colaborării. Dacă privim situația mai de aproape, cel mai mic numitor politic comun nu poate fi exprimat în momentul de față decît astfel : atît președintele Charles de Gaulle cît și cancelarul Kiesinger doresc, cu toate deosebirile de vederi, menținerea tratatului.

Privite din acest punct de vedere, convențiile tehnice, economice și chiar cele culturale n-au doar o importanță formală. Iar călătoria ministrului de externe, Willy Brandt, din 16 octombrie, la Paris, trebuie privită sub acest aspect. Consultările periodice, prevăzute în tratatul franco-vest-german, reprezintă într-un fel combustibilul care ține mașinăria în funcțiune.

Cum era de așteptat, tema centrală a convorbirilor avute de Brandt cu colegul său francez, Maurice Couve de Murville, a fost problema aderării Angliei la Piața comună ; aceasta — deoarece, după o săptămînă, cei șase miniștri de externe ai statelor membre ale C.E.E. vor decide dacă se va trece sau nu la tratative oficiale cu Marea Britanie. În timp ce guvernul R.F.G. susține în continuare tratativele cu Londra, Parisul nu-și ascunde antipatia. Bonnul, de altfel, nu nutrește nici o speranță că împotrivirea lui de Gaulle față de integrarea Angliei s-ar atenua.

Întrevederea lui Brandt cu Couve de Murville este totodată prima întîlnire a celor doi miniștri de externe după vizita din septembrie a lui de Gaulle în Polonia. Prin declarațiile făcute cu acest prilej (despre Zabrze : „cel mai silezian oraș dintre orașele sileziene și de aceea cel mai polonez dintre toate orașele poloneze" ; despre Gdansk : oraș „profund și extrem de polonez"), șeful statului francez provocase nemulțumiri destul de considerabile în cercurile oficiale vest-germane, ostile recunoașterii liniei Oder-Neisse, iar cancelarul Kiesinger avusese chiar intenția să-i adreseze o scrisoare personală. Aceste divergențe au fost între timp amănunțit dezbătute pe cale diplomatică între Bonn și Paris. Iar acum, cu prilejul întîlnirii din capitala franceză, cercuri politice bine informate de la Bonn consideră că ministrul de externe Brandt ar fi discutat cu colegul său Couve de Murville și despre „confuziile" care luaseră naștere în R.F.G. în urma celor declarate de de Gaulle. De asemenea, se presupune că Brandt va primi la Paris informații despre rezultatul convorbirilor purtate de generalul de Gaulle la Varșovia și că el, la rîndul lui, va relata despre faza actuală a politicii promovate de guvernul său în interior și în relațiile cu țările Europei de est.

„Politica răsăriteană" întrunește la ora actuală majoritatea punctelor comune, cu toate că de Gaulle este singurul dintre aliații Germaniei federale care a recunoscut practic linia Oder-Neisse, ca fiind granița de vest a Poloniei. Stabilirea relațiilor diplomatice între Bonn și București a fost viu salutată la Paris și cu această ocazie s-a arătat că diplomația franceză este favorabilă unei întăriri a relatiilor bilaterale între statele Europei de est și de vest. Cu prilejul

→

ultimei vizite consultative a lui de Gaulle la Bonn, în iulie anul acesta, cercurile guvernamentale vest-germane au subliniat de asemenea o anume convergență de vederi, în acest domeniu. Concordanța în problemele principale nu exclude însă și unele diferențe pe acest tărîm, deoarece după considerentele franceze guvernul federal ar trebui să-și modifice mai mult politica sa vizînd relațiile cu vecinii lui din Europa de est. Și mai mari sînt diferențele de vederi cu privire la poziția față de S.U.A. Republica federală nu are intenția — și aceasta se accentuează mereu la Bonn — să se abată de la cursului francez de „limitare" a influenței americane în Europa occidentală. Guvernul de la Bonn vede în S.U.A., în continuare, cel mai puternic aliat. O decizie „Paris sau Washington" a fost exclusă chiar și pentru primul cancelar federal Konrad Adenauer, unul din nașii tratatului, cu atît mai mult pentru urmașul său Ludwig Erhard, sub care relațiile franco-vest-germane se răciseră simțitor. Cancelarul Kiesinger refuză de asemenea o alternativă, chiar dacă nu ține în aceeași măsură la „cursul atlantic" al predecesorului său. R.F.G., ale cărei forțe armate sînt în întregime integrate N.A.T.O., vede în această alianță, spre deosebire de de Gaulle, cea mai bună garanție pentru securitatea ei. Ieșirea Franței din integrarea militară N.A.T.O., în anul trecut, a amenințat relațiile franco-vest-germane, deoarece prin pasul făcut de guvernul de la Paris, prezența a 3 divizii franceze pe teritoriul federal nu-și mai avea rostul. O dată cu venirea la putere a marii coaliții guvernamentale între creștini-democrați și social-democrați, acest potențial măr al discordiei a fost înlăturat prin încheierea unor acorduri bilaterale.

Kiesinger însă n-a reușit să înlăture și concepțiile diferite cu privire la politica europeană. Cu toate că există, în principiu, un anume consens asupra necesității unificării Europei occidentale, concepțiile despre metode diferă. Ideea inițială — susținută de către guvernul de la Bonn — a unei comunități politice supranaționale, al cărei nucleu să fie C.E.E., a fost răsturnată — cel puțin deocamdată — de către Franța. Tuturor acestor diferențe — care în prezent au culminat în problema aderării Angliei la C.E.E. — li s-au adăugat, în ultima vreme, și altele, ca de pildă poziția franceză față de conflictul din Orientul Apropiat.

Cu ocazia ultimei sale vizite din iulie la Bonn, de Gaulle a fost de acord — probabil la dorința lui Kiesinger — cu ideea unor consultații suplimentare „ad-hoc" cu guvernul federal. Acorduri de acest gen fac ca — temporar — tratatul franco-vest-german să primească noi accente. Printre aceste convenții neutre din ultimul timp se numără și cea încheiată în iulie, cu privire la alcătuirea unei comisii comune pentru colaborare economică, industrială și tehnologică. Printre aceste măsuri se numără numirea unor „coordonatori" — responsabili pentru toate domeniile cooperării — precum și proiectul de a elabora un studiu franco-vest-german despre situația politică și strategică a anilor '70. Și pe tărîmul științei (se proiectează construcția comună a unui reactor atomic la Grenoble), și în politica învățămîntului există începuturi remarcabile pentru o colaborare mai susținută. Aici se adaugă și schimbul franco-vest-german de studenți și tineri. În afară de aceasta este pusă în discuție și o colaborare mai strînsă în problema ajutorului pentru țările în curs de dezvoltare și în politica socială.

Cu toate acestea, posibilitățile pe care le oferă tratatul nu sînt încă în întregime valorificate. Planul comun de înarmare, de exemplu, n-a depășit un stadiu incipient. Între timp, iau naștere noi motive de divergențe, rezultînd din proiectul unui tratat privind neproliferarea armelor nucleare.

Hamburg, 17 octombrie

47 000 de muncitori ai uzinelor vest-germane de automobile Mercedes Benz au declarat grevă, cerînd îmbunătățirea contractelor de muncă. Grupuri de greviști demonstrează în fața birourilor firmei

reflector

NOUL PRIMAR AL BERLINULUI OCCIDENTAL

Congresul extraordinar al partidului social-democrat (organizația din Berlinul occidental) l-a desemnat duminică pe Klaus Schütz drept unic candidat la funcția de primar al Berlinului occidental, echivalînd cu aceea de șef de guvern. Alegerea sa în Camera Deputaților, unde social-democrații dețin majoritatea, nu mai constituie astfel nici o problemă. După cum se știe, alegerea unui nou primar devenise necesară în urma demisiei, la 26 septembrie, a lui Heinrich Albertz.

Numirea lui Schütz s-a făcut în prezența și cu sprijinul lui Willy Brandt. Actualul ministru de externe de la Bonn a renunțat astfel la un colaborator apropiat (Schütz era secretar de stat în ministerul de externe federal) cu intenția de a asigura stabilitatea politică în Berlinul occidental, pe care l-a condus — în calitate de primar — atîția ani. Comentînd această numire, observatorii nu uită să sublinieze însă că urmașul lui Albertz și al lui Brandt va avea de înfruntat aceleași dificultăți care au provocat recenta criză politică.

CONSILIUL NORDIC: SESIUNE ÎN FEBRUARIE

Pe ordinea de zi a viitoarei sesiuni a Consiliului Nordic, primul loc îl ocupă coordonarea pozițiilor celor cinci țări membre (Danemarca, Suedia, Norvegia, Finlanda, Islanda) în problemele raporturilor dintre AELS și Piața comună. Mai figurează pe ordinea de zi puncte referitoare la planificarea coordonată a cercetărilor științifice din cele cinci țări, la studierea proiectului de construire a unui tunel și unui pod între Danemarca și Suedia, la crearea unui mare aeroport comercial pe insula daneză Salthom (aproximativ 10 km în larg de Copenhaga). După cum s-a anunțat în comunicatul publicat la sfîrșitul recentei consfătuiri de la Rejkjavik a celor cinci prim-miniștri — care conține și informațiile de mai sus asupra ordinii de zi — sesiunea Consiliului Nordic se va ține la 17 februarie 1968, în capitala norvegiană.

OLANDA: DEZBATERI PARLAMENTARE

După mesajul tronului rostit de regina Iuliana și după prezentarea bugetului, deputații olandezi, întruniți în cea de-a doua Cameră a parlamentului, au inaugurat, săptămîna trecută, dezbaterile sesiunii de toamnă. Spre deosebire de cele de anul trecut, care au dus la căderea guvernului Kals, actualele discuții parlamentare pun în evidență poziția consolidată a cabinetului creștin-liberal condus de Piet de Jong (instalat după alegerile din februarie). Măsurile luate de guvernul de Jong, pentru stabilizarea conjuncturii financiare și frînarea unor tendințe de șomaj — cel puțin aceasta pare a fi prima impresie a observatorilor — au găsit înțelegere și în rîndurile opoziției socialiste. Aceasta, ca și alte partide din opoziție, ține totuși să precizeze caracterul destul de limitat al planurilor guvernamentale.

În materie de politică externă, socialiștii olandezi au încercat să marcheze o distanță mai clară față de unele opțiuni guvernamentale. Astfel, președintele fracțiunii socialiste, den Uyl, a reproșat guvernului că are o atitudine „prea înțelegătoare și prea puțin critică" față de politica americană în Vietnam, și a cerut încetarea imediată a bombardamentelor S.U.A. asupra R.D. Vietnam. Abordînd apoi situația din Grecia, același vorbitor a apreciat că poziția olandeză față de regimul militar din Grecia suferă de o oarecare „letargie".

pe marginea volumului autobiografic

„Prieteni dar nu stăpîni"

Pakistanul și lumea de azi

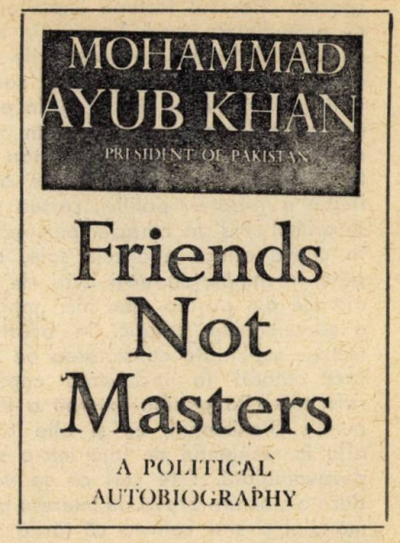

Președintele Pakistanului, Mohammad Ayub Khan, este o personalitate binecunoscută, a cărei activitate s-a desfășurat în cei 20 de ani de la crearea Pakistanului independent aproape fără întrerupere pe poziții de prim plan în viața politică a țării sale. Din acest punct de vedere, cartea pe care a scris-o recent, „Friends Not Masters" („Prieteni dar nu stăpîni"), și pe care autorul o intitulează o autobiografie politică, prezintă un interes dintre cele mai mari pentru cunoașterea problemelor politice și economice care s-au ridicat în ultimii 20 de ani în subcontinentul indian și în general în lumea asiatică.

Aspectul cel mai important pe care dorește să-l sublinieze Ayub Khan este obiectivul urmărit în permanență în acești ani de conducătorii statului pakistanez : asigurarea unei personalități independente pentru Pakistan. „Popoarele din țările pe cale de dezvoltare caută să obțină ajutor, însă numai pe baza respectului reciproc ; ele doresc să aibă prieteni dar nu stăpîni" — se spune în epigraful cărții — și președintele Ayub Khan se străduiește să ilustreze aplicarea acestui principiu în politica pe care a imprimat-o statului.

Scrisă cu pasiune și folosind pentru o serie de evenimente politice importante documente oficiale și însemnările zilnice din perioada respectivă, autobiografia președintelui pakistanez intenționează să aducă o contribuție la discutarea și înțelegerea unora dintre problemele actuale ale țărilor asiatice. „Poziția noastră geografică și imperativele de ordin politic decurgînd de aici au determinat cursul politicii noastre în ultimii ani", se spune în volum, și autorul insistă în special asupra eforturilor desfășurate de guvernul său pentru a imprima un caracter cît mai realist acestei orientări. Pakistanul „își găsește interese în lumea afro-asiatică, în primul rînd din punct de vedere economic, și în același timp în ce privește schimbul de idei și experiență".

Fragmente importante din capitolele consacrate politicii externe a Pakistanului urmăresc să ilustreze felul în care guvernele pakistaneze succesive au căutat să integreze țara în lumea afro-asiatică. Apreciind în mod realist poziția Pakistanului în lumea țărilor Asiei și Africii, președintele Ayub Khan subliniază că punctul său de vedere este „promovarea intereselor reciproce ale Pakistanului și țărilor cu care acesta vine în contact, respectînd interesele legitime ale celorlalți și cerînd ca și interesele noastre legitime să fie respectate".

Relațiile economice au prezentat un interes deosebit pentru Pakistan încă de la crearea sa ca stat. „Principalul obstacol în calea expansiunii — se arată în paginile lucrării, reluîndu-se datele unor analize oficiale — și un obstacol care mai poate fi întîlnit și de alte țări încă insuficient dezvoltate constă în deficitul cronic de devize străine pentru finanțarea importurilor și a programelor interne".

Eforturile guvernelor pakistaneze pentru învingerea acestui obstacol și evoluțiile, cîteodată contradictorii, ale politicii Pakistanului în funcție de imperativele economice dintr-o perioadă sau alta, sînt discutate pe larg, prezentîndu-se argumente sau justificări, reamintindu-se unele dintre deciziile importante. Autorul discerne posibilitățile de colaborare pe care le-a găsit sau valorificat Pakistanul în relațiile sale cu puterile străine și își mărturisește, cu sinceritate, și prilejurile în care a resimțit dezamăgire față de politica externă a unora dintre puterile occidentale aliate cu Pakistanul. Asemenea prilejuri de dezamăgire sînt citate în cîteva pasaje ale cărții în legătură cu relațiile dintre Pakistan și Statele Unite ale Americii.

Evoluția politicii economice a Pakistanului este prezentată și în raport cu rezultatele atinse : indicele de industrializare reprezintă astăzi 213, considerîndu-se nivelul din 1954 drept 100. Continuînd-și eforturile de diversificare și dezvoltare a economiei naționale, Pakistanul se află angajat într-un vast program cincinal — cel de-al treilea de la constituirea statului — care își propune obiective ambițioase privind asigurarea de debușeuri pentru brațele de muncă, creșterea cu pînă la 5 la sută a productivității în agricultură, cu 10 la sută a productivității în industrie și cu un procent asemănător în veniturile rezultate din comerțul exterior. „Considerăm că națiunile independente trebuie să ajungă independente de ajutorul din străinătate și aceasta cît mai curînd cu putință, subliniază Ayub Khan. Ajutorul din străinătate nu poate înlocui efortul intern, ci îl poate doar suplimenta. Pe măsură ce cresc veniturile interne și devine posibilă mobilizarea într-o măsură tot mai largă a resurselor interne, efortul nostru propriu poate înlocui ajutorul obținut din străinătate".

Interesantă ca orice autobiografie politică, lucrarea președintelui Ayub Khan se recomandă și prin calitățile sale stilistice. În îndelungata sa activitate politică, Ayub Khan a avut prilejul să cunoască direct pe aproape toți conducătorii principalelor puteri. Portretele pe care le schițează povestind diferitele întîlniri și discuții sînt deosebit de vii și

→

sporesc interesul lecturii. Important este că președintele Ayub Khan e în măsură să facă abstracție de deosebirile de vederi și concepții față de unul sau altul dintre interlocutorii săi și că, în expunerea punctelor sale de vedere în această carte, reușește să păstreze un ton obiectiv. Bineînțeles, fiind vorba de o justificare a propriei politici, cartea sa are în primul rînd un caracter personal, însă în cîteva dintre analizele sale, ea capătă însemnătatea unei luări de poziții oficiale din partea unei țări importante a continentului asiatic. În acest sens, trebuie subliniată constatarea pe care o face autorul la încheierea capitolelor referitoare la poziția externă a Pakistanului : „Pakistanul, ca și alte țări, se află în momentul de față într-o situație dezavantajată. Este cert că se va produce o ciocnire gravă de interese pe plan mondial și sînt convins că țările capitaliste ale Occidentului se vor găsi în cele din urmă izolate dacă nu-și vor deschide piețele față de noi și dacă nu operează schimbări structurale în propria lor industrie spre a crea țărilor mici posibilitatea să fabrice și să vîndă produse mai diferențiate, mai evoluate". De aici decurge, subliniază președintele Pakistanului, necesitatea unei politici coerente și constructive a țărilor în curs de dezvoltare care să-și facă auzite și respectate cerințele legitime.

Autorul subliniază cu insistență că pentru țările lumii a treia se impune coordonarea activității „în apărarea unor interese comune și pentru soluționarea problemelor comune".

În legătură cu aceasta, cartea președintelui Ayub Khan cuprinde și vederile autorului în ce privește o eventuală concretizare a dorinței afirmate în repetate rînduri de Pakistan de a se apropia cît mai mult de lumea afro-asiatică. Această apropiere, scrie autorul, este impusă de necesitățile istorice. Trecînd în revistă relațiile Pakistanului cu țările regiunii căreia îi aparține, autorul analizează rațiunile de ordin politic și economic care acționează în favoarea realizării acestor idei. „Firește, consideră președintele, trebuie să existe o asociere și o înțelegere reciprocă între țările acestei regiuni, nu o asociație politică sau militară, ci o asociație economică și culturală. Avem necesități comune și există un număr de lucruri pe care le putem realiza spre binele nostru reciproc ; cu toții am avea doar de cîștigat dacă ne-am uni forțele".

Evoluția Pakistanului în domeniul economic, eforturile de afirmare a unei orientări independente și analizele lucide ale problemelor comune acestei țări ca și celorlalte state afro-asiatice se integrează în politica pe care o susține autorul cărții „Prieteni dar nu stăpîni". „Noi, pakistanezii, trebuie să ne stabilim un loc permanent în sînul comunității asiatice. Lucrul acesta ne este impus de interesele noastre naționale. Și, din această cauză, trebuie să continuăm a acționa în vederea păcii și stabilității în această regiune a lumii". Autobiografia președintelui Ayub Khan constituie în primul rînd o pledoarie în favoarea acestor țeluri pozitive.

Mircea IVĂNESCU

Spania: alegerile pentru Cortesuri

La un centru de votare din Madrid

De la 16 februarie 1936 — înaintea începerii războiului civil — spaniolii nu mai votaseră. Acum, după trei decenii, ei au fost chemați în fața urnelor. Caracterul special al alegerilor parțiale din 10 octombrie arată însă că va mai trebui să treacă o oarecare perioadă de timp pînă cînd în Spania ar putea avea loc adevărate consultări electorale.

Desfășurate în mai multe etape, alegerile au început de fapt la sfîrșitul lunii septembrie. Alegerile propriu-zise, cele de la 10 octombrie, s-au referit numai la o minoritate a mandatelor — 18 la sută. Pentru cele 108 mandate acordate acestei categorii de deputați a putut vota o parte a corpului electoral — numai capii de familie. O parte a parlamentului (Cortes-uri), cea numită, sub o formă sau alta, de către oficialități, a fost constituită în etapa din septembrie. Ea este formată din reprezentanți ai sindicatelor oficiale (114) și ai adunărilor provinciale (115). Aceștia au fost desemnați, printr-un complicat sistem procedural, în interiorul respectivelor instituții, fără participarea corpului electoral. O altă serie de deputați (65) a fost numită direct de către generalul Franco, iar alții datorită funcțiilor ocupate în aparatul de stat (membrii guvernului) și în Movimiento (55) și, în sfîrșit, 72 vor fi deputați de drept. La 21 octombrie se va consuma ultimul act al acestei operații o dată cu numirea celor 55 de consilieri naționali recrutați din rîndul fruntașilor partidului falangist.

După cum se vede, viitorul Cortes (va exista o singură Cameră) va avea, din punct de vedere formal, un caracter mixt între un parlament corporativ și unul ales pe baza sufragiului universal, datorită alăturării unor deputați desemnați unora „aleși". Procedura alegerilor, dar mai ales cea a desemnării candidaturilor, a demonstrat luarea tuturor măsurilor de siguranță pentru ca în Cortes-uri să nu intre decît persoane devotate actualului regim. Pentru a candida la unul din cele 108 locuri, un spaniol trebuia să îndeplinească, concomitent sau alternativ, următoarele condiții : să fie cap de familie ; să fi fost deputat sau să fi fost recomandat de alți cinci foști deputați ; în lipsa recomandării deputaților el ar fi trebuit să prezinte o petiție semnată de cel puțin 1 000 de capi de familie, iar semnăturile să fie produse în fața unui notar ! Cum, evident, ultima condiție era practic irealizabilă, cei care au candidat s-au recrutat tot din sînul elitei conducătoare, dintre cei ce au putut obține cauțiunea politică a cinci deputați ai actualului parlament corporativ. La toate acestea se adăugau prevederile strict financiare ale operației propriu-zise. Imensele cheltuieli cerute prin lege pentru finanțarea depunerii candidaturilor și susținerea campaniei electorale nu puteau fi acoperite decît de persoanele extrem de bogate, fidele regimului, sau de către stat, pe căi indirecte, pentru susținătorii lui. Întregul mecanism electoral — depunerea candidaturilor, alegerea indirectă a unor deputați, numirea iar nu alegerea a patru cincimi dintre aceștia, alegerea unui mic număr de deputați prin votul selectiv al unei părți a corpu-

lui electoral — a fost astfel alcătuit încît să împiedice pătrunderea oricărui reprezentant al veritabilei opoziții în viitorul parlament.

Potrivit unor observatori occidentali, atunci cînd a fost posibil, alegătorii au făcut distincție între candidații „independenți" și cei susținuți pe față de către regim. „Deși toți candidații erau în aparență angajați față de mișcarea națională a generalului Francisco Franco — semnala «International Herald Tribune» — s-au ivit o serie de situații ce pot servi drept exemplu pentru starea de spirit a națiunii. Candidații independenți au repurtat cîteva victorii importante asupra persoanelor sprijinite direct și fățiș de Falangă... Observatorii spanioli au lăsat să se înțeleagă că deși alegătorului spaniol nu i s-a permis să se exprime decît într-un mod limitat, el s-a pronunțat totuși în favoarea unei reînnoiri politice".

Ținerea alegerilor și limitele impuse corpului electoral în calea unei libere exprimări permit să se observe cauzele care au determinat cercurile conducătoare spaniole să facă acest pas.

Organizarea acestei consultări dovedește că situația politică a evoluat de așa natură încît reprezentanții regimului au apreciat drept dăunătoare rămînerea la vechile forme de conducere. Opoziția a căpătat o asemenea amploare — dovedită atît de acțiunile întreprinse de clasa muncitoare, de alte pături ale populației cît și de oameni politici de cele mai deosebite concepții — încît a devenit imperios necesară încercarea de ieșire, într-o formă sau alta, din imobilismul instituțional al ultimelor decenii. Determinante au fost nu numai acțiunile întreprinse în condiții de ilegalitate de către partidele și organizațiile reprezentînd clasa muncitoare, studențimea și elementele progresiste. Conducătorii regimului au fost nevoiți să țină cont nu numai de acțiunile întreprinse de opoziția reală, în special a clasei muncitoare, a studenților și a altor pături ale societății ci și de cererile unor demnitari mai tineri, ale unor reprezentanți ai cercurilor industriale și financiare și chiar ale marii majorități a clerului catolic. Pătura conducătoare spaniolă, cea formată mai cu seamă în anii de după cel de-al doilea război mondial, și-a exprimat de nenumărate ori cererea privitoare la o „evoluție" a regimului, la modificarea unor formule guvernamentale nepopulare, la găsirea unor noi căi care să permită conducerea treburilor statului prin intermediul unor metode care să se apropie de cele folosite în alte state capitaliste. De aici, presiunile în favoarea unui regim care să permită „schimburi de opinii", de pe poziții favorabile regimului, acordarea unor parțiale libertăți în unele domenii de activitate, organizarea unor instituții care să dea iluzia democrației.

Factorul de politică externă a jucat, la rîndul său, un rol deloc neglijabil. Un număr de state vest-europene manifestă încă rezerve serioase față de cererile privitoare la instituționalizarea legăturilor cu Spania, inclusiv, de pildă, față de admiterea Spaniei în Piața comună. Nu o dată au fost invocate lipsa libertăților politice și sindicale sau inexistența unui parlament reprezentativ ca obstacole esențiale în calea admiterii Spaniei în organisme politice și economice interoccidentale. Desigur, pentru cercurile industriale și financiare — și nu mai puțin pentru politicienii spanioli tineri care privesc mai puțin spre trecutul mișcării falangiste și mai mult spre cariera ce ar dori să și-o facă într-un regim „liberal" — acestea constituie argumente cu o pondere deosebită. Pentru aceste cercuri interesate în intensificarea contactelor multilaterale cu partenerii existenți și cu cei potențiali din străinătate, instituțiile edificate în anii ulteriori războiului civil deveniseră o frînă considerabilă în calea continuării activității la nivelul cerut de comandamentele actualității, atît interne cît și externe. Relațiile de producție existente între clasa muncitoare și patronat, cele politice dintre populație și autorități, nu permiteau să se asigure Spaniei poziția concurențială dorită pe arena internațională. Din această cauză cronica ultimilor ani a înregistrat intensificarea presiunilor pentru dotarea țării cu instituții care să apropie relațiile din sînul societății spaniole de cele existente în celelalte state capitaliste.

O altă categorie de factori și-a exercitat apoi influența asupra vieții contemporane a Spaniei. Este vorba despre milioanele de turiști străini care vizitează Spania în fiecare an și despre sutele de mii de muncitori spanioli care se află la muncă în străinătate. Contactul direct stabilit în acest fel cu o viață și o lume diferite nu putea să nu creeze în același timp în țară o stare de spirit nouă, un curent puternic spre o ieșire din strînsoarea rigidă de pînă acum.

Ansamblul de legi adoptat în anii din urmă a căutat să dea satisfacții unora dintre cererile exprimate de fracțiunile politice care acționează nu de pe poziții opoziționiste ci chiar din interiorul cercurilor conducătoare în direcția renovării instituțiilor existente. Tendința generală a constituit-o îndreptarea către o direcție neocapitalistă de evoluție a instituțiilor și relațiilor dintre diversele categorii.

În conformitate cu prevederile cercurilor conducătoare, alegerile pentru noul parlament trebuie să constituie o etapă a consolidării regimului, prin intermediul cîtorva noi instituții, și al aplicării unor noi formule guvernative care să asigure succesiunea ideilor promovate de Movimiento.

Se așteaptă ca la terminarea ultimei faze a alegerilor, Spania să fie înzestrată și cu un președinte al guvernului ; pînă acum, funcțiile de șef al statului, al guvernului și al mișcării falangiste erau cumulate de către aceeași persoană. Recenta numire a amiralului Carrero Blanco în funcția de vicepreședinte al guvernului a fost interpretată în sensul că Franco a ales pe cel care ar urma să devină în curînd prim-ministru. Constituirea parlamentului va fi urmată și de formarea consiliului de regență, viitor arbitru care va trebui să asigure succesiunea conducerii în Spania, în perioada „post-franchistă" cînd se intenționează reinstaurarea unei dinastii.

Formarea noului parlament, chiar dacă nu duce la reprezentarea poporului în forul legislativ, chiar dacă nu semnifică schimbări la cîrma statului, constituie o reflectare pe acest plan a unora dintre schimbările intervenite în societatea spaniolă contemporană ca urmare a luptei poporului împotriva regimului autoritar, constituie în același timp o manifestare a înseși contradicțiilor existente în cadrul actualelor cercuri conducătoare între elementele conservatoare și cele liberale.

Eugen PHOEBUS

reflector

BRUXELLES : PAVILIONUL ROMÂNESC DISTINS CU „MARELE PREMIU DE ONOARE"

La Bruxelles s-a deschis săptămîna trecută al 38-lea Salon internațional de alimentație și artă menajeră. Pe lîngă numeroase participări oficiale (Bulgaria, Cehoslovacia, Danemarca, Olanda, Franța, Italia, R.F.G., Ungaria etc.), în cadrul Salonului își expun produsele 859 de firme și întreprinderi străine și belgiene. La 16 octombrie, pentru calitatea estetică a prezentării produselor, pavilionul românesc a fost distins cu „Marele premiu de onoare" al Salonului.

BĂTRÎNUL „NEW YORK POST" RĂMÎNE ÎN CONTINUARE SINGUR

În luna mai, cînd marele cotidian de după-amiază „The New York World Journal Tribune" și-a încetat subit apariția, se presupunea că „The New York Times" sau „Daily News" vor profita de ocazie pentru a lansa o ediție de după-amiază. De curînd, redacția ziarului „New York Times" a aflat, dintr-un memoriu distribuit membrilor ei, că nu va fi pusă în situația de a-și asuma această responsabilitate. „Vă facem cunoscut — scrie în acest memoriu editorul Arthur Ochs Sulzberger — că am hotărît să nu editățm un ziar de după-amiază. Mai multe grupuri de studiu, reprezentînd aproape fiecare secție a lui «New York Times», au întocmit proiecte pentru noul ziar, dar rezultatele n-au fost încurajatoare. O nouă publicație ar absorbi o mare parte din talentul și timpul de lucru al celor de la «New York Times». Luarea în considerare a acestui aspect a contribuit mult la hotărîrea finală".

Nici editorii lui „Daily News" nu manifestă entuziasm pentru proiectul unui nou ziar. După cum scrie revista „Time", observatorii newyorkezi consideră că cele două redacții n-au avut nici un moment intenția de a se avînta într-o asemenea întreprindere. Au răspîndit însă zvonuri în acest sens pentru a descuraja pe concurenții potențiali. „New York Times" a mers cu simularea pînă la a edita două ziare de probă.

Ca atare, bătrînul „New York Post" va rămîne singurul ziar de după-amiază, de la dispariția lui „The New York World Journal Tribune", tirajul său a crescut de la 400 000 la 700 000 de exemplare.

RAYMOND CARTIER, CANDIDAT LA ACADEMIE

Reluîndu-și activitatea după întreruperea din timpul vacanțelor, Academia Franceză a fixat datele pentru primirea solemnă a noilor săi membri și a înregistrat noi candidaturi. De semnalat o marcată prezență ziaristică. Prin romancierul și criticul Pierre-Henri Simon, titularul rubricii literare la „Le Monde", care va ocupa la 9 noiembrie fotoliul lui Daniel Rops. Și, mai cu seamă, prin Raymond Cartier. De mulți ani, observator atent, pasionat, al vieții politice interne și internaționale, animat de concepții și autor al unor interpretări deseori contestabile — Raymond Cartier și-a cucerit notorietatea prin autenticul său temperament de ziarist. Acest temperament, care l-a purtat în mai toate zonele globului, se regăsește nu numai în reportajele și comentariile (publicate mai cu seamă în „Paris-Match"), dar de asemenea în volumele sale de evocare istorică și eseu politic.

CEA MAI MARE PIRAMIDĂ DIN LUME

O expediție științifică mexicană, lucrînd sub conducerea reputatului arheolog Miguel Messmacher, a descoperit într-o vale situată la 100 de km de orașul Ciudad de Mexico, o piramidă uriașă care pare a fi cea mai mare din cîte se cunosc astăzi în lume. Construcția centrală a acestei piramide are laturile de cîte 300 de metri și înălțimea de 60 de metri, fiind flancată de alte patru piramide mai mici. În total, ansamblul monumentului — care a primit denumirea de Cholula, după regiunea în care se află — întrece de două ori volumul marii piramide Keops (R.A.U.). În regiunea Cholula există vestigii ale unor locuințe umane de acum 3 000 de ani.

George
E. BROWN-jr.

membru al
Camerei Reprezentanților
a Congresului S.U.A.

„O greșeală istorică de mari proporții“

George E. Brown-jr. este membru al Camerei Reprezentanților din partea districtului 29 (California). Districtul 29, pe care-l reprezintă de cinci ani, este o circumscripție electorală din Los Angeles. A venit la Scarborough împreună cu un alt membru al Camerei Reprezentanților, John Dow (districtul 27 din New York), la invitația deputaților laburiști conduși de Ian Mikardo, care au vizitat recent Statele Unite. Afirmă că a vrut să-și formeze o părere asupra sentimentelor cu care opinia publică a unuia dintre cei mai importanți aliați ai S.U.A. privește politica americană în Asia de sud-est. Este deosebit de satisfăcut că, la Scarborough, Conferința națională a partidului laburist s-a pronunțat împotriva războiului din Vietnam și a sprijinului acordat de guvernul englez poziției americane. Regretă că, în discursurile oficiale americane, Marea Britanie a ajuns să fie citată pe lista „aliaților care ne sprijină“, alături de „guverne pe care le-am cumpărat“, cum este de exemplu acela al Coreei de sud. Aceste considerații, precum și opoziția sa față de intervenția în Vietnam, pe care a numit-o „o greșeală istorică de mari proporții“, au fost expuse în fața unui grup de ziariști adunați la Grand Hotel (Scarborough) pentru o conferință de presă.

După conferință, George E. Brown-jr. a avut amabilitatea să răspundă întrebărilor noastre.

— Domnule Brown, este îmbucurătoare constatarea că există oameni politici americani care exprimă atît de direct opinii ca ale dv. Cît de larg este ecoul unor astfel de poziții în opinia publică americană ?

— Aceste vederi cîștigă teren în opinia publică. Situația s-a schimbat în acest sens, în ultima vreme. Vedeți, americanii au avut mulți președinți buni și poate de aceea tind să sprijine poziția președintelui. Cîtă vreme războiul a fost dus cu un buget normal, fără sacrificii deosebite, nu a neliniștit multă lume. Mărturisesc cu regret că acum trei ani am votat pentru Administrație în legătură cu așa-numitul incident din golful Tonkin. Pe atunci nu s-au opus decît senatorii Gruening și Morse. Dar ei au avut dreptate. Tot mai multă lume este conștientă de acest lucru. Pe măsură ce războiul continuă este clar că nu obținem succese cu soluții militare. Dimpotrivă, înregistrăm pierderi și sîntem obligați să sporim impozitele. Oamenii sînt tot mai critici față de intervenția noastră acolo.

— Cum se prezintă scrisorile pe care le primiți de la alegători ?

— Sînt împotriva războiului în proporție de 10 la 1 și situația este aceeași pentru mulți membri ai Congresului.

— Controversa politică nu este totuși foarte clară în prezent. Există critici la dreapta și la stînga Administrației. Unii cer să se pună capăt războiului prin intensificarea măsuri-

---

De la trimisul nostru, Mihai Matei: Două convorbiri la

Frank
ALLAUN

membru al Camerei Comunelor

Perspectivele mișcării laburiste

La Scarborough, Frank Allaun, deputat și vicepreședinte al Comitetului pentru afaceri externe al grupului parlamentar laburist, a fost ales membru al Comitetului executiv național al partidului laburist — N.E.C. Precizînd că nu vorbește în numele acestui comitet, ci exprimă opinii personale, Frank Allaun a răspuns unor întrebări referitoare la conferință, la rolul executivului național, la activitatea sa în acest organ de conducere laburist.

— Care este, după părerea dv., semnificația alegerii dv. în N.E.C.?

— Delegații din organizațiile locale ale partidului laburist cunosc foarte bine părerile mele, care se situează la stînga centrului, cu privire la Vietnam, la reducerea drastică a cheltuielilor de înarmare, la Grecia, la restricțiile deflaționiste asupra creditelor, care provoacă șomaj, și la alte probleme importante. Faptul că ei m-au votat în Comitetul executiv național pare desigur să sugereze că ei sprijină asemenea păreri. Un alt candidat ales în noul executiv, d-ra Joan Lestor, are de asemenea păreri care se situează la stînga centrului și alegerea ei confirmă, cred, ceea ce am afirmat acum.

Există o considerabilă nemulțumire în rîndurile partidului față de atitudinea guvernului față de mai multe probleme. Delegații din organizațiile locale și-au manifestat reacția prin voturile lor. Cele două persoane votate în fruntea listei — care erau dinainte membri ai N.E.C. — sînt deputații Tom Driberg și Ian Mikardo, cunoscuți ca oameni de stînga, cu concepții critice față de ceea ce ei consideră a fi o îndepărtare de la adevărata politică laburistă.

— Considerați că N.E.C. va juca un rol important în stabilirea politicii și în controlarea hotărîrilor adoptate de guvern ?

— Da ; după părerea mea, Conferința partidului laburist reprezintă organul suprem al partidului în ce privește formularea politicii, iar între conferințele anuale, N.E.C. acționează, și trebuie să acționeze, ca un apărător al hotărîrilor Conferinței.

Un element care o ține în loc este faptul că din cei 26 de membri ai săi, jumătate sînt miniștri în guvern, obligați în mod practic să sprijine orice politică adoptată de cabinet. Deci, într-o mare măsură, aceste persoane nu pot acționa sau vorbi în mod „neangajat“ în cadrul comitetului executiv național. Din acest motiv, în rîndurile membrilor obișnuiți ai partidului există convingerea că din N.E.C. ar trebui să facă parte un număr mai redus de miniștri.

— Credeți că actuala Conferință va afecta orientarea guvernului și,

lor militare, alții prin negocieri. Credeți că vor interveni clarificări pînă la alegerile din 1968?

— Cred că dacă în 1968 războiul va continua tot așa, există șanse să fie ales președinte un candidat care va promite o pace negociată. În general s-au înregistrat recent schimbări de poziție, predominant în sensul moderației. Numeroși „ulii" sînt pe cale să-și revizuiască opiniile.

— Credeți că este posibil ca vreunul din partide — poate în primul rînd partidul republican, care nu datorează lealitate actualului președinte — să poată prezenta un „candidat al păcii" în 1968?

— Noi urmărim cu atenție evoluția republicanilor. Republicanii își caută identitatea și o poziție cît mai avantajoasă. Nu este exclus ca ei să se orienteze spre negocieri, dacă aceasta îi va pune într-o poziție favorabilă față de Administrație. Cred că și cei mai de dreapta lideri republicani ar putea face o cotitură de 180 de grade pentru a obține avantaje electorale. Aceasta mai ales dacă și anul următor va demonstra ineficacitatea soluției militare.

— Considerați că războiul din Vietnam a împiedicat realizarea obiectivelor „Marii Societăți"?

— Da. În ultima perioadă, proiectele de reformă socială ale programului democrat din 1964 au fost aproape complet abandonate. Este un fapt care afectează serios popularitatea președintelui Johnson; aceasta se reflectă și în rezultatele ultimelor sondaje de opinie. Președințiile este de obicei sensibil la asemenea fapte.

Scarborough

în caz afirmativ, care anume din aspectele acestei orientări?

— Da, consider că hotărîrile Conferinței vor afecta politica guvernului. Să luăm de exemplu problema Vietnamului. Anul trecut, delegații la Conferință au impus — împotriva platformei stabilite — o rezoluție, adoptată cu o majoritate de jumătate de milion de voturi, prin care se cerea guvernului să exercite presiuni asupra guvernului american pentru a-l determina să pună capăt bombardamentelor asupra Vietnamului de nord. Trebuie să arăt cu regret că guvernul nu a respectat această hotărîre.

Cu o lună în urmă, Congresul sindicatelor (TUC), cu o majoritate de 1 300 000 de voturi, a mers și mai departe, și nu numai că a condamnat bombardamentele, dar a cerut de asemenea ca guvernul britanic să se disocieze cu totul de războiul american din Vietnam. Aici, la Scarborough, Conferința partidului laburist a votat o rezoluție similară. În consecință, deși guvernul a fost în măsură să ignoreze timp de 12 luni rezoluția privitoare la Vietnam, acum, cînd ea a fost votată pentru a doua oară, nu va mai fi în măsură să o nesocotească. Sper că se va produce o schimbare în această problemă vitală.

În unele din problemele privitoare la politica economică, părerile mele au fost înfrînte la Conferință. Dar în prezent au loc alegeri importante într-o serie de sindicate mari și acestea vor avea un efect deosebit în viitor.

Corespondență din Londra

Preliminarii la Conferința conservatorilor

John Gritten

Dintre toate partidele politice britanice, conservatorii au fost în mod tradițional cei mai înclinați spre cultul liderului. Acum, cînd peste 4 000 de conservatori se întrunesc la Brighton în vederea Conferinței anuale, dar și cu prilejul celei de-a 100-a aniversări a partidului lor, ei par mai conștienți decît oricînd în ultimele decenii de lipsa de personalitate a „liderului" lor. Churchill, Eden, Macmillan, Douglas-Home și acum Edward Heath — s-ar putea spune că fiecare lider conservator a fost cu o nuanță mai palid decît predecesorul lui.

Un sondaj de opinie, organizat cu cîteva zile înainte de deschiderea Conferinței, a dezvăluit că numai 38 la sută din conservatori îl consideră pe Edward Heath drept cel mai bun lider al lor; printre alegătorii de sex masculin, liderul adjunct, Reginald Maudling, s-a bucurat de mai multă popularitate. Aceasta reprezintă o scădere cu 12 la sută, în decurs de două săptămîni, a popularității lui Heath. Lucru și mai semnificativ, o treime din cei care au răspuns în cadrul sondajului și-au exprimat părerea că nu există o deosebire importantă între politica partidului conservator și cea a guvernului laburist. Acest avertisment a determinat organul tinerilor conservatori „Crossbow" să aprecieze că „sîntem în pericol să devenim un partid searbăd și fără rădăcini". Dar nimeni în afară de tinerii conservatori nu se poate îndoi că rădăcinile partidului continuă să fie înfipte foarte adînc în clasa marilor industriași și marilor latifundiari, în aristocrație, în pătura ofițerilor superiori din cele trei servicii armate și în toate păturile în care privilegiul și profitul constituie criteriul „succesului" și „progresului".

Abia săptămîna trecută, Maudling însuși scria că „atitudinea opiniei publice față de cele trei partide politice este în prezent o atitudine de neîncredere aproape uniformă" — recunoaștere publică crudă din partea liderului adjunct al unui partid care încearcă să dea impresia că reprezintă alternativa vitală la un guvern laburist prădă crizei economice.

Pînă și comentatorii politici ai ziarelor conservatoare își exprimă în mod critic părerea despre situația partidului sub conducerea lui Heath. În „The Sunday Telegraph", de pildă, un ziarist a mers pînă acolo încît a afirmat: „Este aproape prima oară în istoria lui cînd partidul conservator pare că nu se pronunță pentru nimic și nu crede în nimic. În trecut, exista Coroana, Imperiul și toate celelalte simboluri care făceau să bată inimile conservatorilor... Și cînd filozofia lui se debilita, partidul continua să aibă aureola aristocratică lăsînd oarecum pentru mulți oameni sentimentul încurajator că știe cel puțin cum să guverneze. Anii de declin ai lui Macmillan și înlăturarea rușinoasă a lui Alec Douglas-Home au ucis acest sentiment..."

În ziua deschiderii Conferinței (la 18 octombrie), va fi dată publicității o scrisoare deschisă către noul președinte al partidului conservator, deputatul Anthony Barber, din partea președintelui „Grupului Bow" de tineri conservatori, Reginald Watts. Acesta din urmă pune întrebarea: „De ce în fiecare an ne străduim atît de mult să redactăm moțiunile în așa fel încît dezacordul să nu-și ridice niciodată capul în mod neplăcut?"

Într-adevăr, ordinea de zi a Conferinței arată că vor fi tratate aceleași probleme ca la Conferința din octombrie 1965. Un industriaș din Birmingham, retras din afaceri, va cere ca patronii să fie îndreptățiți prin lege să obțină despăgubiri de la membrii sindicatelor pentru pierderile de profit de pe urma grevelor.

Heath își va exprima încă o dată încrederea în crearea unui „cadru al economiei în care întreprinderea privată să se poată dezvolta în mod competitiv cu un ritm înalt de creștere".

Heath, sau unul din membrii „cabinetului fantomă" conservator, va cere de asemenea, fără îndoială, reducerea impozitelor directe, în special pe veniturile foarte mari, reforma impozitelor pe cîștigurile capitale și pe corporații care, a afirmat Heath, „dăunează investițiilor". Ei vor propune în schimb creșterea impozitelor indirecte, ceea ce lovește în mod inevitabil, în primul rînd păturile cu venituri mici.

Atitudinea față de Vietnam se va deosebi probabil foarte puțin de cea a conducătorilor guvernului laburist. Dar se vor auzi apeluri din partea extremiștilor, care vor cere să se trimită în Vietnam cel puțin o forță militară britanică simbolică.

Va avea loc o dezbatere specială cu privire la Rhodesia, în cursul căreia premierul Wilson va fi în mod aproape cert criticat pentru faptul că, în cursul întrevederii sale, pe vasul de război englez „Tiger", cu premierul rebel Ian Smith, a insistat asupra unei reveniri la constituția din 1961 înainte de organizarea vreunui referendum cu privire la o nouă constituție.

Conducătorii celor 11 organizații zonale conservatoare din Anglia și-au manifestat totuși sprijinul pentru Heath, astfel încît este cert că nu va avea loc o „revoltă". Cît despre colegii parlamentari ai liderului conservator, după cum arăta „The Daily Telegraph", „el se bucură de o bază parlamentară solidă în rîndurile membrilor parlamentului, care-și dau seama că, dacă ar precipita o nouă criză de conducere, ar risca să se expună unei catastrofe electorale".

Londra, 17 octombrie

Expresul nocturn „Săgeata Roșie" străbate cei aproape 700 kilometri dintre Moscova și Leningrad în timpul cronometric 0,15—8,15. Sosit cu numai 24 de ore în urmă în capitala sovietică, îngrămădisem în minte felurite imagini de la festivitățile care au marcat deceniul erei cosmice și de la Expoziția economiei naționale a republicilor sovietice. Veritabil reflector gigant asupra muncii creatoare a popoarelor U.R.S.S. Acum, în elegantul compartiment al „Săgeții Roșii", ne îndepărtam de febra pregătirilor jubiliare din capitală, pentru a ne îndrepta spre locurile unde, cu cinci decenii în urmă, avea să izbucnească Marea Revoluție de al cărei nume oamenii sovietici leagă toate înfăptuirile obținute sub conducerea partidului comunist.

Marea Revoluție Socialistă din Octombrie are de pe acum o vîrstă cînd descrierea ei se face dintr-o amplă retrospectivă istorică. Reconstituirea hotărîtoarelor evenimente care au schimbat destinele Rusiei și au deschis era revoluțiilor proletare nu necesită însă aici, la fața locului, decît cîteva puncte de reper pentru a fi integrală.

În orașul Revoluției

De la trimisul nostru, Cristian Popișteanu

Concentrînd toate trăsăturile unui eveniment de amploare excepțională, aniversarea Revoluției ți se relevă întîi de toate prin dorința oricărui interlocutor de a-ți dezvălui, o dată cu rezultatele energiilor dedicate prezentului, chipul și tradițiile neuitatului Octombrie 1917. Și dacă această remarcă este întru totul valabilă în întreaga Uniune Sovietică, cu atît mai pregnant se impune ea în leagănul Revoluției, unde fiecare convorbitor, indiferent de profesie, de la academician la șofer, a devenit în aceste zile un mesager al istoriei Leningradului.

Pentru reporter este extrem de greu de învins tentația de a se consacra înregistrării faptelor din jurul său. Mai cu seamă cînd, o dată cu noi, au sosit la Leningrad proeminente personalități ale științei și culturii sovietice, în frunte cu Mstislav Keldîș, președintele Academiei de Științe. Prezidiul Academiei s-a întrunit aici într-o reuniune jubiliară consacrată semicentenarului Revoluției. Cele două rapoarte principale ale reuniunii — a comunicat ziariștilor președintele Academiei — aparțin acad. E. Jukov („Clasa muncitoare din Leningrad în Revoluția Socialistă din Octombrie") și B. Konstantinov („Dezvoltarea școlii de fizică leningrădene"). La direcția Muzeului Revoluției aflăm că, la începutul săptămînii, încă un exponat, datînd din urmă cu aproape 50 de ani, va intra în colecțiile sale. Este reșoul electric pe care un muncitor, care locuiește în prezent la Moscova, l-a donat Muzeului. Acest reșou a servit, în iarna anului 1918 — cînd Leningradul era totalmente lipsit de combustibil — drept sobă pentru Consiliul Comisarilor Poporului.

O sumedenie de aspecte legate de pregătirea jubileului se vor orîndui în blocnotes. Deocamdată, gazdele din Leningrad ne îndeamnă să ne întoarcem spre timpurile cînd se pregătea ziua întîia a Revoluției.

SUFLUL ISTORIEI

Mergem pe Nevski Prospekt. Orice drum trebuie să înceapă și să se termine, la Leningrad, pe Nevski Prospekt. Tîrziu, către miezul nopții, cînd pe celelalte artere arareori mai zărești un întîrziat și cînd marile cargouri capătă cale liberă pe Neva, ale cărei poduri încep să-și ridice rînd pe rînd canaturile, Nevski Prospekt reține încă animația unei circulații intense. Una din explicații o oferă principala gară a orașului care, aflată la mijlocul bulevardului, revarsă sau absoarbe zi și noapte zeci de mii de călători. Afluența de pe Nevski Prospekt se datorează și dorinței fiecărui călător străin, aflat la Leningrad, de a cunoaște această stradă imortalizată în numeroase lucrări ale literaturii ruse. O altă explicație, de nuanță strict sentimentală, este pasionatul atașament al locuitorilor pentru orașul lor. De aci, nostalgice plimbări al căror suprem omagiu anual îl primesc acele albe nopți dintre primăvară și toamnă ; de aci versurile lui Pușkin și Nekrasov ; de aci, mîndria ca, dintre zeci de bulevarde, doar acesta să fie desemnat de orice trecător drept *bulevardul*.

Mergem pe Nevski Prospekt și ascultăm lămuririle confratelui de la Agenția de presă Novosti, care ne însoțește în acest circuit reportericesc :

— Palatul marelui duce X, al baronesei Y, al prințului Z ; aici obișnuiau să se întîlnească favoriții țarinei ; dincolo, la o întrare laterală, îl aștepta un echipaj special pe Rasputin pornind dintr-o escapadă în alta. O întreagă lume a aristocrației unui întreg imperiu se înșiruise pe Nevski Prospekt. Istoria unui întreg popor devenise însă suprasaturată de această lume.

La o primă întretăiere de străzi, în jurul stîlpilor de iluminat, numeroși cetățeni urmăresc literele afișelor ce dovedesc o mai veche tehnică a tipăritului : „Către muncitorii și soldații Rusiei", „Către țărănime", „Rezoluția Sovietului bolșevic al uzinei Putilov". Sînt documentele anului 1917, tipărite ca în acele vremi și avînd titlul : „S-o întîmplat aci, la Petrograd".

După cum se vede, la Leningrad epocile se întretaie. Arhitecturile epocii prerevoluționare, trainicele clădiri ale secolelor XVIII și XIX s-au conservat. Elegante și greoaie, ele au păstrat adesea pînă și coloritul, acel specific pastel rusesc, verde sau albastru. Suflul unei epoci radical diferite a schimbat de acum 50 de ani sufletul și rosturile orașului de pe Neva, ale marilor și micilor așezări de pe pămînturile unde au învins întîia oară cei umiliți și obidiți.

Mergem pe drumul pe care l-a parcurs, în noaptea de 24 spre 25 octombrie 1917 (calendarul vechi), Vladimir Ilici Lenin. Ajunși apoi la punctul terminus, pătrundem pe aleile fostului Institut de domnișoare Smolnîi. Imens e numărul oamenilor întîlniți pe aleile sau în clădirea de unde, acum cinci decenii, țîșnea fulgerul evenimentelor de răscruce în istoria universală.

Ni se oferă prilejul de a vizita încăperea în care a locuit Lenin între 7 no-

Petrograd 1917. Miting pe o arteră centrală

Încăperea în care a locuit V. I. Lenin, la Smolnîi, în 1917—1918

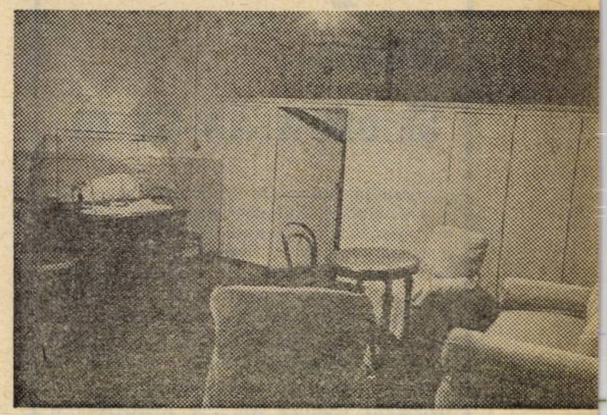

iembrie 1917 și 10 martie 1918. Sîntem informați că numărul vizitatorilor din întreaga lume care doresc să cunoască locul unde a muncit Lenin este atît de mare, încît a fost nevoie să se limiteze autorizațiile de intrare. Aci, în această încăpere, găsim expuse în facsimil lucrările elaborate de Lenin în primele luni ale Revoluției, exemplare ale celebrelor decrete leniniste asupra pămîntului, păcii, eliberării popoarelor asuprite de țarism, foi volante ale ziarelor bolșevice. Privim planul insurecției. Rînd pe rînd, oră după oră, încă din după-amiaza de 24 octombrie, au început să fie cucerite edificiile oficiale, marile uzine, poșta, telegraful, gările. In noaptea de 25 spre 26, la orele 2 și 10 minute, a fost luat cu asalt ultimul bastion în care se refugiase Guvernul Provizoriu — Palatul de Iarnă. Puține minute mai tîrziu, în marea sală de la Smolnîi, în apropierea camerei locuite de Vladimir Ilici, în fața delegaților la cel de-al doilea Congres al sovietelor de muncitori, soldați și țărani, Lenin proclama instaurarea Puterii Sovietice. Actele de naștere ale primului stat al celor ce muncesc de la orașe și sate, plămădite de luptele proletariatului, ale maselor populare ; actele care rostite aici, la Smolnîi, s-au răspîndit pe întregul pămînt sovietic, poartă semnătura forjată a forței sub a cărei conducere a fost pregătită și s-a înfăptuit Marea Revoluție Socialistă : partidul comunist — Lenin.

Piața Stacek din Leningrad

CELE 900 DE ZILE ȘI DE NOPȚI

Mergem pe țărmul Balticei. Matrozul de cart pe crucișătorul „Aurora" nu are nici 25 de ani. Abia jumătate din vîrsta Revoluției. Dar „Aurora" este aici ca pentru a-i aminti că flotei Mării Baltice, din ale cărei rînduri face și el parte, i-a revenit un rol grandios în lupta revoluționară.

Ziariștii japonezi, francezi, italieni, români, iugoslavi fotografiază de la proră la pupă nava cu nume de simbol. Au trecut 50 de ani de la salvele „Aurorei" iar ideile lui Octombrie au stimulat avîntul revoluționar al clasei muncitoare, al maselor populare de pe toate meridianele globului. Ele au avut un puternic răsunet în țara noastră, în întreaga Europă, în întreaga lume.

Tot pe același țărm baltic recunoaștem locul de unde Petru cel Mare, întemeietorul orașului, privea drumul liber deschis — prin eroismul poporului Rusiei — spre navigația maritimă.

Pășim prin curțile fortăreței Petropavlovsk ; ne sînt arătate casele zidite sub supravegherea aceluiași monarh luminat care a fost Petru I ; se văd locurile de detențiune ale multor democrați revoluționari — printre ei Cernîșevski — care și-au ridicat glasul în apărarea drepturilor poporului.

Ne întoarcem pe Nevski Prospekt. Pe zidul unei case de la începutul veacului, o inscripție albă pe un fond albastru. În timpul bombardamentelor, această parte a străzii a fost în mod deosebit expusă tirului fascist. Nouă sute de zile și nouă sute de nopți, diviziile fasciste au asediat Leningradul. În rîndurile locuitorilor săi civili există și astăzi un număr impresionant de invalizi de pe urma acelui îndelung coșmar. Dar Leningradul a rezistat, cu prețul acelor sute de mii de jertfe — dintre care o parte le-am privit cu fruntea descoperită în cimitirul eroilor ; cu prețul eforturilor unui întreg popor care a dus greul bătăliilor pentru zdrobirea fascismului.

Am refăcut — trecînd pe lîngă casa unde o placă memorială amintește că a trăit eminentul comandant de oști, mareșalul Blucher — scurtul itinerar pe care Dmitri Șostakovici — care primește în aceste zile numeroase urări de însănătoșire de la concetățenii săi, îngrijorați de starea sănătății compozitorului — s-a îndreptat spre clădirea radioului pentru a dirija întîia oară, în vremea blocadei, simfonia dedicată apărătorilor orașului eroic Leningrad.

Într-adevăr, epocile se întretaie aici, la Leningrad.

Tumultuoase și profunde, grave și răscolitoare, notele unei istorii viforoase compun parcă simfonia vieții vechiului și noului Leningrad.

Leningrad, octombrie

Corespondență
din Varșovia

Omagiu Mariei Sklodowska-Curie

Varșovia omagiază în aceste zile memoria Mariei Sklodowska-Curie, savanta poloneză de renume mondial de la a cărei naștere se împlinesc 100 de ani. Împreună cu soțul ei, marele fizician francez Pierre Curie, Maria Sklodowska-Curie este descoperitoarea radiumului. Savanta poloneză a primit de două ori Premiul Nobel : o dată în 1903 — împreună cu Pierre Curie și cu fizicianul francez Antoine Bequerel ; a doua oară singură, în 1911, pentru obținerea radiumului în stare pură.

La numărul 16 de pe Strada Freta din Varșovia — unde la 7 noiembrie 1867 a văzut lumina zilei Maria, copilul cel mai mic al familiei Sklodowski — a fost inaugurat un muzeu omagial. Documente, scrisori, distincții, cărți, lucrări și note personale evocă cele două perioade ale vieții savantei : prima — pînă în 1891 — în Polonia ; a doua — pînă în anul morții, 1934 — în Franța. În încăperea intitulată sugestiv „Omagiul umanității" se află două uriașe reproduceri înfățișînd diplomele celor două Premii Nobel.

Editurile poloneze au tipărit cu acest prilej lucrări dedicate vieții și activității Mariei Sklodowska-Curie, volumul biografic semnat de Eve Curie, un album de ilustrații cu comentarii în limbile polonă, franceză și engleză. „În memoria Mariei Sklodowska-Curie" se intitulează o culegere de 17 articole care se referă la acele ramuri ale științei în care cercetările ei au adus contribuții decisive.

În cadrul festivităților dedicate centenarului se desfășoară la Varșovia un simpozion internațional la care și-au dat întîlnire peste 100 de oameni de știință din 24 de țări, precum și numeroși reprezentanți ai vieții științifice poloneze. Printre participanți se numără cîțiva laureați ai Premiului Nobel : Ilia M. Frank (U.R.S.S.), Glenn T. Seaborg (S.U.A.), Patrik M. Blackett (Anglia), Alfred Kastler (Franța). Avînd ca teme viitorul fizicii nucleare, fizica particulelor elementare, chimia nucleară și radiochimia, simpozionul oferă cadrul pentru o serie de comunicări privitoare la domeniile în care Maria Sklodowska-Curie are mari merite științifice.

La Varșovia se desfășoară și o întîlnire internațională a ziariștilor și publiciștilor specializați în probleme științifice, care dezbate rolul difuzării cunoștințelor științifice în lumea contemporană.

La 16 octombrie, în sala Teatrului Mare din Varșovia a avut loc o adunare festivă la care au luat parte conducători de partid și de stat, invitați de peste hotare, participanți la simpozion. Jozef Cyrankiewicz, primul ministru al R.P. Polone, Jean Roche, rectorul Sorbonei, Janusz Groszkowski, președintele Academiei de Științe a R. P. Polone au evocat personalitatea Mariei Sklodowska-Curie.

Iosif DUMITRAȘCU

Varșovia, 17 octombrie

Giuseppe Maria SIBILLE

preşedintele Grupului parlamentar Italia-România

Preocupări actuale ale parlamentarilor italieni

La invitația Grupului național român al Uniunii interparlamentare, între 6—13 octombrie ne-a vizitat țara o delegație de parlamentari italieni, condusă de senatorul Giuseppe Maria Sibille, președintele Grupului parlamentar Italia-România. La încheierea vizitei, oaspetele italian a avut amabilitatea să răspundă la întrebările pe care i le-a adresat revista „Lumea".

— Vă rugăm să ne vorbiți despre preocupările actuale ale Parlamentului italian.

— După ce a aprobat recent legea pentru planul economic cincinal, Parlamentul italian are înaintea sa o perioadă intensă de activitate îndreptată spre soluționarea unor importante reforme legate de modernizarea structurii statului. Printre acestea citez : alcătuirea unui regulament regional, reforma școlilor, inclusiv a celor de grad universitar, reforma spitalelor și a asistenței sanitare.

În ce privește activitatea Parlamentului italian în domeniul politicii externe, aceasta este orientată în direcția menținerii și consolidării păcii în întreaga lume, a soluționării litigiilor dintre state pe calea tratativelor. Ne preocupă rezolvarea cît mai grabnică a conflictului din Vietnam, a celui din Orientul Apropiat, conflicte care pot fi înlăturate pe baza negocierilor directe între statele interesate.

Consider utilă dezvoltarea unor discuții realiste menite să îmbunătățească relațiile cu țările Europei răsăritene pînă la unitatea continentului, absolut necesară pentru ca lumea să ajungă la o pace durabilă.

— Ce semnificație au contactele interparlamentare și relațiile pe acest plan dintre Italia și România ?

— Este evident că schimburile de delegații parlamentare constituie una din căile menite să consolideze pacea și securitatea Europei și a întregii lumi.

În ce privește legăturile dintre cele două parlamente ale noastre, așa cum spunea Excelența Sa dl Ștefan Voitec, președintele Marii Adunări Naționale, în timpul convorbirilor pe care le-am avut, ele datează încă de la sfîrșitul secolului trecut. În decursul anilor, aceste legături s-au dezvoltat și consolidat în folosul ambelor țări și al cauzei păcii în general. Eficacitatea acestor relații se vede și din rezultatele obținute de la an la an în dezvoltarea și diversificarea schimburilor economice, culturale, științifice și de altă natură dintre țările noastre.

Actualele convorbiri avute cu colegii parlamentari români au reliefat încă o dată dorința guvernelor și popoarelor noastre de a dezvolta în continuare relațiile dintre cele două țări, de a lupta pentru menținerea și consolidarea păcii în întreaga lume. Activitatea uniunilor noastre interparlamentare, a grupurilor de prietenie este canalizată spre dezvoltarea și întărirea relațiilor culturale, științifice și economice — care au o tradiție de secole — în favoarea generațiilor mai tinere din cele două țări. Consider că popoarele noastre — deși au un trecut secular de civilizație și de istorie — sînt tinere prin modernele lor constituții republicane și trebuie să acționeze împreună în vederea dezvoltării vieții sociale ,economice și culturale, dînd un exemplu de prietenie celorlalte popoare din Europa.

— Care sînt impresiile dv. după actuala vizită în România ?

— Impresiile mele sînt numeroase și deosebit de pozitive în ce privește marea dezvoltare economică și social-culturală obținută de poporul român. În ultimul deceniu ați construit mult, atît în domeniul economic, industrial, cît și în cel social. La Constanța, Mamaia, Brașov — unde am fost și în 1957 — am văzut ridicate în noile cartiere o mulțime de blocuri, școli, magazine și alte construcții. Pe Valea Trotușului am văzut un nou oraș — Gheorghe Gheorghiu-Dej — și modul superior cum valorificați bogățiile naturale ale țării (țiței, gaze, sare etc.) prin unități chimice mari și moderne construite în ultimii ani. Într-un cuvînt, în acest deceniu România a devenit mai frumoasă și mai bogată.

Petru UILACAN

„Dorim să dezvoltăm relațiile noastre cu România"

O declarație a lui Jaime NEBOT

preşedintele Juntei de planificare din Ecuador

Țara noastră a fost vizitată recent de o delegație economică oficială a Republicii Ecuador, condusă de Jaime Nebot, președintele Juntei de planificare. Oaspetele ecuadorian a avut întrevederi cu Gheorghe Cioară, ministrul comerțului exterior, cu Mihai Marin, adjunct al ministrului afacerilor externe. Membrii delegației au vizitat obiective industriale din regiunile Brașov și Ploiești. După cum s-a mai anunțat, discuțiile purtate s-au concretizat prin semnarea unui acord comercial și a unui acord de plăți, pe termen de 3 ani, primele documente de acest fel dintre România și Ecuador.

La sfîrșitul vizitei în România, Jaime Nebot a făcut unui colaborator al revistei „Lumea" următoarea declarație :

„Delegația economică oficială a Ecuadorului a venit în România cu scopul de a căuta, împreună cu partenerii români, noi posibilități de dezvoltare, într-un viitor apropiat, a relațiilor noastre comerciale. Vreau să subliniez că, încă de la sosirea în frumoasa dumneavoastră Capitală, am fost primiți cu prietenie, ceea ce a facilitat discutarea problemelor noastre comune, mai ales cele de natură economică. Am avut diferite contacte, am vizitat întreprinderi industriale, cu care prilej am putut cunoaște ritmul înalt de dezvoltare al țării, progresul înregistrat în ultimii ani de toate ramurile economiei românești. O serie de convorbiri cu oficialități din țara dumneavoastră au avut ca obiect nu numai extinderea legăturilor economice, ci și dezvoltarea, în general, a relațiilor dintre cele două țări și popoare.

Vor fi foarte interesante pentru noi stabilirea de reprezentanțe comerciale, precum și vizite reciproce între specialiști care să discute probleme care interesează deopotrivă cele două părți. În ce ne privește, dorim să intensificăm relațiile economice cu România, și nu numai pe cele economice. Acordurile încheiate ne vor permite să materializăm scopurile noastre. Sîntem convinși că, într-un viitor foarte apropiat, vom aduce produsele noastre pe piața țării dumneavoastră și că aceste vînzări în România vor fi compensate de cumpărări de mașini, instalații industriale și alte mărfuri românești care interesează piața ecuadoriană.

În numele delegației ecuadoriene, țin să mulțumesc oficialităților române pentru atenția arătată, pentru condițiile favorabile de lucru create în aceste zile, care au dus la finalizarea dialogurilor noastre într-un timp atît de scurt. Țin de asemenea să remarc că noi am găsit în țara dumneavoastră un climat prietenesc pentru poporul pe care-l reprezint. Atît acordurile semnate, cît și această scurtă vizită — care va fi desigur urmată în curînd de altele — sînt pe deplin satisfăcătoare pentru noi, ele ilustrînd concret dorința poporului ecuadorian de a dezvolta și intensifica relațiile sale cu poporul român. Regretăm sincer că părăsim atît de repede ospitaliera dumneavoastră țară, poporul român prieten".

Psihologia popoarelor și imagologia

Lector univ. Petru Pânzaru

Recent, într-un număr din „*Revue de Psychologie des peuples*" sociologul francez Gabriel Le Bras scria cu destulă ironie : „Pentru o mare parte dintre francezi — și fără îndoială nu numai pentru ei, psihologia popoarelor nu constituie nici un mister : germanul este auster și disciplinat, serios, abstract și gurmand ; englezul este flegmatic, distant, practic ; italianul este spiritual (fiindcă este latin), ușuratic (sîntem doar vecini), destul de guraliv (meridionalii noștri o afirmă !). Între aceste aserțiuni populare se află desigur o parte de adevăr, dar, totodată, un deplorabil simplism" (articolul „*Psychologie des peuples et histoire*" în revista citată nr. 1/1966, pag. 21).

Dacă la nivelul conștiinței comune imaginea pe care unele națiuni și-o fac despre altele este tributară aproximativului și generalizării empirice, la nivelul cercetărilor științifice de natură psihosociologică, constatăm eforturi de corectare a erorilor, de conturare a unor imagini veridice ale unei națiuni despre altele ca și despre ea însăși.

În fond, preocupările mai recente față de psihologia popoarelor și, ca parte a ei, față de ceea ce a căpătat numele de *imagologie* — au renăscut din propria lor cenușă. Vechea psihologie a popoarelor, cultivată în secolul al XIX-lea și începutul secolului nostru — ilustrată de nume cu rezonanță ca Gustave Le Bon, E. Durkheim, A. Fouillée, W. Wundt, la noi de către D. Drăghicescu, Rădulescu Motru, parțial de P.P. Negulescu ș.a.[1] — a suferit un eșec, datorat faptului că ea se ghida, în esență, de principii teoretice idealiste, spiritualiste, și era, cum o mărturisește Roger Bastide, „mai mult literatură decît științifică, mai mult impresionistă decît obiectivă" (vezi articolul „*Y a-t-il une crise de la psychologie des peuples ?*", în „Revue de Psychologie des peuples" nr. 1/1966, pag. 10).

Experiența tragică a două războaie mondiale într-o singură jumătate de secol și, îndeosebi, proporțiile și violența celui de-al doilea, procesul de emancipare revoluționară a popoarelor și națiunilor de pe glob au readus în centrul preocupărilor sociologice și psihosociologice, ca să nu mai vorbim de cele politice și ideologice, problemele organizării unor raporturi mai trainice care să permită menținerea păcii, mai buna cunoaștere, înțelegere și colaborare a națiunilor între ele.

Angajarea unui șir de națiuni pe făgașul socialismului, constituirea a zeci de națiuni și state noi, independente, aspirația tuturor celorlalte către acest statut de libertate și suveranitate, ca și uriașele

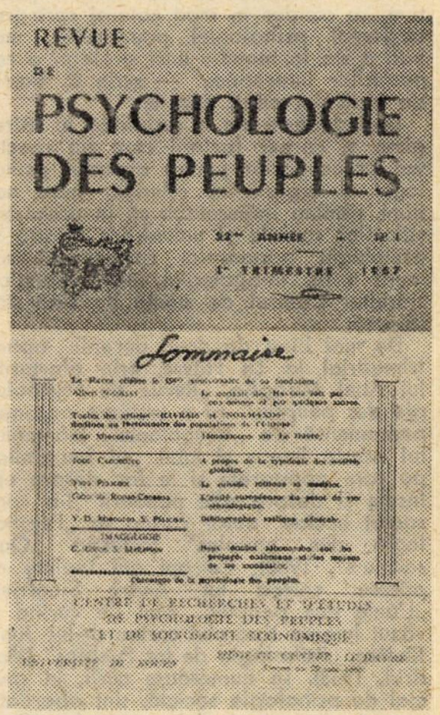

progrese științifico-tehnice și culturale ale națiunilor dezvoltate, asimilate treptat și de națiunile mai tinere și în curs de dezvoltare, au pus și pun în termeni cu totul noi problema relațiilor între națiunile globului. Relațiile acestea sînt nu numai de natură pur politică, economică, diplomatică etc., ci au și o componentă, o dimensiune *psihologică*, mai precis *psihosocială*.

Suveranitatea și independența națională, economică, politică, juridică, deci dezvoltarea de sine stătătoare a statului și națiunii conform intereselor fundamentale proprii, este în mod firesc însoțită și *susținută* viguros de *conștiința, voința și sentimentul* acestei suveranități. Conștiința și sentimentul mîndriei naționale, al patriotismului, al propriei valori și al locului specific în lume, ceea ce se numește *conștiința de sine* a colectivității naționale, joacă un rol tot mai mare în procesul contemporan de renaștere a popoarelor.

Dar, această „conștiință de sine" a fiecărei națiuni presupune și este, totodată, și o conștiință de altul, de alții. Nu numai despre sine, ci și despre alte popoare, o națiune își construiește și alimentează o anumită *imagine*, anumite păreri, atitudini, stări de spirit etc. Complexitatea problemei a atras luarea aminte a oamenilor de știință, îndeosebi sociologilor și psihosociologilor, care au făcut și fac efortul de a *descoperi mecanismul* acestor fenomene și raporturi psihosociale, istoricește condiționate și constituite, între popoare și națiuni, efortul de a le *explica* conținutul și tendințele, de a descoperi posibilitățile de ameliorare a lor. Pe de altă parte, rolul

→

[1] *G. Le Bon*, „Lois psychologiques de l'évolution des peuples" și „Les opinions et les croyances" ; *E. Durkheim*, „Représentations collectives" ; *A. Fouillée*, „Esquisse psychologique des peuples européens" ; *W. Wundt*, „Elemente der Völkerpsychologie" ; *D. Drăghicescu*, „Din psihologia poporului român" ; *C. Rădulescu Motru*, „Psihologia poporului român" ; *P. P. Negulescu*, „Geneza formelor culturii".

și influența acestor fenomene de psihologie socială, implicate și obiectivate într-o largă gamă de relații internaționale — politice, sociale, științifice, cultural-artistice etc. — au atras atenția și interesul oamenilor politici, economiștilor, istoricilor, diplomaților, ceea ce, firește, a stimulat și mai mult cercetarea științifică. „Psihologia popoarelor — notează sociologul francez Gabriel Le Bras — este ca știință *obiect* al istoriei, iar ca realitate *factor* al istoriei" (articolul citat, pag. 22).

Întrebarea dacă războiul nu are cumva ca *una* din surse necunoașterea și neînțelegerea reciprocă, dacă nu cumva eliminarea acestora ar avea efecte pozitive, „a condus în mod natural spre (renașterea) psihologiei popoarelor, menită a sta la temelia unei strategii a raporturilor interetnice" — scrie R. Bastide (articolul citat, pag. 8).

Deși departe de a surprinde în întregime și corect factorii care au reactivat preocupările pentru aspectul psihologic al organizării relațiilor între națiuni, rămîne indiscutabil că în orchestra științelor sociale și umanistice reintră și psihologia popoarelor cu această ramură a ei, imagologia, ce-și revendică stăruitor statutul de știință de sine stătătoare.

De mai bine de două decenii apare trimestrial la Le Hâvre, prin eforturile lui Abel Miroglio, *„Revue de Psychologie des peuples"* cu o secțiune aproape permanentă de „Imagologie". Domeniului acesta imens și labil „al imaginilor pe care popoarele și le fac despre ele însele și despre alte popoare" i-a consacrat același autor cartea sa „Psychologie des peuples" (colecția „Que sais-je ?", 1958). Cu opt ani înainte apăruse cartea lui André Siegfried „L'âme des peuples". Mai de curînd a văzut lumina tiparului cartea dr-lui Juan Rivière, „Psihologia de los Pueblos" (Madrid, 1963). În numeroase cărți, în special de psihologie socială, sînt abordate aspecte ale psihologiei popoarelor (Otto Klineberg — „Psychologie sociale" cap. XX, Psihologia relațiilor internaționale ; Gaston Bouthoul — „Les mentalités" ; W. Buchnan și H. Cantril — „How Nation see each other" etc., etc.). Revistele de sociologie și psihologie socială insereaza, de asemenea, tot mai multe studii și articole consacrate problematicii complexe a acestui domeniu.

Două direcții par să polarizeze preocupările științifice în acest sector. Una care continuă să poarte un caracter predominant filozofic, anume de filozofie a culturilor, întemeiată și totodată justificată de împrejurarea că în faptele și monumentele de cultură (materială și spirituală) se cristalizează și se exprimă în timp caracteristicile și specificul fiecărei națiuni.

Cealaltă direcție are un caracter predominant *sociologic* și *psihosociologic* și ea tinde să-și întemeieze generalizările și concluziile *pe studiul faptelor*, pe cercetări *concrete* de teren, care utilizează metode și tehnici relativ moderne și relativ adecvate. O schiță — doar parțială — a celei de a doua orientări va fi poate de natură să atragă atenția asupra actualității și utilității cercetărilor de imagologie.

Dacă lăsăm de o parte contribuțiile — și controversele — cu caracter mai mult doctrinar, pe care, în parte, le-am semnalat la început și cărora li se mai pot adăuga altele [2] — observăm că cercetările se bifurcă într-o direcție istorică și în alta vizînd probleme actuale de psihologie economică, politică, națională, rasială. Continutul, metodologia și rezultatele cercetărilor sînt puternic influențate de poziția teoretică și mai ales de orientarea ideologică și politică a autorilor respectivi.

Istoricul sovietic Porșnev a consacrat recent o carte studiului materialist istoric al aspectelor principale de ordin teoretic și practic ale raportului dintre psihologia socială și mișcarea istorică [3], Denis Burnouf reconstituie „Imaginea Spartei" (revista citată nr. 2/1965), diplomatul Henry Contamine înfățișează modul în care francezii din timpul celui de-al doilea imperiu vedeau Italia și pe italieni sau cum era privită în secolul al XIX-lea S.U.A. de către francezi (nr. 1/1965 și nr. 2/1964), Fr. Bilacois publică în nr. 2/1966 al revistei „Psychologie des peuples" cercetarea tot cu caracter istoric „Le Turc : Image mentale et mythe politique dans France du début du XVIII-ème siècle". Psihologia popoarelor, imaginea unora despre altele [4] este pusă în legătură cu geografia [5], cu literatura [6], cu etnologia, cu educația [7].

Multe din aceste cercetări au caracterul unor anchete psihosociologice, cu arie de cuprindere relativ limitată și, desigur, cu concluzii, de asemenea, aproximative. Dintr-o anchetă făcută printre școlarii din Geneva de cunoscutul psiholog elvețian Jean Piaget în colaborare cu A. M. Weill, privitor la ideile copiilor despre patria lor și țările străine, autorii conchid că „înțelegerea internațională provine nu din învățare ci din dezvoltarea încă în tinerețe a reciprocității de gîndire și acțiune cu colegii" [8].

Cartea lui P. L. Reynaud, *„La psychologie économique"* (1964), a stîrnit și interesul psihologilor sociali, fapt care se vede din articolul lui A. Miroglio „Reflecții asupra sectorului economic al psihologiei popoarelor", remarcabil prin poziția în esență lucidă, democratică și umanistă pe care se situează autorul. Astfel, de pildă, Miroglio se pronunță împotriva judecării cu ușurință a unei națiuni ca „incapabilă" într-un sector profesional datorită randamentului scăzut obținut la începutul perioadei de asimilare a profesiei respective. El argumentează că schimbarea condițiilor potențează aptitudini manifestate și încurajează realizarea altora latente. Miroglio obiectează, de asemenea, împotriva tezei destul de răspîndite în Occident, potrivit căreia în condițiile revoluției științifico-tehnice deosebirile dintre națiuni ar fi pe cale de dispariție. El arată, dimpotrivă, că sînt încă numeroase mijloacele de afirmare a originalității și forțelor creatoare proprii ale fiecărei națiuni, dacă acestea dobîndesc condiții economice și social-politice corespunzătoare.

Demnă de semnalat este și poziția cunoscutului psihosociolog american Otto Klineberg, care în cartea citată anterior spune : „În întreg acest domeniu se va putea contribui enorm la stabilirea pe o bază mai obiectivă și mai realistă a raporturilor unor națiuni cu altele, dacă se adoptă o metodă de cercetare realmente științifică față de caracteristicile naționale, substituind spuselor și impresiilor populare date obiective. Aceste date vor include nu numai diferențe dar, de asemenea — și aceasta poate fi încă mai important — asemănările și uniformitățile fundamentale care există între aspirațiile, practicile și credințele popoarelor lumii" (p. 626).

Tot mai numeroase sînt materialele și studiile consacrate cercetării rădăcinilor sociale ale prejudecăților rasiale și naționale, căilor de eliminare a lor. În această privință, contribuțiile cercetătorilor și publiciștilor călăuziți de concepția filozofică și sociologică marxistă [9] își înscriu rezultatele pe teren științific deoarece — spre deosebire de autorii burghezi — ei relevă rădăcinile de clasă, economice și social-politice ale segregației rasiale, precum și căile de lichidare a lor, o dată cu înlăturarea oricărei exploatări a omului de către om și deci a unei națiuni de către alta.

Apare din an în an tot mai evident faptul că, de pe poziții teoretice, ideologice și metodologice străine marxismului, nici aceste ramuri ale științelor sociale — psihologia popoarelor și imagologia — nu au perspective favorabile de dezvoltare.

Simptomatică și semnificativă în acest sens este disputa purtată în jurul crizei acestei științe în Occident. Recunoscînd existența crizei, cercetătorii nemarxiști caută cauzele ei în altă parte decît acolo unde se află în mod real. Astfel, Roger Bastide, în articolul citat la început, consideră că sursa crizei rezidă în decalajul dintre psihologia popoarelor și noile tendințe ale științelor sociale, că scepticismul față de posibilitățile acesteia „are la bază opoziția radicală între tendințele psihologiei popoarelor care vrea să se constituie (ca știință) și tendințele celorlalte științe umanistice și sociale care se manifestă în gîndirea contemporană" (articolul citat, pag. 17).

Psihologia popoarelor și imagologia n-au sorți să se constituie ca științe autentice decît pe fundamentul teoretic și metodologic al materialismului dialectic și istoric, care asigură totodată și *unitatea* științelor sociale și umaniste. Firește că aceasta solicită psihologilor sociali, sociologilor, filozofilor și altor reprezentanți ai științelor sociale marxiste, un serios efort teoretic și metodologic, o temeinică studiere și cunoaștere a realităților sociale internaționale, precum și o reconsiderare critică obiectivă a literaturii de specialitate, atît de abundente, diverse și inegale ca valoare produsă în lume. Întreprinse pe baze științifice, marxist-leniniste, studiile aprofundate de psihologie a popoarelor, de imagologie își pot aduce o prețioasă contribuție la opera de însănătoșire a relațiilor între națiuni, la mai buna cunoaștere reciprocă și eliminarea rămășițelor de neîncredere, la lărgirea colaborării economice, social-politice, cultural-sportive și turistice în spiritul egalității în drepturi și avantajului reciproc, al respectării neabătute a independenței și suveranității naționale, al unirii eforturilor tuturor popoarelor pentru salvgardarea păcii mondiale, atît de des și atît de grav amenințată de către cercurile reacționare imperialiste.

Așadar, nu numai omul politic și diplomatul, dar și omul de știință, sociologul și psihosociologul, își pot da concursul activ, la nobila cauză a înfăptuirii prieteniei sincere, frățești între popoare.

---

[2] Marandou „Imaginea popoarelor" (R.P.P. nr. 1/64) ; „Sistemele de educație în raport cu psihologia popoarelor (id. nr. 4 /64). *A. Miroglio* — „Psihologia mediului social și psihologia popoarelor" (id. nr. 2/1966).

[3] B. F. Porșnev — „Psihologia socială și istoria", Moscova, 1966.

[4] Spre exemplu : „Olanda văzută de un iberic" (nr. 1/64) ; „Franța văzută de arabi" (1/65) ; „Un francez în Uruguay — note asupra formării unei imagini" de *André Theverin* (nr. 2/1966) ; „Mărturiile unei belgiene asupra psihologiei poporului iranian" de *Lucette Chaffay* (nr. 3/66) ; „Observații asupra caracterului japonez" (nr. 3/64).

[5] *Chaval*, „Géographie et psychologie des peuples" (nr. 4/66).

[6] „Tipuri de americani în romanul francez" (nr. 4/64), „Viziuni literare franco-engleze" (nr. 3/65).

[7] *Al. Vexliard*, „Educația comparată și noțiunea de caracter național" (nr. 2/65).

[8] *Robert C. Angel*, Sociologia relațiilor internaționale (comunicare prezentată la Congresul de sociologie de la Evian).

[9] *V. Semenov*, „Clasele sociale și relațiile internaționale" — Comunicare prezentată la al VI-lea Congres Internațional de sociologie de la Evian.

reflector

ÎNTRE SINODUL „MODERNIZATOR" ȘI CURIA „TRADIȚIONALISTĂ"

În ziua în care papa deschidea printr-o liturghie solemnă sinodul episcopal, marcînd astfel însemnătatea pe care o acordă acestei prime reuniuni a forului colegial creat de recentul conciliu ecumenic, ziarul oficios al Vaticanului, „L'Osservatore Romano", publica pe patru coloane un articol nesemnat care, salutînd în aparență întrunirea sinodului, minimaliza de fapt importanța și eficiența lui. „Chiar de la deschidere, nota un observator, pozițiile sînt clare. De o parte, episcopi din toată lumea, mandatați de conferințe episcopale și dintre care unii vor să facă din sinod un organ cel puțin consultativ pe lîngă papă — și, în unele cazuri, un organ cu drept de a decide. De cealaltă, vechii birocrați ai Curiei, hotărîți să nu cedeze nici un dram din puterea lor seculară, deja zdruncinată de conciliu. Papa, care ar dori să fie factorul conciliator (...) este, mai mult ca oricînd, prins între cele două tendințe".

Conflictul între „tradiționaliști" și „modernizatori" continuă în sînul bisericii catolice, a cărei structură și ale cărei metode rezistă greu presiunii realităților lumii contemporane. Sinodul pare să fi marcat pînă acum un punct pentru „modernizatori" : în comisia doctrinală a adunării, aleasă săptămîna trecută, tendința aceasta este larg reprezentată. Dar o bătălie cîștigată nu înseamnă un război victorios. Și după „Vatican II", „tradiționaliștii" au desfășurat o tenace activitate de restrîngere în practică a hotărîrilor conciliului, cu tot interesul manifestat de papă însuși pentru măsuri modernizatoare.

SCOTLAND YARD... SUB PAZĂ

Cea mai celebră organizație polițienească din lume — Scotland Yard — a părăsit vechiul ei local, mutîndu-se, sub cea mai severă pază, într-o clădire nouă, special construită pentru nevoile sale de azi. În afară de mobilier, operația de mutare a necesitat și transportul a 100 tone de hîrtie scrisă — amprentele a 1 800 000 de „clienți", perindați în decursul vremii prin fața anchetatorilor, și a 3 000 000 de dosare cuprinzînd cazurile „tratate". A mai fost mutat și faimosul „Muzeu Negru", format din măștile mortuare ale criminalilor celebri și din armele și uneltele folosite de ei. În noul local, care are opt etaje și trei kilometri de coridoare, se instalează acum un ordinator electronic pentru citirea amprentelor, norma sa de lucru fiind de 30 de secunde pentru găsirea unei fișe.

ÎN PIERDERE DE RITM

Care sînt perspectivele efortului american de cucerire a spațiului cosmic ? După opinia autorizată a lui James Webb, șeful Administrației naționale pentru aeronautică și spațiul cosmic (N.A.S.A.), în conformitate cu planurile actuale, programul spațial american va lua, practic, sfîrșit în momentul experimentării cu succes a proiectului Apollo (aterizarea pe Lună a unor nave cosmice cu oameni la bord). „Nu avem planuri de zboruri interplanetare după lansarea navelor «Mariner» în 1969, a spus el, iar planul pe care l-am prezentat acum Senatului nu cuprinde lansări cu oameni la bord afară de cele incluse în proiectul Apollo".

În ceea ce privește activitatea N.A.S.A., Webb a dezvăluit că aceasta a concediat pînă acum 100 000 de oameni din efectivul ei inițial de 420 000. „Ne reducem personalul cu circa 4 000 de salariați pe lună, întregul nostru program își încetinește ritmul".

Bugetul N.A.S.A. va fi redus din nou, nivelul său urmînd să nu-l depășească pe cel din 1963. Suma acceptată — 4,6 miliarde — este cu 421 de milioane de dolari mai mică decît cea cerută inițial de președintele Johnson. De altfel, președintele însuși, preocupat de sporirea cheltuielilor pentru războiul din Vietnam, a recomandat Congresului să nu aprobe propunerea sa inițială.

scriitori-diplomați

FRANÇOIS RABELAIS

Marele scriitor al Renașterii franceze, François Rabelais, născut în 1493 sau 1494 la Chinon, aparținea unei familii abia ridicate din popor. Va fi stăpînit toată viața de o imensă sete de cunoaștere și va învăța cu sîrguință latina și greaca, filozofia scolastică, dar și științele naturii și va dori cu ardoare să călătorească. În „Gargantua" și „Pantagruel", acest hîtru pe jumătate țăran va satiriza cu îndrăzneală ipocrita învățătură clericală, moravurile corupte ale clerului și va imagina o colectivitate utopică de oameni înțelepți, liberi și generoși. În 1520 este călugăr într-o mînăstire franciscană, dar va fi alungat după doi ani datorită veșnicului său neconformism. În 1523 apare la curtea episcopului de Maillezais, Geoffroy d'Estissac, pe care îl însoțește în călătoriile sale și pe care îl va prețui multă vreme. Urmează apoi cursuri de drept la Poitiers, iar în 1530 se află la Montpellier pentru a studia medicina. Ulterior, se stabilește la Lyon ca să practice medicina fără diplomă și să încredințeze tiparului prima sa operă de seamă : „Pantagruel". Universitatea din Paris se grăbește însă să o condamne pentru obscenitate.

Mirajul străinătății îl apropie de episcopul Parisului, cardinalul Jean du Bellay, pe care Francisc I îl trimitea în 1534 în ambasadă la Roma, cu misiunea dificilă de a tempera furia papei Clement al VII-lea împotriva rebelului rege al Angliei, Henric al VIII-lea, și de a feri catolicismul de o nouă dezbinare. Rabelais reușește să fie primit în suita cardinalului în calitate de medic.

În secolul al XVI-lea nu existau încă ambasade cu sediu permanent din pricină că întreținerea lor era foarte costisitoare, dar și fiindcă drumurile erau extrem de nesigure iar curierii diplomatici ar fi fost mereu în primejdie. Erau însă frecvente misiunile temporare trimise pentru rezolvarea anumitor interese sau porunci ale suveranilor. Ele aveau totodată obligația să aducă stăpînilor la înapoiere cît mai bogate informații cu privire la istoria, geografia, economia și viața de curte a celeilalte țări. Iată un domeniu în care excepționala erudiție a lui Rabelais putea fi extrem de utilă. Într-adevăr, în scurt timp el devine secretarul particular al cardinalului-ambasador. A depus un mare zel îndeosebi în cercetarea antichității latine și a participat chiar la săpăturile arheologice din jurul Romei. Din prefața lui Rabelais la „Topografia Romei antice" de B. Marliani, lucrare pe care o publică la Lyon, aflăm că el a participat alături de du Bellay și la cîteva ședințe ale consistoriului convocate de papă, fapt ce arată și mai mult aprecierea de care se bucura din partea șefului său.

Întors la Lyon în vara aceluiași an, Rabelais publică „Gargantua", dar un val de persecuții împotriva scriitorilor neconformiști și a adepților unor reforme religioase îl obligă să se ascundă pînă în iunie 1535, cînd însoțește pe cardinalul du Bellay într-o nouă misiune la Roma. În drum, suita se opri la Ferrara, unde scriitorul cunoaște curtea ducelui Ercole de Este, a cărui soție proteja pe francezii persecutați și care a acordat azil poetului Clément Marot.

A doua misiune la Roma a durat aproape opt luni și a fost pentru Rabelais deosebit de fructuoasă. Chiar și numai din corespondența întreținută cu episcopul d'Estissac, deseori cifrată, — și în care face o amplă cronică a curții papale în momentul grav al tensiunilor dintre Francisc I și Carol Quintul — se poate deduce cu ușurință profunzimea analizelor și comentariilor realizate de scriitor. Are totodată și un folos personal căci, la intervenția cardinalului, Rabelais obține de la noul papă, Paul al III-lea, autorizația de care avea nevoie un cleric ca el de a practica medicina. Era însă obligat să acorde asistența medicală în mod gratuit și să se abțină de la operații și cauterizări.

În mai 1536 se află din nou la Lyon, dar curînd îl va urma pe cardinal la Paris, unde acesta îi va acorda unele funcții clericale care să-i asigure tihna necesară studiului. Așa reușește, în 1537, să-și susțină examenul de doctor. În anii următori persecuțiile reîncep, Rabelais fiind iarăși nevoit să fugă, de astă dată la Torino, capitala Piemontului transalpin, aflat sub stăpînirea regilor Franței, dar în care guvernator era fratele protectorului său, Guillaume du Bellay. Rămîne în slujba acestuia ca medic și secretar pînă în 1543. În arhiva Ministerului de Externe al Franței se află cîteva scrisori adresate lui Rabelais la Torino de către Guillaume Pellicier, ambasador al Franței la Veneția. Ele dovedesc notorietatea și stima de care se bucura scriitorul în rîndurile diplomaților și oamenilor de cultură care îl cunoscuseră. Pellicier i se adresa : „Monsieur le docteur Rabelais" și, într-o scrisoare din iulie 1540, de pildă, îi cerea să arbitreze o dezbatere între medicii colegiilor din Veneția și Bologna, cu tema : însemnătatea cunoașterii lucrărilor antice pentru medicina contemporană.

Însoțindu-l pe du Bellay, între 1548 și 1550, într-o a treia ambasadă la Roma, Rabelais se vedea mai apreciat și mai atașat ca oricînd de casa puternicului cardinal. Cînd, în 1549, se organizează la Roma fastuoase serbări și recepții cu prilejul nașterii celui de-al doilea fiu al lui Henric al II-lea, noul rege al Franței, scriitorul se afla pe locul nouă în șirul celor peste o sută de persoane, majoritatea nobile, care compuneau suita șefului său. Rabelais a scris darea de seamă asupra evenimentului cu o adevărată pană de scriitor și a publicat-o în anul următor la Lyon. Întorcîndu-se în Franța după terminarea misiunii, Rabelais se văzu supus unor persecuții și mai mari și alungat din postul modest ce-l obținuse la Meudon cu sprijinul cardinalului. Decepționat, apăsat de lipsuri și căzut pradă beției, marele și bunul Rabelais moare în 1553.

Victor TORYNOPOL

Ironia lui Art Buchwald

O zi da o zi nu, cititorii marilor ziare de pe întreg cuprinsul Statelor Unite se întîlnesc cu Art Buchwald și rîd împreună cu el. Rîsul e uneori amar, sarcastic, alteori bonom și înduioșat, aproape niciodată gratuit. Buchwald a devenit într-un fel o instituție, un element constitutiv al peisajului gazetăriei americane și publicul s-a deprins atît de mult cu el încît nici nu mai sesizează în ce măsură această instituție este singulară, acest element constitutiv este neobișnuit. S-a spus că Art Buchwald ar fi „cel mai amuzant american de la Mark Twain încoace". Filiația literară nu e lipsită de temei. Ca și Twain, Art Buchwald își privește compatrioții cu detașarea obiectivă a unui locuitor de pe altă planetă pus în fața unor moravuri greu de înțeles pentru el. Buchwald nu este un răzvrătit, un campion al unei lumi mai bune. El nu oferă soluții. Se mulțumește să observe și să pună sub o lupă măritoare cusururile lumii în care trăiește. Stagiul de cîțiva ani la Paris în calitate de corespondent „monden" al lui „New York Herald Tribune" i-a rafinat ironia, împrumutîndu-i accente care îl apropie de unii dintre cei mai prestigioși reprezentanți francezi ai genului. Cert este că, deși adresîndu-se americanilor, limbajul lui Art Buchwald e universal, putînd fi înțeles și gustat în egală măsură de europeni. De la recenta dispariție a lui „World Journal Tribune", newyorkezii îl citesc în „New York Post". La Paris, rubrica sa a fost preluată de noul „International Herald Tribune", unde alternează cu cea susținută de Russell Baker de la „The New York Times". Spre deosebire însă de Baker, care operează cu concepte și asociații de idei greu de înțeles de către neamericani și de aceea are o audiență limitată la un anumit cerc sofisticat din Statele Unite, Art Buchwald este citit cu plăcere în toate țările și în toate mediile.

Deși fiecare dintre foiletoanele sale este inspirat de un fapt al zilei, cele mai multe își păstrează actualitatea vreme îndelungată pentru că, dincolo de elementul efemer de la care pornesc, pun în evidență adevăruri ce nu se perimează. Strînse periodic în volume, ele oferă imagini ale Americii într-o oglindă mai fidelă în fond decît cea a unor cronici „serioase" pentru că luminează elocvent unghiuri ascunse și exagerează, spre luare la cunoștință, diformitățile. Sub titlul „Art Buchwald ne telegrafiază de la Washington", editura Julliard a prezentat anul trecut o versiune franceză a volumului „...și atunci i-am spus președintelui", care înmănunchează foiletoane publicate în ziare în anii 1964 și 1965.

Unele dintre ele sînt cunoscute cititorilor „Lumii" întrucît au fost reproduse la timpul respectiv și în coloanele revistei noastre. Cele mai multe sînt însă inedite în limba română. Răsfoind cartea, îți dai seama că umoristul este dublat de un observator atent și pătrunzător al vieții politice, în măsură să formuleze pronosticuri mai exacte decît unii profesioniști ai comentariului.

Viitorul relațiilor americano-franceze ? Art Buchwald îl definește în foiletonul în care „dezvăluie motivele secrete" ale anulării unei vizite imaginare a președintelui de Gaulle la ranchul din Texas al președintelui Johnson, imediat după alegerile americane din 1964. Infiltrarea C.I.A. în universități și în diverse organizații filantropice ? Iată ce scria Buchwald cu ani înainte de dezvăluirile revistei „Ramparts" :

„Nu de mult, un tînăr cu care sînt prieten s-a prezentat la o organizație filantropică și a cerut o bursă pentru a studia structura rocilor în munții Catskills. A intrat într-un birou unde a fost primit de un om care semăna leit cu James Bond. Pe birou se aflau cîteva rămășițe ale unui avion U-2 doborît.

— Ce doriți ? l-a întrebat omul.

— Aș vrea să capăt o bursă ca să plec să studiez structura solului în munții Catskills.

— Completați acest formular.

Prietenul meu începu să scrie.

— Dar stiloul ăsta n-are cerneală !

— Scrie, scrie, asta nu-i treaba dumitale.

Apoi omul îi oferi o țigară. În timp ce o aprindea, tînărul meu prieten a auzit țăcănitul unui aparat fotogratic.

— Ei, și-acum vorbiți-mi puțin despre rocile acelea.

— Nu le cunosc de loc. De aceea și cer o bursă, ca să studiez.

— V-ați gîndit vreodată la structura rocilor din Urali ?

— Nu, domnule. Cum să ajung acolo ?

— Am putea să vă parașutăm în timpul nopții.

— Dacă n-aveți nimic împotrivă, aș prefera să studiez munții Catskills.

— Fundația noastră a fost creată pentru a-i ajuta pe tinerii pasionați de știință. Cît credeți că va costa expediția dv ?

— Vreo 900 de dolari.

— Dacă plecați în Himalaia vă dăm 15 000.

— Nu pricep. Eu v-am cerut să studiez structura solului în munții Catskills.

— Ce știți despre munții Cubei ?

— Absolut nimic.

— Dacă vreți să-i studiați, am putea să vă acordăm o bursă de 25 000 de dolari.

— Și cum să ajung acolo ?

— Fundația noastră posedă un vapor care i-a rămas în urma unor studii efectuate la Playa Giron. V-am putea furniza și un post de emisie-recepție pe unde scurte.

— Aș prefera să nu plec din țară.

— În aceste condiții, regret, dar nu vă putem acorda bursa. Despre munții Catskills nu avem nevoie de nici un fel de informații".

Tehnica este, precum se vede, cea a reproducerii unei discuții imaginare în care, pornind de la date reale sau posibile, Buchwald urmează pînă la capăt firul absurdităților implicite. Alteori, el inventează nu o discuție, ci o situație sau chiar o țară în care s-ar putea întîmpla unele lucruri foarte asemănătoare cu altele binecunoscute cititorilor americani. Mecanismul angajării crescînde a Statelor Unite în războiul din Vietnam este descompus într-un foileton despre evenimente petrecute în „Nonamura, o țară a Africii centrale", a cărei denumire are o rezonanță prea apropiată de cea a numelui ministrului apărării, McNamara, pentru ca cineva să mai aibă vreun dubiu.

„Art Buchwald nous câble de Washington", Julliard — Paris, 1966.

„Cînd Nonamura a început să aibă unele dificultăți interne, guvernul țării a cerut avizul ambasadorului S.U.A. Ambasadorul american a răspuns că nu se prea pricepe în probleme militare dar că, în semn de prietenie, Statele Unite ar putea trimite un contingent militar care să pună lucrurile la punct.

A fost detașat un sergent american din Tripoli. Cîteva zile mai tîrziu, el scria superiorilor săi : «Sînt scandalizat de faptul că soldații din Nonamura mai țin încă la săgețile otrăvite, la săbii și la pușlile din 1914—1918. Propun expedierea imediată a unor arme individuale moderne».

Cererea a fost aprobată și armata nonamuriană a primit nu numai arme individuale din surplusurile americane ci și trei consilieri comandați de un căpitan, care să le explice soldaților modul de întrebuințare.

Căpitanul și consilierii au distribuit armele dar au înțeles, că pentru a fi eficientă, armata nonamuriană are nevoie de mijloace de transport. Căpitanul a trimis o telegramă în acest sens. Specialiștii în transporturi, comandați de un maior, au studiat situația la fața locului și apoi maiorul a telegrafiat : «Pentru a putea folosi cît mai bine camioanele și celelalte vehicule, propun să se trimită de urgență tancuri». Au fost expediate 100 de tancuri și 990 de experți în materie de blindate, sub comanda unui colonel..."

Și așa mai departe, pînă cînd...

„Înaltul Stat Major a trimis două escadrile de avioane de vînătoare cu reacție și un corp de armată de instructori comandat de un viceamiral.

Din nefericire, tocmai atunci guvernul din Nonamura a fost răsturnat și înlocuit cu o juntă militară. Amiralul a telegrafiat la Washington : «Guvernul civil corupt înlocuit de generali nonamurieni serioși. Preconizez recunoașterea imediată a noului guvern și aprobarea unui împrumut de 50 milioane de dolari».

Cu o lună mai tîrziu, un general cu patru stele din forțele aeriene, care-l înlocuise pe amiral, telegrafia Departamentului de Stat : «Junta militară coruptă înlocuită de colonei nonamurieni prooccidentali».

În acel moment aveam în Nonamura 200 000 de consilieri militari. Președintele Statelor Unite a făcut singurul lucru pe care-l putea face în aceste condiții. L-a trimis pe ministrul apărării, cerîndu-i să-i facă un raport amănunțit. Ministrul i-a telegrafiat președintelui : «Războiul merge bine dar Nonamura are nevoie de un ajutor militar sporit. Nu-i lipsesc decît 124 milioane de dolari».

Împrumutul a fost aprobat de Congres fără întîrziere. Dar, cu toate acestea, în Nonamura lucrurile continuau să nu meargă prea bine. Zilele trecute președintele a primit din partea Marelui Stat Major următoarea cerere extrem de clară : «V-ați supăra dacă am împrumuta Nonamurei zece bombe atomice demodate ?»".

Viața politică americană, cu toate automatismele ei, este decupată în elementele sale componente, fiecare dintre ele făcînd, la rîndul său, obiectul unui foileton.

Relațiile dintre presă și președinte, dintre acesta și colaboratorii săi cei mai apropiați, dintre diversele ramuri ale Administrației, mecanismul Congresului și sistemul fiscal, toate sînt abordate dintr-un unghi neașteptat dar extrem de revelator. Buchwald pare a nu cunoaște fetișurile și tabuurile și evoluează cu aceeași prefăcută nonșalanță printre subiectele grave ca și printre cele mai puțin serioase. Temele amintite mai sus formează partea cea mai cunoscută la noi dar nu și cea mai întinsă a repertoriului său. Domeniul de predilecție al foiletonistului american este viața de fiecare zi a compatrioților săi, cu neajunsurile, contrarietățile și întîmplările ei tipice. Este ironizat, de pildă, izolaționismul social al multor americani, individualismul lor, dorința de „a nu fi implicat". Un om care se întoarce acasă de la slujbă este atacat de un individ cu pistolul în mînă :

„— Punga sau viața !

— Vă rog să mă lăsați în pace. Nu vreau să fiu băgat în asemenea chestii.

— Dar dumneata nu înțelegi? Te-am atacat. Punga sau viața ! Nu pricepi ?

Trece un prieten al persoanei atacate :

— Bună, Harry. Ce faci pe-aici așa tîrziu ?

— Mă atacă un tip care vrea să-mi ia portofelul.

— N-am văzut nimic, strigă prietenul, și se îndepărtează grăbit.

— Scuipă banii, spune hoțul.

Se deschide o fereastră și soția unui prieten strigă :

— Harry, vino să bei ceva !

— Nu pot. E aici un tip care mă ține sub amenințarea revolverului.

— Nu vrem să fim băgați în așa ceva. Spune-i să plece.

— Nu vrea. Vrea portofelul meu. Telefonează, te rog, la poliție.

— Nu vreau să mă bag, Harry.

Se deschide o altă fereastră.

— Ce se întîmplă pe stradă ?

— Cineva l-a atacat pe Harry, răspunde soția prietenului.

— Spune-i să se ducă să facă asta pe altă stradă. O să strice reputația cartierului".

Influența televiziunii asupra vieții de familie, servitutile modei, tineretul, problema relațiilor conjugale, moravurile comerciale, snobismul, dorința de a epata, beatlemania, preocupările medicale la modă — nevroza, raporturile dintre fumat și cancer etc. — toate sînt pentru Buchwald subiecte care se pretează la o tratare umoristică.

Procedeele sînt variate. Hiperbolizarea și analogia, substituirea de persoane, extragerea și evidențierea aspectelor absurde ale unei situații date, dialogul imaginar pornind de la fapte reale sau continuînd un dialog real sînt folosite cu succes egal. Indiferent de tehnica aleasă, foiletoanele lui Buchwald poartă totdeauna marca personalității puternice a autorului lor. Umorul lui e numai al lui, imposibil de imitat.

Iată, pentru a încheia, cum înțelege el să povestească „o seară tipică petrecută la Paris în calitate de corespondent străin".

„Cinam la Maxim's cu Gina Lollobrigida. Tocmai îmi terminasem păstrăvul și începeam friptura de cocoș cu sos de vin, cînd chelnerul s-a repezit să mă anunțe că patru generali francezi puseseră mîna pe putere la Alger. Se zvonea că parașutiștii vor ataca Parisul.

Primul meu gest a fost să comand o sticlă de Mouton-Rotschild 1925. Imbecilul de chelner era atît de tulburat de evenimente încît mi-a adus un Chateau-Lafitte 1927 ; voiam să mă plîng dar Gina și-a pus mîna albă pe brațul meu și a murmurat :

— Te implor, scumpul meu, renunță, e război.

Cina îmi fusese însă stricată și mi-am mîncat porția de crêpes suzettes în tăcere. În timp ce mă consolam cu un coniac Napoleon 1896 am fost chemat la telefon de redactorul șef al lui «New York Herald Tribune».

— S-ar putea să fie tulburări, mi-a spus el. Ar fi bine să treci prin Place de la Concorde să vezi ce se petrece.

Eram exasperat, dar un corespondent permanent nu discută niciodată un ordin. Am plecat pe Champs Elysées, unde am văzut șiruri de camioane înțesate de soldați care așteptau atacul parașutiștilor. M-am hotărît să telefonez la ziar dar mai întîi am chemat-o pe Brigitte Bardot ca să-i spun că sînt reținut și că nu ne vom putea vedea. Lacrimile ei m-au scos din sărite.

— Tu nu știi că e război, ce naiba ? am strigat.

— Apoi am telefonat la ziar, de unde am aflat că s-ar putea ca parașutiștii să fie lansați la Versailles. Le-am spus că, dacă zvonul se confirmă, mă pot găsi la hotelul George V în apartamentul Avei Gardner. Am băut cu Ava o sticlă de șampanie și după aceea i-am spus că trebuie să plec. A fost foarte decepționată :

— E ultima oară cînd mă mai îndrăgostesc de un corespondent permanent.

Am sărutat-o pe frunte și am ieșit în noapte. Totul părea destul de calm. Era timpul să-mi scriu articolul pentru prima ediție, dar m-am gîndit că ar fi mai bine să trec pe la Ingrid Bergman. Am plecat împreună să luăm o supă la Hale. La 3 dimineața am telefonat la ziar și mi-au spus că generalul de Gaulle a revenit la Paris pentru a prelua conducerea. Nu mi s-a părut că articolul ar mai fi urgent și am dus-o pe Ingrid la «Elefantul Alb», unde am dansat pînă la 5. Cînd am ajuns acasă mi s-a spus că Elisabeth Taylor îmi telefonase de patru ori cerînd să o sun eu, indiferent la ce oră mă voi întoarce. Eram însă prea obosit și n-am mai chemat-o.

Vedeți deci că viața unui corespondent permanent în străinătate nu seamănă cu ceea ce își închipuie lumea sau cu ceea ce se vede la cinema".

Felicia ANTIP

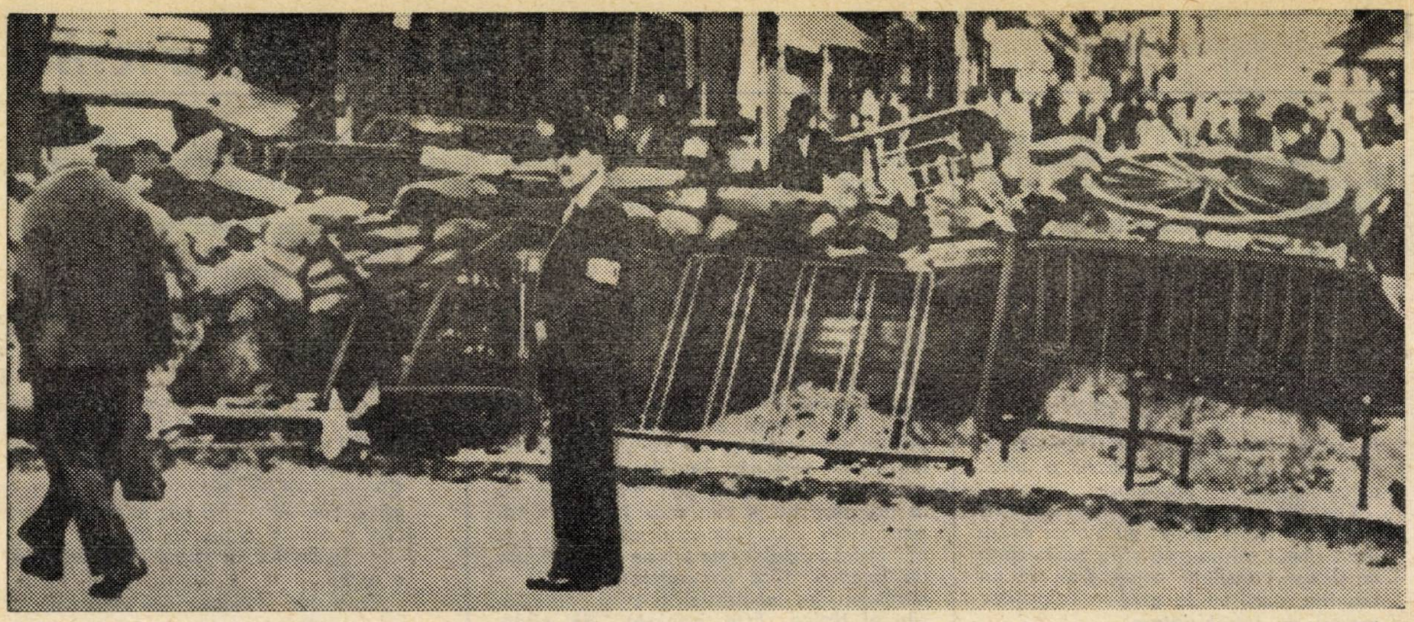

O dată cu începutul insurecției, pe străzile Parisului au apărut zeci de baricade, alcătuite din pietre de caldarîm, vehicule incendiate, arbori doborîți, mobilier și chiar piane

7 arde Parisul?

Dominique Lapierre și Larry Collins

Fragmentele publicate în numerele precedente au fost extrase din prima parte a cărții „Arde Parisul", intitulată „Amenințarea". În partea a doua, „Bătălia", sînt consemnate momentele esențiale ale insurecției — care a început la 19 august sub conducerea colonelului comunist Rol Tanguy — și reacțiile diverselor personaje cunoscute din capitolele inițiale. De la apariția primelor drapele tricolore arborate cu curaj de patrioți, pînă în clipa cînd generalul von Choltitz află că nu va primi, pentru a-și apăra pozițiile, tancurile promise inițial de înaltul comandament nazist, evenimentele se succed tumultuos. Autorii cărții relatează despre profunda nemulțumire a comandamentului militar american cînd se află că a izbucnit insurecția (în aceeași zi în care generalul Eisenhower declanșa ofensiva bazată pe planul de ocolire a capitalei franceze) ; despre demersurile consulului suedez Nordling, despre ezitările generalului von Choltitz și despre încercările unor reprezentanți ai Franței de a determina modificarea strategiei americane. În continuare sînt evocate mesajul prin care generalul de Gaulle îi cerea generalului Leclerc să înainteze spre Paris chiar în pofida ordinelor americane ; dispoziția categorică dată de Hitler cu privire la distrugerea Parisului ; pregătirile efectuate de trupele naziste la Paris pentru executarea ei. Toate aceste fapte și acțiuni sînt raportate în permanență la dezvoltarea rapidă, de nestăvilit, a insurecției armate a populației pariziene. Concomitent cu luptele de stradă, autorii cărții înregistrează marșul spre Paris al diviziei a doua de blindate a Franței libere și, în cele din urmă, al diviziei a IV-a de infanterie americană.

În numărul de față și în numerele următoare reproducem din capitolele ultimei secțiuni a cărții — „Eliberarea"

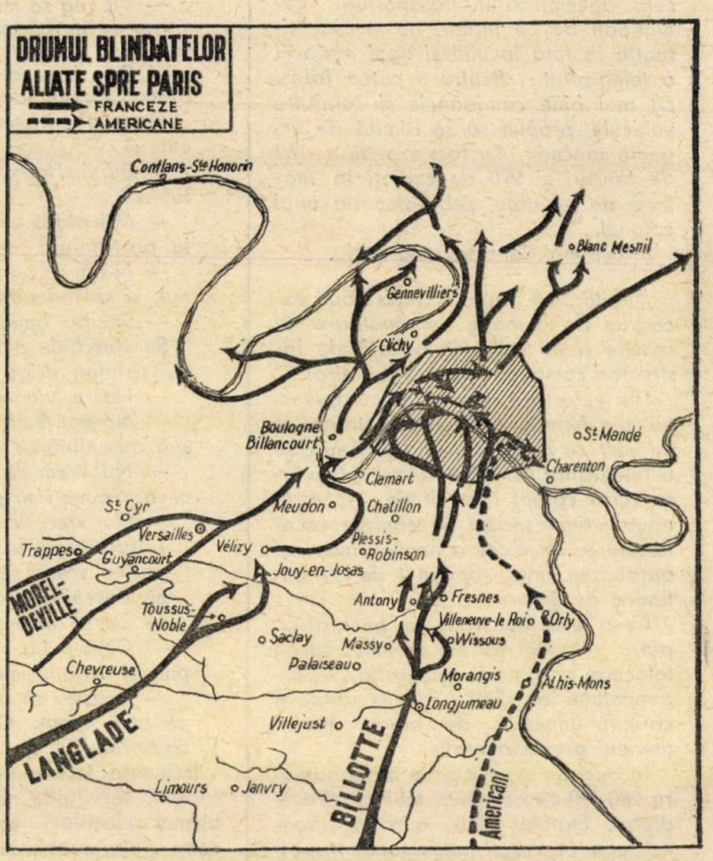

Liniile negre indică direcțiile de înaintare spre Paris ale trupelor franceze și americane

- **O zi unică**
- **Subofițerul Hans Fritz e rugat să tragă din altă parte**
- **„Circul să plece la drum"**
- **Cum s-au regăsit frații Davanture**
- **„Domnule, unde sînt germanii?"**
- **Un colonel cu imaginație**
- **„Rousseau, ora H"**

Ziua gloriei a sosit. Parisul așteaptă de patru ani această auroră care în sfîrșit mijește. Nici o adiere de vînt, nici un nor, un imaculat cer albastru. Natura și Istoria par să-și fi dat mîna pentru a avea această zi minunată, unică. Încă de la deșteptarea lor, la 25 august 1944, 3 500 000 de parizieni sînt gata să reverse asupra capitalei lor eliberate un asemenea val de fericire și bucurie încît un soldat american, romancierul Irwin Shaw, avea să exclame peste cîteva ore: „Războiul ar trebui să se sfîrșească azi."

După ce au numărat anii, lunile, zilele, parizienii numără acum ultimele minute.

În vederea ultimei bătălii, Forțele Franceze din Interior conduse de colonelul Rol își întăresc presiunea în jurul punctelor de sprijin germane și se pregătesc pentru asaltul care va încununa printr-o victorie glorioasă cinci zile de lupte eroice.

Pentru mulți parizieni, această zi va aduce o bucurie și mai mare chiar decît eliberarea. Mame își vor regăsi pe neașteptate copiii, femei — soțul, copii — tatăl.

Doi parizieni necunoscuți trebuie să-și îndeplinească o promisiune. Pierre Lorrain, în vîrstă de 54 de ani, șeful serviciului de întreținere al uzinelor „Renault" din Boulogne-Billancourt, a jurat că va înălța deasupra uzinei primul drapel tricolor. Toată noaptea a așteptat într-un atelier clipa în care va putea să-și respecte angajamentul. Ofițerul de pompieri Raymond Sarniguet a jurat și el să înalțe azi tricolorul pe cerul Parisului. Pentru Sarniguet este vorba de o revanșă personală. Vrea să fie primul care să înalțe cele trei culori în vîrful monumentului de pe care, într-o tristă după-amiază din iunie 1940, fusese obligat să le îndepărteze cu propriile sale mîini. Acest monument este Turnul Eiffel.

■

Încercuiți în punctele lor de sprijin, apărătorii germani ai Parisului numărau și ei minutele care îi despărțeau de asaltul final. La Comandatura din Place de l'Opéra, colonelul Hans Römer, din Wiesbaden, striga: „Trebuie să luptăm pînă la ultimul cartuș pentru führer".

La cele mai multe puncte de sprijin, ultimul mic dejun al combatanților era alcătuit dintr-o băutură neașteptată: o jumătate de sticlă de coniac. La Camera Deputaților, subofițerul Hans Fritz, care căzuse în ajun într-o ambuscadă a F.F.I., cu camionul lui cu torpile cu tot, primi ordin să recupereze camionul. Dar după ce străbătuse doar cîțiva metri, Fritz descoperi în toate părțile baricade construite în cursul nopții de patrioți. Prins brusc sub focul încrucișat al mitralierelor franceze, Fritz bătu în retragere. Sub portalul unde se refugiase, germanul văzu o bătrînă care întredeschise ușa. Ea ceru politicos subofițerului să binevoiască „să-și tragă focurile de armă din altă parte". Fritz oftă. Nu mai avea chef să tragă focuri de armă. Nici de sub portalul acestei clădiri, nici din altă parte. „Pentru mine războiul s-a sfîrșit!" îi mărturisi el bătrînei cu un fel de ușurare. Apoi hotărî să aștepte în ascunzătoarea lui. Cînd va vedea primul soldat inamic, își va arunca pușca și se va preda.

În grădina Tuileries, generalul von Choltitz, însoțit de colonelul Hans Jay, inspecta pentru ultima oară trupele camuflate sub copacii de trei ori seculari. Privind frunzișul arămiu al grădinii, albastrul pur al cerului, soarele care mîngîia acoperișurile, Dietrich von Choltitz își spuse cu oarecare amărăciune că parizienii vor avea o zi foarte frumoasă pentru eliberarea lor.

La centrala de transmisii a Marelui Paris, subofițerul Otto Vogel era de neconsolat. Încercase pentru ultima oară să telefoneze familiei sale la Bad Wimpfen. Dar legătura telefonică nu reușise să treacă de Reims. Pe biroul subofițerului, telefoanele zbîrnîiau într-una. „Ascult — spunea Vogel — aici Comandamentul Marelui Paris". Dar la capătul firului, de cele mai multe ori, răspundeau voci de francezi sau de englezi, care își băteau joc de el. Își rezervau camere la hotel „Meurice" chiar pentru seara aceea. Spre ora opt dimineață, teleimprimatorul secret se opri brusc. Transmitea o întrebare pe care O.K.W. o adresa comandantului Marelui Paris fără să se fi ostenit măcar s-o cifreze. Otto Vogel citi: „A început sau nu distrugerea obiectivelor din Paris?"

■

Pentru sergentul Milt Shenton, americanul al cărui „vis de copil sărac" fusese să vadă Parisul, perspectiva de a intra în Paris era acum un coșmar. Tocmai aflase că fusese desemnat ca cercetaș al companiei sale, care avea misiunea de a deschide întregii divizii a IV-a drumul spre Paris. Însemna deci că el va fi una din primele ținte care vor apărea în linia de foc a mitralierelor germane. Shenton mai avusese această cinste în cursul unei alte ocazii memorabile. La 6 iunie fusese primul soldat din divizia lui care pusese piciorul pe nisipul plajei Utah. Scăpase cu bine. Dar niciodată, gîndea el, un om nu ar putea să aibă de două ori în viață un asemenea noroc. În dimineața aceea, în timp ce își încărca jeepul cu grenade și cartușe, Shenton trimitea la dracu' Parisul și pe parizieni.

La Fresnes, la Croix-de-Berny, pe podul din Sèvres, mai departe, în sătulețele Nozay și Orphin, oamenii din divizia a II-a franceză și din divizia a IV-a americană se pregăteau, asemenea sergentului Shenton, pentru ultimul asalt care să-i conducă în inima Parisului. Urmau să pornească pe patru drumuri. La vest de capitală, francezii colonelului Paul de Langlade, sosiți în ajun pe podul din Sèvres, urmau să ajungă în Place de l'Etoile, prin Auteuil și Bois de Boulogne. La sud-vest de Paris, trupele colonelului Pierre Billotte erau împărțite în două grupuri de asalt. Primul, comandat de colonelul Louis Dio, trebuia să intre prin poarta Orléans, să treacă prin spatele gării Montparnasse, de-a lungul bulevardului des Invalides, și să ajungă la Camera Deputaților și la Quai d'Orsay. Al doilea, comandat chiar de Billotte, urma să treacă prin Gentilly, apoi pe lîngă închisoarea Santé și Palatul Luxembourg și prin Cartierul Latin, trebuind să coboare apoi strada Saint-Jacques pînă la Prefectura Poliției și la Catedrala Notre-Dame.

Regimentul al 12-lea al diviziei a IV-a americane, precedat de o avangardă a escadronului al 38-lea de recunoaștere al cavaleriei americane, avea să treacă prin poarta Italiei și prin gara Austerlitz spre Prefectura Poliției. În spatele acestor trupe, regimentele al 8-lea și al 22-lea aparținînd aceleiași divizii urmau să traverseze orașul și să se îndrepte spre nord-est pentru a apăra împrejurimile lui împotriva unui eventual contraatac german.

Prețioasele informații care indicau în mod precis amplasarea punctelor de sprijin germane și itinerariile de folosit pentru a le evita, comunicate în ajun de agentul Abwehrului, Bobby Bender, lui Lorrain Cruse, nu ajunseseră la Leclerc. Și totuși, în ajun, Cruse plecase cu bicicleta pentru a le aduce el însuși la statul major al lui Leclerc. În apropiere de podul din Sèvres îl găsise pe colonelul de Langlade, dar acesta pierduse contactul prin radio cu Leclerc. De altfel, cele trei grupuri de asalt franceze mărșăluiau deja spre obiectivele lor. Din zorii zilei, carele blindate și automobilele militare franceze și americane străbăteau cu toată viteza suburbiile de vest și de sud ale capitalei. Coloanele lor se întindeau pe mai mulți kilometri. Pentru soldații din divizia a 2-a, care se înapoiau la casele lor, ca și pentru americanii plini de curiozitate, dispoziția simplă dată în dimineața aceea de căpitanul Billy Buenzle din New Jersey, șeful escadronului al 38-lea de recunoaștere al cavaleriei americane, rezuma ordinul de zi: „Put the show on the road, and get the hell into Paris". (Circul să plece la drum, luați-o cu toată viteza spre Paris.)

■

În primele ore ale înaintării lor, trupele aliate nu întîmpinară nici o rezistență. Retranșați la punctele lor de sprijin unde erau înconjurați de F.F.I., hitleriștii așteptau calmi ca asediatorii să vină să-i atace și să-i izgonească. Grupuri izolate deschideau uneori focul, făcîndu-i pe civili să se împrăștie ca potîrnichile.

Primele trupe ajunseră în inima orașului spre ora 8 dimineața. Sfîrșit de oboseală, căpitanul Georges Buis atipise în turela carului său blindat. Deșteptat brusc de oprirea motorului, deschise ochii și înălță capul. Ceea ce văzu atunci avea să-i rămînă pentru totdeauna întipărit în memorie. Deasupra lui, scăldate în soare, se înălțau turnurile Catedralei Notre-Dame. Căpitanul Billy Buenzle, din regimentul al 38-lea de recunoaștere al cavaleriei americane, ajunsese și el în inima Parisului. Timp de o oră, strecurîndu-se pe străduțele din Cartierul Latin și de pe malul stîng al Senei, francezii și americanii se întrecuseră pentru a intra primii în Île de la Cité. Căpitanul Buis și carele sale blindate cîștigaseră. Sosiseră cu cîteva minute înainte de blindatele căpitanului Buenzle. La microfonul radioului său, americanul anunță cu glas triumfal șefului corpului său de armată, colonelul Cyrus A. Dolph, că ajunsese „chiar în inima Parisului". „Cum dracu' știi?" întrebă colonelul neîncrezător. „Dar pentru numele lui Dumnezeu — răspunse Buenzle furios — mă aflu exact în fața Catedralei Notre-Dame!"

De-a lungul coloanelor care se îndreptau spre centrul capitalei, eliberatorii văzură în sfîrșit cu propriii lor ochi obiectul îndelungatei lor visări. Subțiri, bronzate, elegante, pariziencele erau și mai frumoase încă decît își închipuiseră ei în pustiurile Africii sau în grădinile Normandiei. Aplecat peste automobilul său militar „Lunéville", soldatul Marcel Ruffin era îmbrățișat de zeci de parizience. Caporalul Lucien Davanture încerca impresia delicioasă de a fi „literalmente luat cu asalt".

Pentru mulți soldați din divizia Leclerc, un moment și mai mișcător decît primirea delirantă din partea mulțimii era momentul regăsirii familiilor și prietenilor lor. Pe Avenue de La Bourdonnais, din automobilul său militar, caporalul Georges Bouchet văzu o femeie sărind sub o rafală de mitralieră și aruncîndu-se în hohote de plîns în brațele unui infanterist. „Fiul meu, fiul meu", murmura ea. În apropiere de Place du Châtelet, Georges Thiolat zări două siluete cunoscute. Erau părinții săi care, pe un tandem, se îndreptau spre carul lui blindat. Căpitanul André Gribius, care tocmai își regăsise părinții la Versailles, binecuvînta momentul fericit în care se gîndise să încarce în jeep încă o ladă cu rații alimentare. Abia își recunoscuse părinții: mama lui slăbise cu 20 de kilograme, iar tatăl lui — cu 15.

→

arde Parisul?

Dar poate cea mai emoționantă regăsire din toate cîte au avut loc în ziua aceea a fost întîlnirea caporalului Lucien Davanture cu fratele său. Știa că acesta se ascunsese la Paris pentru a scăpa de deportarea în Germania. De-a lungul străzilor, caporalul îi căutase chipul în mulțime. Acum, chiar în inima Parisului, în apropiere de Pont Neuf, pe cînd tunul său de 75 mm era ațintit spre magazinele „Samaritaine", Davanture observă un bărbat care se îndrepta încet spre tancul lui „Sherman". În momentul în care acesta ajungea în fața șenilelor tancului, Lucien simți că i se oprește inima în loc. Plutind într-o uniformă de agent de poliție, de două ori mai largă decît s-ar fi cuvenit, îngrozitor de slab, purtînd o brasardă cu inițialele F.F.I., apăru fratele său pe care nu-l văzuse de trei ani. Cei doi frați, care simbolizau cele două jumătăți ale aceleiași Franțe combatante, se aruncară unul în brațele celuilalt „ca împinși de un curent electric" și se îmbrățișară îndelung. Dar prima lor întîlnire nu avea să dureze decît cîteva secunde. Tancul „Viking" primise pe loc ordinul să se îndrepte spre Tuileries, unde Dietrich von Choltitz masase patru tancuri „Panther". Soldatul din F.F.I. încercă să se strecoare în turelă pentru a-și însoți fratele, dar văzînd că prezența sa risca să-i stînjenească pe servanți, renunță și rămase în rîndurile infanteriștilor și ale membrilor F.F.I. Cei doi frați urmau să atace împreună grădina Tuileries.

Nu toate întîlnirile avură acest deznodămînt fericit. Pe Rue de la Pompe, spahiul Robert Perbal, original din Rombas, un sat din Lorena, se întîlni cu un compatriot care îi dezvălui că tatăl său fusese deportat cu doi ani înainte la Buchenwald. În Place de l'Hotel de Ville, locotenentul Henri Karcher văzu un tînăr care se îndrepta spre automobilul lui militar. „Scuzați-mă — îi spuse necunoscutul — nu cunoașteți din întîmplare pe fratele meu, Lucien Loiseau? N-am avut niciodată știri de la el de trei ani, de cînd a plecat la de Gaulle". Karcher îl privi pe tînăr în tăcere. Apoi spuse: „Îl cunoșteam într-adevăr pe Lucien. Era cel mai bun prieten al meu. A fost ucis la Bir Hakeim..."

Pentru mulți soldați din divizia Leclerc, telefonul pe care unii dintre ei avuseseră surpriza să-l poată folosi în ajun a fost în dimineața aceea prima legătură cu familiile lor. Soldatul Jean Ferracci scria pe bucățele de hîrtie numele și numărul de telefon al sorei lui — proprietara unui magazin de mezeluri din Montmartre — și împărțea bilețele în mulțime ori de cîte ori automobilul său militar se oprea. Puțin după aceea telefonul începu să sune într-una la proprietara magazinului pentru a i se anunța că fratele ei mai mic se înapoiase. În apropiere de Saint-Cloud, caporalul Max Giraud auzi un comerciant oferind telefonul lui. Giraud sări din jeep și formă numărul de telefon al tatălui său, un cofetar din centrul orașului. „Cum, nu ești prizonier în Germania?", îl întrebă acesta uimit.

Colonelul „Jade Amicol", șeful Intelligence Service-ului în Franța, care plecase din Paris cu misiunea Nordling, se înapoia și el cu primele coloane ale eliberatorilor. Însoțit de locotenet-colonelul Ken Downes și de locotenentul John Mowinckle, un mustăcios pușcaș marin care fusese crescut la Paris, sosi în fața micii mînăstiri la poarta căreia sunase cu 22 de zile înainte parașutistul Alain Perpezat pentru a aduce prețiosul lui mesaj. Starețul mînăstirii, sora Jean, întredeschise oblonul. Cînd îl recunoscu pe vizitator, scoase un strigăt de bucurie și deschise larg porțile. După ce-i pofti pe oaspeți în micul vorbitor, le înmînă cîteva foi de hîrtie pe care se afla tot planul de retragere a trupelor germane la nord și la est de Paris.

La cîteva sute de metri de podul din Saint-Cloud, într-un mic apartament din Boulogne-Billancourt, o femeie plîngea în fața mesei pe care pregătise micul dejun. Pierre Lorrain, soțul ei, nu se mai înapoiase. Chiar în clipa cînd săvîrșise ceea ce visase timp de patru ani — înălțarea tricolorului pe acoperișul uzinei sale — trecuse pe stradă un camion plin de soldați germani. O ploaie de gloanțe sfîșiase albastrul cerului de august. Atins de șapte proiectile, Lorrain se prăbușise sub faldurile marelui drapel tricolor.

Căci, ici și colo, zgomotul gloanțelor începea să se amestece cu strigătele pline de bucurie ale mulțimii. Aceste prime împușcături care reîncepeau în tot orașul, reaminteau în mod brutal că 20 000 de soldați germani, aproape la fel de mulți la număr ca și atacanții lor, continuau să ocupe străzile Parisului și aveau să lupte pentru a-și apăra pielea.

În fruntea blindatelor sale, locotenentul Pierre de Fouchardière, din regimentul 501 de tancuri, sosea în Place de l'Observatoire, cu desăvîrșire pustie, după ce străbătuse o mare de oameni. Auzi focuri de armă și sări din tancul lui „Sherman". Alergă spre singurul om pe care îl văzu, un bătrîn care se ascundea sub o poartă.

„Domnule, unde sînt germanii?", îl întrebă el.

■

Germanii se aflau la colțul străzii. În uriașul Palais du Luxembourg, încununat de cupola lui cu opt fețe, în grădinile cu statui grațioase ale marilor doamne din istoria Franței, 700 de oameni cu căști erau gata să lupte „pînă la ultimul glonte". În zori, comandantul lor plin de imaginație, colonelul Kayser, împărțise fiecăruia cîte o jumătate litru de coniac și un pachet de țigări.

Ghemuiți în gropile lor săpate în straturile de mușcate și begonii, pe care grădinarii feldmareșalului Sperrle le întreținuseră cu atîta grijă în cei patru ani de ocupație, obergefreiterul Hans Georg Ludwigs și parașutiștii din divizia a 6-a supraveghează intrările grădinii. Deasupra capetelor lor, pe acoperișul palatului, un observator din compania a 484-a de jandarmerie germană scrutează cu binoclul străzile care converg spre palat. De îndată ce va fi zărit apropiindu-se pe primul soldat inamic, trebuia să-l anunțe pe colonelul von Berg care, de la 30 de metri sub pămînt, în fostul adăpost antiaerian al mareșalului Sperrle, conduce apărarea clădirii.

Uriașul complex pe care se pregătesc să-l apere soldații colonelului von Berg cuprinde aproape un cartier întreg. Inima lui este Palatul Luxembourg însuși, prelungit spre vest de o altă clădire, Micul Luxembourg, fosta reședință a președintelui Senatului. La celălalt capăt al grădinii, spre sud, se află o clădire lungă, liceul Montaigne, iar alături înalta fațadă a Școlii de Mine.

La numai 60 de metri, pe celălalt trotuar al bulevardului Saint-Michel, un grup de civili se pregătiseră toată noaptea să dezlănțuie furtuna pe care o așteaptă tanchistul Willy Linke. Într-o sală de examene de pe Rue de l'Abbé-de-l'Epée 12, în care generații de liceeni și-au dat bacalaureatul, un tînăr cu părul vîlvoi se pregătește să ordone asaltul împotriva soldaților colonelului von Berg. Poartă galoane de colonel și e comunist. Îl cheamă Pierre Fabien. La 25 de ani fusese deja rănit de trei ori, în Spania și în Cehoslovacia, unde lupta ca voluntar împotriva fasciștilor. De două ori reușise să scape din ghiarele Gestapoului — ultima oară cu numai cîteva minute înainte de a fi executat. În urmă cu doi ani doborîse cu mîna lui, în stația de metrou Barbès, pe primul ofițer german care avea să fie ucis la Paris. De cinci zile, Fabien și oamenii lui din F.F.I. îi hărțuiau neîncetat pe germanii din Palais du Luxembourg, obligîndu-i să se adăpostească în fortăreața lor. Acum, tînărul colonel putea da ordinul pentru care arsese de nerăbdare toată săptămîna: „Azi luăm Luxembourgul!" anunță el. Apoi își chemă adjunctul și ordonă: „Rousseau, ora H: 8,30".

(Va urma)

Cu primele camioane capturate de la ocupanți, patrioții se îndreaptă spre punctele unde germanii opun rezistență

James RESTON

Porumbelul trădat

Comitetul Național Democrat a hotărît să recuze pe toți „porumbeii" democrați nestatornici care refuză să sprijine desemnarea președintelui Johnson pentru alegerile prezidențiale de anul viitor. Este firesc ca lumea să se întrebe : cum anume se va exercita această recuzare ?

— Sprijiniți sau nu sprijiniți realegerea lui Lyndon Baines Johnson ca președinte al Statelor Unite ?

— Care Johnson ?

— Vă rog să fiți serios. Aveți sau ați avut vreodată unele rezerve cu privire la înțelepciunea, bunele intenții sau succesul politicii președintelui Johnson în Vietnam ?

— Într-o noapte, cînd pierderile noastre depășiseră 100 000 de oameni, cînd bugetul războiului a crescut la 30 de miliarde de dolari, cînd toți foștii noștri aliați ne-au părăsit, iar tulburările rasiale nu au mai putut fi controlate, trebuie să admit că am avut pentru moment o urmă de îndoială.

— Cum s-a exprimat această îndoială ?

— I-am zîmbit a doua zi senatorului Robert Kennedy, pe cînd ne aflam la bufetul Senatului.

— Și ce a făcut el ?

— Nu m-a văzut fiindcă mă aflam pe partea în care îi cade părul în ochi.

— Considerați, totuși, că ați fost credincios de la început politicii duse de președintele Johnson în Vietnam ?

— În special la început.

— Ce înțelegeți prin asta ?

— La început am fost nu numai credincios politicii președintelui în Vietnam, dar chiar entuziasmat de această politică. În 1964, el era împotriva lărgirii războiului și aceasta era și părerea mea. Era împotriva bombardării Vietnamului de nord și împotriva unui război terestru pe continentul asiatic, iar eu eram de acord cu el.

— Evident, președintele a considerat că escaladarea războiului va întări moralul sud-vietnamezilor și va reduce pierderile noastre. Nu v-a impresionat acest lucru ?

— Desigur că da. Cred că nimic nu m-a deprimat mai mult decît moralul sudvietnamezilor și creșterea pierderilor noastre.

— Cred că m-ați înțeles greșit. Doriți desigur ca președintele să-și respecte angajamentele ?

— Firește. Angajamentele pe care și le-a luat față de poporul american, de a evita un război terestru în Asia și de a duce un război împotriva sărăciei în orașele americane, au fost minunate. Apropo, ce s-a întîmplat cu ele ?

— Eu sînt cel care pune întrebări. Ați fost vreodată membru al unei organizații, asociații sau conspirații avînd scopul de a răsturna Administrația lui Lyndon Baines Johnson ?

— Am frecventat cîndva universitatea Harvard.

— Aveți în mod obișnuit legături cu persoane care critică felul cum președintele duce războiul din Vietnam ?

— E imposibil să-i evit. Mă întîlnesc adeseori cu iubitul nostru lider al majorității, senatorul Mansfield, precum și cu senatorii Fulbright, Kennedy, McCarthy, Symington, Morton, Case, Javits, Aiken, Cooper și, desigur, cu unii membri ai Cabinetului, cu persoane ca Galbraith și Schlesinger și cu...

— Citiți cuvîntările președintelui ?

— Pe toate. Îmi pregătesc pentru campania electorală extrase din declarațiile despre toate problemele, de la Isaiia și meritele reflecției în comun pînă la generalul Westmoreland și proporția pierderilor, de la pacificarea calculată la exterminarea accidentală, de la...

— Ajunge. Cred că este suficient. Mă tem, pe baza celor spuse de dumneavoastră, că voi fi obligat să vă recuz. Mai aveți ceva de spus ?

— Ca să fiu sincer, cred că este un lucru nu numai fără precedent și lipsit de rațiune. Nimeni pînă acum nu s-a gîndit să unifice partidul democrat. În afară de asta, nu eu mi-am schimbat părerile, ci Johnson.

(Din **International Herald Tribune**)

Newsweek
NEW YORK

BOALA ANACRONISMULUI

„DACĂ AȘ FI secretar de stat — mi-a spus săptămîna trecută cineva care face politică la Washington de douăzeci de ani — aș începe să măsor de urgență ce distanță a parcurs lumea în ultimele două decenii și în ce măsură politica americană a rămas în urmă. Aș reexamina toate premisele din deceniul al cincilea și toate definițiile oficiale răsuflate. Aș trece de asemenea în revistă toate angajamentele de pe întregul glob pentru a înlătura ceea ce este de prisos și fără valoare".

O asemenea apreciere nu ar stîrni senzație dacă ar veni din partea unuia dintre cei ce critică Administrația, ca de exemplu senatorul William Fulbright. Dar cel care a dat acest semnal de alarmă se numără printre cei mai apropiați consilieri ai lui Lyndon Johnson. Existența unei stări de spirit atît de pesimiste în acest cerc privilegiat sugerează că întreg Washingtonul își dă seama că politica națională trădează din nou o cunoscută slăbiciune americană : obiceiul de a înregistra istoria privind arătătorul unui ceas rămas în urmă, în timp ce restul lumii aleargă înainte, în conformitate cu propriul său calendar.

Senzația pare și mai accentuată în momentul de față datorită marcării simultane a unor aniversări diferite, dar legate între ele. La Washington, C.I.A. — care reprezintă un fel de monument american ridicat conflictului Est-Vest — a sărbătorit de curînd împlinirea a douăzeci de ani de existență. Cu acest prilej, președintele a salutat activitatea sa ca fiind „cea mai bună din lume". La New York, Adunarea Generală a O.N.U. și-a sărbătorit cea de-a 22-a sesiune alegîndu-l ca președinte al său pe ministrul de externe român — primul reprezentant al unei țări socialiste care deține această funcție. La San Francisco, ministrul apărării, Robert McNamara, a sărbătorit „cel de-al 22-lea an al secolului atomic", proiectînd o rețea de apărare antirachete, în valoare de 5 miliarde dolari, și lansînd, în același timp, următorul apel patetic : „Lumea are nevoie de o nouă cursă spre rațiune".

Acest apel pare inatacabil, dar pentru mulți americani el sună a gol. Într-adevăr, prea puțini americani pot afirma cu convingere că actuala politică americană este rezonabilă. Această îndoială are la bază evoluția istorică. Principalele angajamente americane îmbrățișează nu mai puțin de 42 de țări, există o prezență militară americană în 38 de țări, iar ajutorul american se îndreaptă spre 76 de țări. Angajamentele își au rădăcinile într-o diplomație veche de 20 de ani : tratatul interamerican (1947), N.A.T.O. (1949) și S.E.A.T.O. (1954). Totuși, oricît de superficial ai privi înapoi spre lumea de acum 20 de ani, ea îți apare ca o lume aproape străină...

Se conturează cu insistență o îndoială : oare politica potrivită *atunci* este potrivită și *astăzi* ? Și totuși planurile americane fundamentale nu par să fi suferit vreo schimbare... În Europa, o forță americană de peste 350 000 de oameni continuă să stea de veghe împotriva celei mai improbabile perspective : o masivă înaintare sovietică spre Atlantic. *De ce ?...* În Asia, o forță americană de aproape 700 000 de oameni este desfășurată din Vietnam pînă în Coreea pentru a impune un aranjament politic. *În ce fel ?...* Iar Washingtonul pare să adreseze întregii lumi de la sfîrșitul deceniului nostru exact aceeași retorică, pe același ton moralizator care reprezenta moda politică la începutul deceniului trecut. Aproape în toate ocaziile, ultima apologie proclamată de Dean Rusk poate fi citită ca cea mai veche anatemă pronunțată de John Foster Dulles.

Această profundă lipsă de discernămînt explică slăbiciunile conducerii americane. Obiectivele americane sînt atît de umflate încît angajamentele acestei țări nu se întind numai pe continente ci, cu tot atîta lipsă de discriminare, de-a lungul deceniilor. De aici →

— *De dormit, dorm bine. Numai cînd sînt treaz am coșmaruri...*

(Din **International Herald Tribune**)

poate rezulta cel mai rău gen de politică națională : întîmplătoare, reacționară și pripită.

Chiar și îngrijorarea exprimată de prietenul președintelui mi s-a părut întîrziată. Într-adevăr, ea mi-a reamintit o convorbire pe care am avut-o cu zece ani în urmă la Londra cu înzestratul Sir Ivone Kirkpatrick, pe atunci subsecretar permanent la Ministerul de Externe, care mi-a declarat că „trebuie să ne stabilim priorități, trebuie să facem alegeri. Este singurul lucru rațional".

Dar această frontieră a rațiunii, politica americană nu reușește să o găsească și să se îndrepte spre ea.

Emmet John HUGHES

LE NOUVEL
OBSERVATEUR
PARIS

„MOMENTUL CEL MAI GREU"

PENTRU cei 650 de delegați întruniți săptămîna trecută la Conferința laburistă de la Scarborough, acesta a fost, după o formulă a ziarului „Times", „cel mai greu moment al vieții lor". Ei se puteau întreba pe bună dreptate la ce servește partidul laburist dacă, trei ani după venirea la putere, nu a mai rămas nimic din promisiunile sale și din programul său electoral. Ei se puteau întreba, de asemenea, ce rămîne „laburist" într-o politică — respinsă luna trecută cu o majoritate de 1,4 milioane de voturi de către sindicate — care condamnă la șomaj 600 000 de muncitori, contează pentru iarna aceasta pe 750 000 de șomeri și pe cel puțin 500 000 în următorii trei ani.

De asemenea, ei își pun întrebări asupra viitorului partidului laburist care, în răstimp de un an, a pierdut 10 la sută din efectivele sale și trebuie să-l audă pe ministrul „său" de externe justificînd politica vietnameză a lui Johnson, pe care chiar guvernul moderat al Olandei o denunță.

Ce era însă de făcut ? Răsturnarea echipei guvernamentale a lui Wilson și a actualului organ executiv al partidului nu putea intra în discuție. Delegații nu au avut timpul necesar să se consulte asupra unei politici de schimb ; și dacă moțiunea referitoare la Vietnam (prin care se cere guvernului „să se desolidarizeze complet de Statele Unite") a fost votată, Conferința a scos în evidență, cu privire la celelalte probleme, absența unor lideri capabili să traducă nemulțumirea congresiștilor în perspective și la proporții coerente. Astfel, cu excepția ministrului de externe George Brown — care, într-o zi sau alta, își va pierde portofoliul pentru vina de a nu fi știut să apere o politică externă de neapărat — echipa lui Wilson a ieșit din încurcătură grație formulei magice : „nu există o politică de schimb". La aceasta, Wilson personal a adăugat această sfidare : „Guvernul va persevera în actuala strategie economică pe toată perioada viitorilor trei ani, și chiar mai departe".

Înseamnă aceasta curaj ? Întrebarea este pusă de săptămînalul laburist „New Statesman", care răspunde : „Este necesar mai mult curaj pentru a provoca șomajul decît pentru a înfrunta pe experții Trezoreriei și pe bancherii străini ? Pentru a apăra politica americană decît pentru a înfrunta furia președintelui Johnson ? Pentru a refuza reducerea cheltuielilor militare, cerute de aripa stîngă, decît pentru a-i brava pe mandarinii Ministerului de Externe ? Mișcarea laburistă, după însăși expresia lui Wilson, este sau o cruciadă sau nimic. Dacă, din pragmatism, el nesocotește idealurile sale, își pierde capacitatea de a se sprijini pe entuziasmul și dezinteresarea militanților săi și se predă inamicilor".

Toate acestea ar fi vorbe zadarnice dacă, într-adevăr, nu ar exista o politică de schimb. Or, aceasta există, așa cum au reamintit-o, în afară de cei 70 de deputați ai stîngii laburiste, ziarele „Times" și „Guardian". Ea ar consta în a naționaliza și apoi în a vinde o parte din activurile britanice din străinătate (în valoare de aproximativ 7 miliarde de dolari), pentru a rambursa datoriile țării ; în a restrînge draconic exporturile de capital ; în a limita importurile numai la produsele esențiale ; în a reduce bugetul și prezența militară britanică în străinătate. În sfîrșit — și îndeosebi — ea constă în „a renunța la rolul nostru de bancher internațional, rol incompatibil cu o politică socialistă" deoarece face din stabilitatea lirei sterline prioritatea priorităților și că această stabilitate depinde la rîndu-i de bunul plac al băncilor străine (al „Gnomilor de la Zürich") care ar refuza credite unui guvern socialist.

Faptul că 70 de deputați laburiști au ajuns să reclame distrugerea zonei lirei sterline, devalorizarea lirei și lichidarea sa ca monedă de rezervă, marchează o evoluție care ar fi fost de neconceput cu trei ani în urmă. Întreaga politică wilsoniană din ultimii trei ani (și din următorii trei ani — dacă ar fi să dăm crezare cuvintelor primului ministru) — decurge, într-adevăr, din voința de „a salva cu orice preț lira sterlină". Iar această politică însăși are la bază mai degrabă motive pasionale decît rationale.

Într-adevăr, pentru că au îndrăznit ca, primii, cu 40 de ani în urmă, să devalorizeze lira sterlină, cu prilejul unei scurte experiențe guvernamentale (prima din istoria lor), laburiștii au fost stigmatizați drept groparii Imperiului, ai națiunii și ai tot ceea ce era sacru în țară. Ura clasei conducătoare britanice — convinsă de dreptul său de a guverna țara — s-a dezlănțuit atunci cu o asemenea ferocitate încît laburiștii, profund traumatizați, s-au jurat să nu se mai atingă vreodată de monedă. Acest jurămînt a fost și este respectat. Traumatismul nu a fost încă înlăturat. Cu toate că la începutul anilor 1950 conservatorii înșiși au devalorizat lira sterlină, pentru majoritatea conducătorilor laburiști onoarea, respectabilitatea ,dovada capacităților lor politice, continuă să se măsoare după aptitudinea lor de „a salva lira sterlină".

Totuși, există puține șanse ca moneda britanică să fie salvată. Căci, în timp ce 70 de deputați de stînga, prin propunerea lor cinstită, fac ca partidul laburist să execute un pas uriaș pe calea emancipării de sub tutela așezărilor și tabuurilor existente, guvernul Wilson însuși pregătește la rîndul său o lichidare, cel puțin parțială, a rolului monetar al Angliei. El știe într-adevăr că aderarea Angliei la Piața comună — aderare pentru care a încetat să mai pună condiții — ar însemna totodată sfîrșitul rolului ei de „bancher mondial".

Acest lucru a fost afirmat în mod clar de către Comisia de la Bruxelles, (care este forul executiv al Pieței comune) în avizul (confidențial încă) de 108 pagini pe care l-a publicat în privința cererii britanice de aderare. Întocmai ca și opoziția laburistă, Comisia de la Bruxelles subliniază că stagnarea economică este în momentul de față prețul pe care Anglia trebuie să-l plătească pentru stabilitatea monedei sale, pentru echilibrul balanței sale de plăți. De aici, concluzia „eurocraților" că aderarea britanică la Piața comună va implica o devalorizare a lirei sterline, renunțarea la statutul său privilegiat și deci dezmembrarea zonei lirei sterline.

În lumina acestui verdict, tactica lui Wilson apare clară : el mizează (fără să mărturisească) pe organul executiv al Pieței comune pentru a impune Angliei reforme monetare indispensabile, dar a căror răspundere, un prim-ministru britanic — afară de cazul cînd ar avea un curaj extraordinar — nu și-o poate asuma. Aderarea la Piața comună va obliga Anglia la o conversiune materială și morală pentru care clasa sa conducătoare nu este pregătită nici din punct de vedere material, nici din punct de vedere moral.

Acesta este adevărul pe care Wilson nu îndrăznește să-l spună în mod deschis criticilor săi. Iar aceștia, fie ei de dreapta sau de stînga, nu au demon-

Ce ar aduce Anglia Pieței comune

ACTIV

— Un potențial de cercetări științifice egal cu cele ale Franței, Italiei și Olandei la un loc (adică 60 la sută din potențialul celor 6), dar care, subliniază Comisia de la Bruxelles, nu este totdeauna bine folosit.

— Industrii fără echivalent în Europa occidentală, în domeniul electronicii, al calculatoarelor, al construcției aeronautice, al energiei nucleare.

— O rețea comercială și bancară unică în lume, dar care va trebui să fie readaptată, precum și o mare piață a capitalurilor.

— Debușeu pentru o parte din excedentele agricole europene.

PASIV

— O datorie de aproximativ 40 miliarde de dolari (din care zece miliarde față de țările zonei lirei sterline). Această datorie este mascată în momentul de față de faptul că lira este o monedă de rezervă, folosită (ca și aurul și dolarul) de către băncile centrale străine pentru efectuarea plăților lor internaționale. Rezervele mondiale de lire sterline, care sînt de fapt creanțe asupra Băncii Angliei, ar urma să devină după aderarea britanică creanțe asupra ansamblului țărilor Pieței comune.

(Din Le Nouvel Observateur)

strat că ar exista o altă cale. Realitatea este că toți aceștia nu au fost de acord între ei. Pentru unii (cei de dreapta) calea ar consta în a pune într-o și mai mare măsură Anglia și Commonwealthul sub dependență americană. Pentru alții, dimpotrivă, ar fi vorba de a transforma Anglia într-o țară planificată și austeră.

Wilson reprezintă calea de mijloc. Aceasta ar comporta sacrificii și nu numai pentru așezările existente : în scurtă vreme guvernul va fi obligat ca, în numele „raționalizării" capitalismului britanic și al „armonizării" politicilor sociale, să ceară muncitorilor acceptarea nivelării în jos a unora dintre realizările sociale ale laburismului (de exemplu îngrijirea medicală gratuită).

Așa cum sublinia „Sunday Times", partidul laburist, sub conducerea lui Wilson, tinde să devină echivalentul partidului democrat american : un partid de guvern care se deosebește tot mai greu de partidul advers.

Michel BOSQUET

La tribune des Nations
L'HEBDOMADAIRE DU MONDE ENTIER
PARIS

BANCA ARMAMENTELOR ?

ÎN CERCURILE Comitetului pentru dezarmare se comentează foarte mult știrile privind întrunirea de la Ankara a celor 7 miniștri ai apărării din Comitetul de planificare nucleară al N.A.T.O. A participat la această întrunire și McNamara, în special pentru a lansa, cu toate justificările necesare, proiectul său privitor la rețeaua de proiectile antiproiectile, adică proiectul A.B.M., considerat la Geneva drept „generator al unei noi curse a înarmărilor". Chiar și experții americani afirmă „că cea mai mare parte a armamentelor răspîndite în lume sînt de proveniență americană și poartă inscripția «Made in U.S.A.»"

Delegații care urmăresc în mod conștiincios publicațiile oficiale ale guvernului american și în special dările de seamă ale discuțiilor din Senat (cu atît mai mult cele din „Investigation Committees") vor afirma că, în cursul ultimilor 18 ani, guvernul de la Washington a vîndut sau a dăruit arme în valoare de peste 5 miliarde dolari. Subsecretarul de stat al apărării, Henry J. Kuss, însărcinatul special al ministerului cu problema exporturilor, a declarat că speră să poată efectua pe viitor, sub formă de ajutor militar — în parte fără nici un fel de avantaj — exporturi în valoare de aproximativ 10 miliarde de franci pe an.

Iată care este descoperirea făcută de „Comisiile de investigații" cu privire la folosirea reală a creditelor garantate de Banca de Export-Import. Peste 35 la sută din suma împrumuturilor respective au fost folosite pentru cumpărarea de armamente din Statele Unite. În registrele băncii, ele erau trecute la rubrica „Exporturi diverse". Pentagonul a reușit turul de forță de a obține din partea băncii ca aceasta să nu indice numele țărilor cărora le erau destinate respectivele armamente. Chiar și directorii băncii ignorau complet acest trafic. H.A. Reuss, membru al Camerei Reprezentanților, a reușit să obțină lista a 17 țări beneficiare ale acestor credite secrete și a subliniat în raportul său că guvernul Johnson a distribuit ajutor militar unor părți care practică una împotriva alteia cursa înarmărilor.

Alte descoperiri : în ultimii doi ani, Banca de Export-Import a împrumutat sume considerabile Australiei și Noii Zeelande pentru acoperirea cheltuielilor necesitate de corpurile expediționare ale acestor țări în Vietnam. Italia a obținut credite în valoare de peste 120 miliarde lire italiene pentru cumpărarea de arme fabricate în America de Nord și aceasta numai pentru anii 1963, 1964 și 1966. În același timp, în ciuda conflictului din regiunea Adigelui Superior, Banca de Import-Export a autorizat Viena să cumpere arme în valoare de aproape 500 000 000 dolari.

→

Această originală construcție hexagonală adăpostește noua sală de concerte și festivități a Universității britanice York

reflector

LA WASHINGTON SE SPUNE CĂ...

Se pare că cea de-a 4-a conferință a Pacificului, cerută de președintele Johnson cu privire la războiul din Vietnam, prevăzută inițial pentru luna octombrie, nu se va întruni decît în decembrie. Motivul : i s-a explicat lui Johnson că dacă ar fi ținut această întrunire la data prevăzută — cu președintele Thieu alături de el — ar fi putut să fie acuzat că încearcă să influențeze alegerile pentru Camera Inferioară din Vietnamul de sud, care vor avea loc la 22 octombrie. Ca și conferința de la Manila de anul trecut, la această întrunire vor participa 7 țări. Ea se va ține la Seul sau la Bangkok.

■

În momentul de față se depune un mare efort pentru a face din Robert Kennedy cîștigătorul democrat în alegerile preliminare din New Hampshire, la 12 martie. Dar cadrele partidului democrat, deși sprijină de multă vreme familia Kennedy, nu au intenția să-l părăsească pe președintele Johnson în această înfruntare. În schimb Kennedy va fi sprijinit de „mișcarea împotriva războiului".

■

Iată explicația felului în care audierile subcomitetului de cercetare a stării de pregătire a S.U.A., condus de senatorul John Stennis, a zădărnicit încercările de dezescaladare a bombardamentelor asupra Vietnamului de nord : în cursul primăverii, ministrul apărării, McNamara, a prezentat principalilor lideri militari un memoriu prin care le cerea aprecieri asupra unor propuneri de încetare a bombardamentelor. Opoziția militarilor a fost atît de violentă, încît această idee a fost pusă la dosar, nu însă înainte ca generalii să-l fi convins pe Stennis să organizeze audieri menite să descurajeze orice noi încercări împotriva bombardamentelor.

(Din Newsweek)

BROSIO, BRANDT ȘI PROIECTUL DE TRANSFORMARE A N.A.T.O.

Recentele convorbiri dintre ministrul de externe vest-german, Brandt, și secretarul general al N.A.T.O., Brosio, s-au referit în mod exclusiv la problemele colaborării atlantice. Această convorbire a scos în evidență cît de dificilă este poziția Republicii Federale a Germaniei, care dorește, pe de o parte, să vadă întărindu-se alianța atlantică, dar urmărește, pe de altă parte, să păstreze bunele relații cu Parisul. Or, francezii sînt în dezacord cu tentativele anumitor membri ai alianței de a transforma organizația militară care este N.A.T.O. într-o organizație cu fizionomie politică, dîndu-i atribuții de domeniul negocierilor internaționale. Este ideea cunoscută sub numele de „planul Harmel". Prezentat de ministrul de externe al Belgiei, proiectul urmărește să lărgească în sensul mai sus arătat competențele alianței.

După părerea Franței, N.A.T.O. trebuie să rămînă ceea ce este, un organ pur militar. La Bonn s-au subliniat cuvintele rostite la Washington de Couve de Murville, prin care a fost criticat „planul Harmel". Aceste declarații nu sînt cu totul noi pentru R.F.G. În mai multe rînduri, francezii au făcut cunoscut la Bonn că nu sînt favorabili ideii de a se încerca transformarea N.A.T.O. într-un instrument politic și diplomatic. Ei au cerut partenerilor lor vest-germani să intervină pe lîngă Brosio pentru a calma ardoarea partizanilor „proiectului Harmel". La Bonn se exprimă teama că nu are nici un rost ca guvernul francez să fie sicîit în această privință. Pînă acum, Franța a refuzat să precizeze dacă va menține și după 1969 adeziunea sa la alianța atlantică. Se consideră la Bonn că un atac frontal împotriva Parisului ar risca să determine guvernul francez la hotărîrea de a ieși definitiv din colaborarea atlantică.

Se crede că toate acestea i-au fost expuse lui Brosio de către Brandt. Secretarul general al N.A.T.O. pare să fi fost acela care a cerut să-l vadă pe ministrul de externe vest-german înainte de întîlnirea Brandt — Couve de Murville de la Paris.

(Din Le Figaro)

Aceste descoperiri au provocat — cum era și natural — vii reacții în Congres. Unii senatori privesc mai departe, adică dincolo de 1969, cînd Pactul Atlanticului ajunge la scadență. După această scadență și după reînnoirea (nesigură) a tuturor clauzelor pactului actual, se pare că N.A.T.O. ar urma să înlocuiască cu modele mai noi vreo 5 000 de tancuri și peste 1 000 de avioane de vînătoare și de bombardament. Se pune întrebarea : ce vor deveni toate aceste arme demodate și prea vechi pentru principalele țări ale N.A.T.O., ca R.F.G., Belgia, Italia ? Armele demodate se vor îndrepta oare spre țările lumii a treia, sub formă de asistență tehnică ?

Acestea sînt problemele care stau în fața Congresului. Ele explică motivul pentru care Comitetul senatorial pentru relațiile externe se pregătește să supună Congresului proiecte de legi care să prevadă desființarea fondurilor speciale ale Băncii de Export-Import și limitarea controlată a ajutorului militar. Experții își exprimă însă scepticismul față de eficacitatea reală a acestor proiecte ale Congresului, în special pe măsură ce ei ajung să cunoască cu precizie detaliile dezbaterilor și hotărîrile sesiunii recente a Comitetului de planificare nucleară.

Neue Zürcher Zeitung

EPILOG LA ALEGERILE COMUNALE DIN AUSTRIA

ALEGERILE COMUNALE din Salzburg și Klagenfurt — care au adus partidului socialist austriac cîștiguri surprinzător de mari — sînt viu comentate în întreaga Austrie. Este lesne de înțeles că opoziția socialistă manifestă o deosebită satisfacție în legătură cu acest dublu succes și semnalează o anume tendință în rîndurile corpului electoral. Pe de altă parte, la cartierul general al partidului populist domnește consternarea și se depun eforturi intense pentru a se stabili cauzele înfrîngerii neașteptat de mari. În general, se apreciază că ziua de 22 octombrie — cînd în Austria de sus vor avea loc alegeri pentru landtag (parlamentul landului) — va aduce o clarificare cu privire la viitoarea evoluție a partidului populist.

Lipsa de echivoc a rezultatelor înlesnește tuturor analiza alegerilor. De pe acum, în toate cercurile politice se afirmă în unanimitate că rezultatele electorale nu au fost influențate numai de factori locali — mai ales de popularitatea primarilor socialiști din Salzburg și Klagenfurt — ci, de asemenea, au jucat un rol considerabil și dificultățile întîmpinate de partidul populist pe plan federal. În același timp, se observă că aceste alegeri au confirmat continuarea unei anumite tendințe de polarizare, în așa fel încît în duelul dintre conservatori și socialiști, se pare că partidele mici vor fi treptat lichidate (ca, de pildă, independenții lui Olah, sau partidul libertății, care pierd tot mai mulți adepți). Se pare deci că Austria se îndreaptă treptat în direcția statutului bipartit pentru care — după cum afirmă „Die Presse" — ea nu ar fi pregătită nici structural, nici constituțional.

De mai multă vreme, mai ales de cînd partidul populist se vede tot mai mult asaltat de dificultăți economice, în diferite cercuri se discută, mai mult sau mai puțin fățiș, posibilitățile unei noi mari coaliții. Nu este un secret faptul că, atît în rîndurile partidului populist, cît și în ale partidului socialist, există încă un mare număr de politicieni care cred că alianța celor două mari partide reprezintă forma de guvernare cea mai corespunzătoare instituțiilor austriece. De asemenea, este limpede că tocmai acești politicieni se străduiesc cu grijă să nu rupă firele existente între cele două partide. Diferite indicii arată că în ultimul timp, dintr-o parte sau alta, au fost explorate posibilitățile unei noi colaborări. E drept că informațiile privind asemenea sondaje au fost pînă în prezent categoric dezmințite de cele două partide.

În ultima vreme, Kreisky a declarat de repetate ori că partidul socialist austriac nu va duce, cu actualul guvern populist, nici un fel de discuții privind formarea unei coaliții. În același timp, și conducătorii partidului populist resping cu fermitate o nouă coaliție. Chiar zilele trecute, secretarul general al partidului, Withalm — la o întrunire electorală în capitala Austriei superioare, Linz — s-a pronunțat împotriva opiniei că, sub un guvern de coaliție, dificultățile conjuncturale ar putea fi mai ușor remediate. Experiența a arătat — a spus el — că o coaliție între două partide de forțe aproximativ egale nu ar putea rezolva problemele. De aceea ar fi mai bine dacă unul dintre cele două partide ar obține majoritatea absolută pentru a putea guverna singur.

Recenta înfrîngere electorală — se consideră și în cercurile populiste — exprimă incontestabil o anumită indispoziție provocată de politica economică a guvernului ca, de pildă, majorarea impozitelor etc. Întrebarea dacă și cum aceste lucruri ar putea fi corectate va depinde în mare măsură de rezultatul alegerilor din Austria de sus.

Demonstrație a țăranilor din regiunea Muret (sudul Franței)

Le Monde

PARIS

LUPTA CU SPRINGER

Republica federală nu mai este ceea ce era pentru Occident : paradisul presei scrise. În timp ce în Franța, în Marea Britanie, în S.U.A., ziarele cădeau tot mai repede și tot mai multe la număr, prăbușirea lor rămăsese relativ limitată în Germania occidentală. Totuși, aceleași cauze — creșterea rapidă a cheltuielilor întreprinderilor de presă, imposibilitatea de a menține echilibrul între încasările din vînzarea ziarelor și veniturile de pe urma publicității, dependența crescîndă față de furnizorii de publicitate, în sfîrșit, echilibrul tot mai precar între cheltuieli și încasări — toate acestea aveau să producă în Germania occidentală aceleași efecte ca și în alte părți : dispariții, fuzionări, concentrări. De la începutul anului, titluri foarte cunoscute, cum erau „Hamburger Abendecho", „Mittag" din Düsseldorf, au dispărut.

Două comisii s-au sesizat de această problemă. Prima, înființată încă la 7 decembrie 1964, fusese însărcinată de guvernul Erhard să ancheteze asupra „egalității concurenței dintre presă, radio, televiziune și film". Recent comisia și-a dat verdictul sub forma unui raport de 242 pagini.

A doua comisie, creată la începutul verii trecute, urma să prezinte un raport la 1 octombrie. În lipsa raportului, care nu a fost încă terminat, ea a publicat sugestii. Formată din editori de ziare, ziariști, directori de posturi de radio, industriași și sindicaliști, comisia este prezidată de dr. Eberhard Günther, director al serviciului federal al cartelurilor, a cărui misiune este tocmai să vegheze la menținerea con-

curenței. Axel Springer, chemat să facă parte din comisie, a părăsit-o cu mare publicitate la 7 septembrie. Fără îndoială, el a considerat că dubla sa poziție de judecător și acuzat este imposibilă.

Într-adevăr, prima comisie scosese la iveală ravagiile concentrării. Ea constatase că, în timp ce în 1956 veniturile ziarelor proveneau în proporție egală din vînzare și din publicitate, în 1964 resursele de pe urma vînzării nu mai reprezentau decît o treime din veniturile lor. Comisia constatase de asemenea că, din 1964 pînă în 1966 și 1967, beneficiile ziarelor reprezentau încă 10—12 la sută din cifra de afaceri, dar indicau o tendință foarte clară de scădere datorită unei reduceri bruște a încasărilor de pe urma publicității în 1967.

Dacă, după părerea comisiei, existența presei cotidiene nu era încă periclitată de această scădere a resurselor publicitare, ea era în orice caz amenințată în mare măsură de progresele concentrării, de pe urma căreia, de la sfîrșitul anului 1954 pînă în iulie 1967, numărul redacțiilor trecuse de la 225 la 158. Așa cum sublinia și revista „Der Spiegel", într-un articol foarte documentat, majoritatea ziarelor din provincie folosesc în esență serviciile agențiilor de presă sau, în cel mai bun caz, cîteva se unesc pentru a întreține un corespondent la Bonn.

Răspunderea pentru această concentrare revine în bună parte cîtorva trusturi mari, și în primul rînd aceluia al lui Springer. Date concludente ilustrează predominanța acestui trust : o cifră de afaceri anuală de 1 miliard de mărci vest-germane ; 18 publicații, din care 5 cotidiene, 8 săptămînale, 5 lunare sau periodice, peste 16 milioane de exemplare, din care 8 milioane pentru cotidiene, adică 40,7 la sută din tirajul total al cotidienelor vest-germane. În presa de senzație, „Bild" depășește 4 milioane de exemplare, iar „Bild am Sonntag" (duminical) atinge 2 600 000 de exemplare. Cel mai mare trust, după Springer, nu are un tiraj mult mai mare de 500 000 exemplare.

Această concentrare poartă oare răspunderea pentru dispariția anumitor cotidiene în cursul ultimelor luni ? Pentru a ne convinge este suficient să ne amintim dispariția ziarului „Mittag" din Düsseldorf, răscumpărat în 1963 de Springer și care și-a încetat apariția la 20 septembrie în urma unei hotăriri a noului său proprietar.

În afara acestei evoluții fatale, Springer însuși a lansat de mai mulți ani o campanie menită să preîntîmpine criticile. El preconizează înființarea unei televiziuni particulare al cărei capital ar fi furnizat de editorii de ziare. Într-adevăr, magnatul din Hamburg atribuie criza actuală a presei vest-germane tendinței furnizorilor de publicitate de a investi tot mai mult în publicitatea televizată. Dar această teză a fost infirmată de comisia guvernului Erhard, care a ajuns la concluzia că concurența televiziunii nu aduce ziarelor un prejudiciu demonstrabil în ce privește publicitatea. Comisia s-a pronunțat, de asemenea, împotriva înființării unei televiziuni particulare finanțate de proprietarii de ziare. Ea propune totuși crearea unui post comercial de televiziune, a cărui gestiune să fie încredințată unor fundații în stare să promoveze arta, știința și tehnica.

Sugestiile celei de-a doua comisii, înființate de guvernul Kiesinger, par un compromis necorespunzător între exigențele bunului simț și acelea ale lui... Springer. După ce a adresat editorilor apeluri la loialitate în cadrul concurenței și i-a invitat să facă o „pauză" în concentrare pînă la sfîrșitul anului 1968, comisia intenționează să recomande guvernului federal stabilirea unei „limite de tiraj" pentru marile edituri, măsură îndreptată împotriva lui Springer. În schimb, ea sugerează diferite măsuri în stare să îndrepte spre ziare un aflux mai abundent de publicitate, în special din partea întreprinderilor publice. În sfîrșit, ea propune limitarea publicității televizate și sprijinirea ziarelor prin ușurări fiscale.

Nu lipsesc nici intențiile politice ascunse. Dacă Springer a declarat război televiziunii, el o face probabil deoarece acolo lucrează o mulțime de ziariști care, după gustul lui, au opinii prea de stînga. La rîndul ei, televiziunea, în special cea din Hamburg, nu-l menajează pe Springer. Recent a difuzat o declarație a scriitorului Günther Grass acuzînd presa lui Springer că folosește metode „fasciste" și că difuzează cu bună știință știri false. În aceste condiții, rapoartele celor două comisii și sugestiile lor nu vor constitui probabil decît un element în cadrul controversei.

Roland DELCOUR

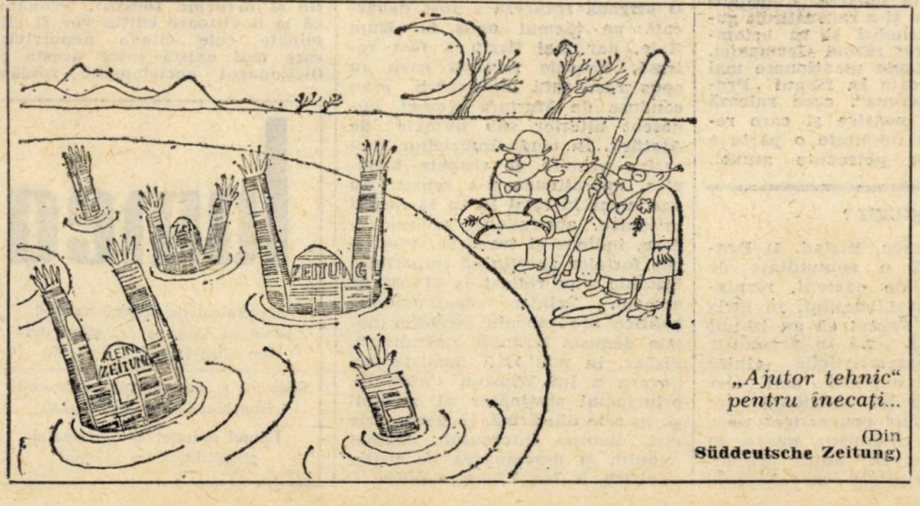

„Ajutor tehnic" pentru înecați...

(Din **Süddeutsche Zeitung**)

profil

Gabriel Valdés

ministrul afacerilor externe al Republicii Chile

La 3 noiembrie 1964, la Santiago de Chile, senatorul democrat-creștin Eduardo Frei Montalva primea bastonul și centura, simboluri ale celei mai înalte funcții în stat, devenind astfel președinte al țării. În aceeași zi, noul președinte numea în postul de ministru de externe al Republicii Chile pe Gabriel Valdés, unul din liderii Partidului democrat-creștin.

Născut în anul 1919 la Santiago, Gabriel Valdés Subercaseaux urmează cursurile primare și medii la Colegiul „San Ignacio" din capitala țării. Tot aici frecventează cursurile Universității catolice. Își continuă studiile la Paris, audiind orele de științe politice și drept de la Sorbona. Ulterior, studiază economia politică la Facultatea de drept a Universității catolice.

Militant al Partidului democrat-creștin, Gabriel Valdés a fost în două rînduri vicepreședinte al partidului. Între 1958—1960 este redactor-șef al ziarului „La libertad".

Exprimînd poziția guvernului chilian într-o serie de probleme internaționale, Gabriel Valdés s-a pronunțat în favoarea coexistenței pașnice și a cooperării între popoare : „Pe baza coexistenței pașnice — a declarat ministrul de externe chilian într-un interviu acordat unui ziar latino-american — se realizează mai bine cooperarea între țări cu sisteme politice și sociale diferite, ceea ce favorizează nu numai o mai bună înțelegere între popoare, ci și schimburi avantajoase în domeniul cultural și comercial". Gabriel Valdés a arătat, de asemenea, că „diversitatea de sisteme, forme de guvernare sau de organizare politică și socială nu este cîtuși de puțin contrară existenței unor relații normale între țări, dacă acestea se mențin pe un plan de respect reciproc față de legile suverane după care se guvernează fiecare stat". Într-un recent interviu acordat ziarului „Le Monde" (vezi „Lumea" nr. 42), șeful diplomației chiliene s-a pronunțat pentru dezvoltarea relațiilor economice și comerciale ale țării sale cu toate țările lumii, „nu numai cu Europa occidentală, ci și cu Europa răsăriteană".

Într-o serie de declarații publicate de numeroase periodice latino-americane, Gabriel Valdés a criticat Organizația Statelor Americane (O.S.A.) ca pe o organizație în care rolul principal îl au Statele Unite, „care ne compromit din punct de vedere politic. Am semnat un pact militar cu ele, ne obligă să le împărtășim politica externă prin intermediul tratatului de asistență reciprocă. Dar rămînem mereu în aceeași situație economică de stagnare". În interviul acordat ziarului „Le Monde", ministrul de externe chilian sublinia că „nu cursa înarmărilor, ruinătoare, inutilă, absurdă va permite Americii Latine să învingă foamea și mizeria, ci progresul economic, dreptatea socială, o mai bună redistribuire a bogățiilor..."

R. D.

poșta redacției

„CASA RUMENA"

Gh. Spînu, Tecuci. Este vorba de primul ansamblu arhitectonic specific românesc, prezentat de țara noastră la o expoziție internațională. Inițial, „Casa Rumena" a fost o casă țărănească construită în anul 1875 de meșterul Antonie Mogoș, în comuna Ceauru — Gorj. Acest făuritor de artă populară a lucrat singur casa, timp de patru ani, tăind copacii din pădure, cioplind bîrnele lungi de zece metri și încrustîndu-le cu motive naționale. În anul 1906, casa i-a fost cumpărată de Muzeul de etnografie și artă națională și a fost expusă în București, la șosea, timp de cinci ani. În 1911, cînd Italia a sărbătorit semicentenarul unirii provinciilor sale, România a fost invitată la expoziția internațională organizată la Roma. La această expoziție am participat cu ceea ce s-a numit atunci la Roma „Casa Rumena", care nu era alta decît casa lui Mogoș — așa cum o vedem în fotografia alăturată. Avea două încăperi, era acoperită cu șindrilă și împrejmuită cu gard încrustat. În interiorul casei erau expuse tablouri de Grigorescu și Aman, costume naționale, unelte țărănești, icoane. Inițiativa prezentării casei la Roma i-a aparținut lui Titu Maiorescu, pe atunci ministru de externe.

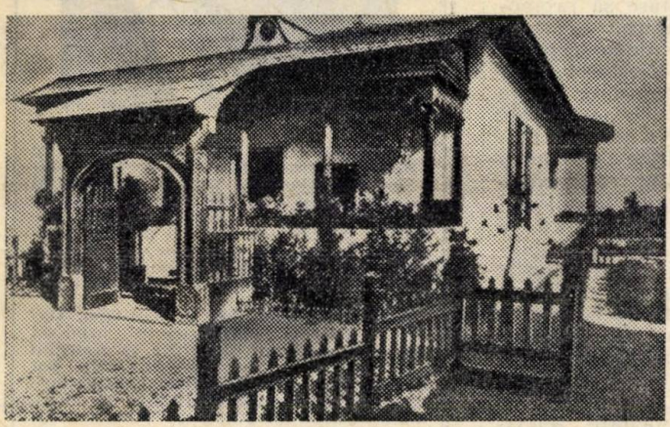

DRAMA DE LA MAYERLING

P. Papiu, Hunedoara. Arhiducele Rudolf de Habsburg (1858—1889) era singurul fiu al împăratului Franz Josef. Se considera că e neobișnuit de talentat. Preocupările sale se îndreptau în special spre științele naturii și spre literatură. Monumentala lucrare „Oesterreich-Ungarn in Wort und Bild" a fost concepută și parțial realizată de el însuși. La 10 mai 1881 s-a căsătorit cu Stefania, fiica regelui Belgiei. Mai tîrziu s-a îndrăgostit de tînăra și frumoasa baronesă Maria Vetsera. La 30 ianuarie 1889, Rudolf a fost găsit mort în cabana sa de vînătoare de la Mayerling, alături de trupul neînsuflețit al Mariei Vetsera. A fost publicat de îndată un comunicat oficial anunțînd că s-a sinucis. Toate persoanele care au venit în legătură cu această tragică întîmplare au fost obligate să jure că vor păstra secretul, iar dosarul oficial nu a fost inclus în arhivele statului. Aceste împrejurări au determinat răspîndirea a numeroase zvonuri. Neașteptata dramă a fost pusă în legătură cu iezuiții, cu anumiți nobili unguri sau cu soțul gelos al iubitei arhiducelui. Istoricii acceptă însă astăzi versiunea după care acesta, disperat de ordinul tatălui său de a rupe legătura cu Maria Vetsera, ar fi împușcat-o și apoi s-ar fi sinucis.

ÎNTRE MUSSOLINI ȘI CIANO

Mircea Juncu, Timișoara. În prima jumătate a anului 1943, moralul fasciștilor italieni ajunsese extrem de scăzut. Debarcarea aliată din Sicilia de la 10 aprilie, urmată de bombardarea Romei, a provocat o adevărată derută în rîndurile lor. În noaptea de 24 spre 25 iulie, Marele consiliu fascist a votat cu 19 voturi contra 7 o moțiune de neîncredere în guvern. Printre cei care s-au dezis atunci, prin votul lor, de Mussolini, a fost și ginerele său, contele Ciano, ministrul afacerilor externe. În condițiile acestei dezbinări, în rîndurile fasciștilor, regele a ordonat arestarea lui Mussolini. La 25 iulie a fost însărcinat cu formarea noului guvern mareșalul Badoglio, care a început curînd tratative secrete de pace cu aliații. La 8 septembrie, noul guvern italian a semnat armistițiul. Între timp însă trupele hitleriste au ocupat tot teritoriul italian de la nord de Neapole și i-au dezarmat pe foștii lor aliați. Un „comando" de parașutiști germani a izbutit să-l răpească pe Mussolini din închisoarea în care se afla. La Salo, în nordul Italiei, a fost creat un nou guvern fascist sub conducerea lui. Lui Ciano, Mussolini avea să-i plătească prețul, condamnîndu-l la moarte. Concomitent, Badoglio și-a reconstituit guvernul la Brindisi și în octombrie a declarat război Germaniei. O serie de fapte menționate mai sus sînt evocate în filmul „Procesul din Verona", care rulează pe ecranele noastre și care reconstituie cu fidelitate o parte a evenimentelor petrecute atunci.

CE SÎNT DRUZII?

Liviu Brătescu, Bîrlad. 1) Druzii formează o comunitate de circa 200 000 de oameni, răspîndită în sudul Libanului, în Siria și în Izrael. Faptul că au izbutit să-și mențină, pînă în vremurile noastre, caracteristicile etnice proprii, este explicat mai ales prin credința lor religioasă care nu permite nici convertirea unor străini, nici căsătoriile mixte. Ei practică „taqiyah" adică disimularea, un principiu care le permite să profeseze public credința oricărui grup străin înconjurător și să-și însușească obiceiurile acestuia dacă interesele lor o impun. Preceptele religiei lor sînt ascunse chiar și masei druzilor, ele fiind împărtășite numai unei elite de inițiați numiți „uqqal", care participă la toate slujbele religioase și au acces la textele sacre. Nu e clar în ce măsură druzii au constituit o entitate aparte înainte de a fi adoptat actuala lor religie. Acest lucru s-a întîmplat cu începere din anul 1017, cînd un grup condus de Hamza ibn Ali ibn Ahmad, și de ajutorul său Darazi (de la el vine și denumirea „druzi") a proclamat la Cairo o credință conținînd elemente de mesianism, incarnaționism, gnosticism, neoplatonism, transmigraționism etc. Se crede că această religie eterogenă a fost adoptată inițial de mai multe popoare din Orientul Mijlociu, dintre care numai druzii au supraviețuit. În decursul istoriei ei s-au făcut remarcați cu mai multe prilejuri: luptînd de partea arabilor în timpul cruciadelor, prosperînd ca vasali puternici după expansiunea imperiului otoman pînă cînd liderul lor, Fakhr al-Din Mau, a fost nevoit să plece în exil și să ceară azil la curțile regale din Neapole și Toscana etc. În secolul XIX s-au impus sub conducerea puternicei familii Shihab. În secolul XX au fost implicați în aproape toate frămîntările lumii arabe. 2) Reținem ideea de a publica un reportaj despre Surinam. 3) Nu ne propunem, pentru moment, să publicăm suplimente lunare de literatură politică. Vom continua însă reproducerea de fragmente din cărți, ca și pînă acum.

REPERCUSIUNILE CAMPANIEI DARDANELELOR

Marian Voican, Craiova. Campania Dardanelelor a fost o operațiune franco-britanică întreprinsă în 1915 cu scopul de a forța intrarea prin strîmtoare și de a ocupa Constantinopolul. Acțiunea a început la 16 februarie printr-un bombardament naval. Întrerupt de vremea rea, el a fost reluat la 25 februarie și din nou la 18 martie. După pierderea a trei vase de război engleze și avarierea altor trei, s-a renunțat la atacul naval în așteptarea unui sprijin din partea forțelor terestre. Trupele engleze au fost transportate pe insula Lemnos și de acolo au început, la 25 aprilie, debarcarea pe peninsula Gallipoli. O brigadă franceză a fost debarcată pe țărmul opus, la Kum Kale, dar mai tîrziu a fost retrasă. Trupele turcești care au opus rezistență debarcării erau conduse de Mustafa Kemal, cunoscut ulterior sub numele de Atatürk. În ciuda întăririlor succesive primite de trupele britanice, operațiunea n-a reușit. Au participat în total la ea 16 divizii britanice, australiene, neozeelandeze, indiene și franceze. Pierderile forțelor aparținînd imperiului britanic s-au ridicat la 213 980 de oameni. Printre repercusiunile politice ale eșecului trebuie notate demisia lordului amiralității, Fisher, în mai 1915, demisia din guvern a lui Winston Churchill, principalul susținător al acțiunii și, în cele din urmă, în decembrie 1916, demisia întregului cabinet Asquith și desemnarea ca prim-ministru a lui Lloyd George.

CITITORII DESPRE „LUMEA"

Iosif Sofronie, București. Diversele țări și capitale revin cu o anumită periodicitate în reportajele și corespondențele noastre. Dacă le-am însoți numai de fotografiile monumentelor și edificiilor caracteristice, am risca o stereotipizare a ilustrației. E adevărat, de pildă, că la reportajul despre Ankara s-ar fi potrivit fotografia noii clădiri a parlamentului, dar, întrucît aceasta a mai apărut în revistă, am preferat să reproducem imagini inedite. În privința hărților însă sîntem cu totul de acord cu dv. și, după cum desigur ați observat, căutăm să le facem loc cît mai frecvent în paginile revistei.

Florian Vâslaru, București. Nu se obișnuiește ca reviste săptămînale cu un număr relativ mic de pagini să le numeroteze în continuare pe un an întreg. Fără îndoială că este de dorit să nu se înregistreze nepotriviri între sumarul publicat în prima pagină și conținutul real al revistei. În orice caz, însă, tabla de materii recapitulativă pe care o publicăm în primul număr al anului următor nu este influențată de eventuale inadvertențe care s-au strecurat pe parcurs. Sistemele de clasare propuse de dv. se potrivesc mai curînd unor reviste de studii teoretice decît unui săptămînal de politică externă.

Vasile Stănculescu, comuna Ștefănești, raionul Pitești. Un răspuns, prin forța lucrurilor succint, la „Poșta redacției" nu poate elucida problemele ridicate de dv. Le-am notat însă în vederea unei eventuale abordări ulterioare, în cadrul unui articol amplu.

Leonida Iranian, București. Despre ipoteza potrivit căreia legendara Atlantida s-ar fi aflat pe locurile unde este astăzi Mediterana, am relatat tot la „Poșta redacției" în nr. 37/1967. Pe măsură ce se vor lansa noi ipoteze sau cele existente vor fi confirmate de fapte, vă vom ține la curent.

Virgiliu Gh. Orman, Cîmpulung Muscel. Articolele propuse de dv. nu intră pentru moment în vederile noastre.

Anton Simionescu, București. Presa folosește în general, ca îndreptar, „Micul dicționar ortografic și ortoepic român". Probabil că la o viitoare ediție vor fi eliminate cele cîteva nepotriviri care mai există între acesta și Dicționarul enciclopedic român.

lumea

Săptămînal de politică externă editat de Uniunea Ziariștilor din Republica Socialistă România

Redacția și administrația: București, Piața Scînteii 1, Tel. 17.60.10

Tiparul executat la Combinatul poligrafic „Casa Scînteii"

IPROFIL
Măgura Codlei

produce

mobilă de calitate superioară
garnitură de mobilă „Lămîița"
fotoliul „Nehoiu" – canapeaua „Carpați"
paturi: mc 2; r. 22; „Bucegi"

magnolia

IPROFIL-DEJ, REGIUNEA CLUJ
(Str. Bistriței nr. 63, telefon 479-338)
desface prin magazinele de specialitate sufrageria tip
MAGNOLIA

Lei 2

ZIUA NAŢIUNILOR UNITE

De ce a început mai devreme campania electorală în S.U.A.?

Reportaj pe glob

ZAMBIA

44

joi, 26 octombrie 1967

lumea

săptămîna pe glob

londra
viena
alger
paris

În acest număr:

ÎNALŢI OASPEŢI

AI ŢĂRII NOASTRE

MOHAMMAD AYUB KHAN
preşedintele Republicii Islamice Pakistan

INDIRA GANDHI
primul ministru al Republicii India

V. A. KIRILLIN
vicepreşedinte al Consiliului de Miniştri al U.R.S.S.

Şahinşahul
MOHAMMAD REZA PAHLAVI
despre

Coordonatele dezvoltării Iranului

MIGUEL ANGEL ASTURIAS
laureat al Premiului Nobel pentru literatură — 1967

Un mesaj pentru prietenii români

AUGUST DE WINTER
ministrul comerţului exterior al Belgiei
despre

Dezvoltarea colaborării româno-belgiene

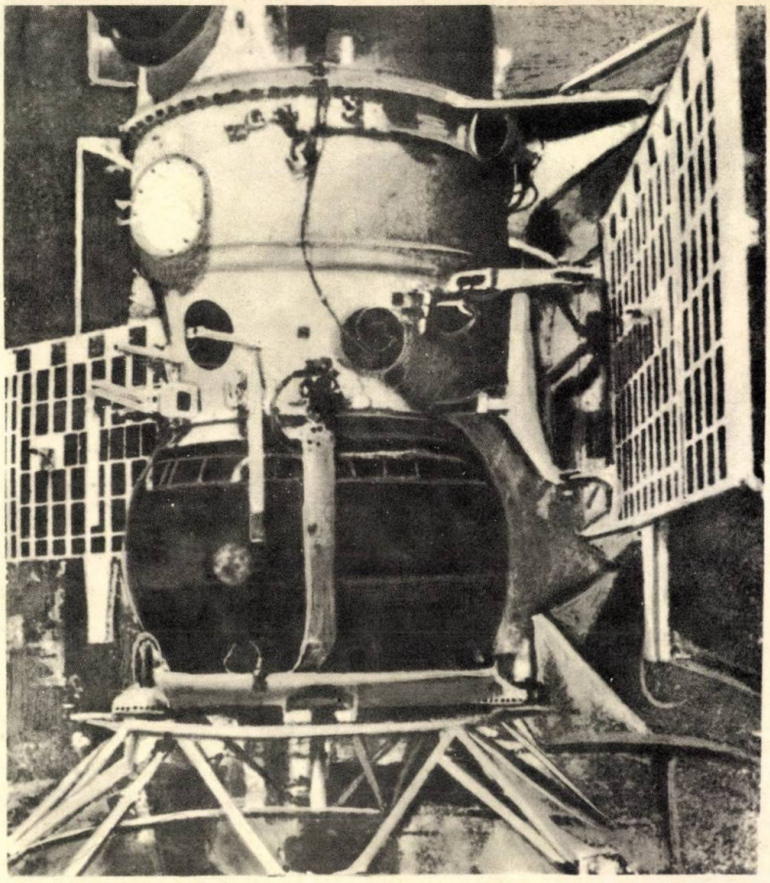

Staţia automată „Venus-4"

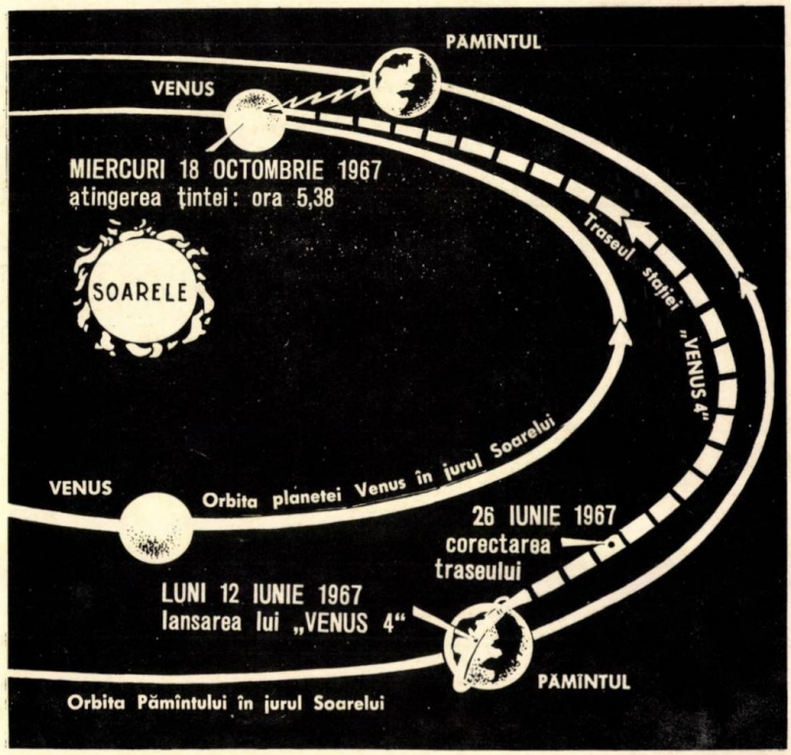

Evoluţia navei

TERRA—VENUS O NOUĂ RUTĂ COSMICĂ

(Reportajul în pag. 28—29—30)